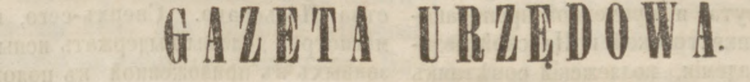
№ 43. ПЯТНИЦА, 3 ІЮНЯ. 1860. PIĄTEK, 3 CZERWCA.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА. GAZETA URZĘDOWA.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія платится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILENSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 28 мая.

Его Императорское Величество Высочайше повелѣть изволилъ: Государямъ Великимъ Князьямъ считать службу съ 16 лѣтняго возраста; присягу же на вѣрность службы приносить по прежнему, вмѣстѣ съ установленною Закономъ (I Т. Св. изд. 1857 года учрежд. объ Импер. Фамиліи ст. 166) присягою, по достиженіи совершеннолѣтія. О таковомъ Высочайшемъ повелѣніи, сообщенномъ г. управляющему министерствомъ юстиціи, 13-го апрѣля, г. министромъ Императорскаго двора, г. управляющій министерствомъ юстиціи предлагаетъ правительствующему сенату.

— Государь Императоръ, согласно положенію комитета гг. министровъ отъ 1-го марта сего года, Высочайше повелѣть соизволилъ: Дарованное обществу Рижско-Динабургской желѣзной дороги ст. 1655 Т. X ч. 1 п. 22 по III-му Прод.. право на пріемъ по казеннымъ подрядамъ и поставкамъ оплаченныхъ акцій онаго, распространить, въ размѣрѣ двухъ третей внесенной суммы, и на тѣ неоплаченныя акціи сего общества, по коимъ внесено не менѣе 50% полной стоимости, при чемъ постановить, что, въ случаѣ невнесенія по заложеннымъ казнѣ неоплаченнымъ акціямъ, остальныхъ по требованію общества платежей и продажи за тѣмъ сихъ акцій по дубликатамъ, вырученная чрезъ продажу сумма поступаетъ преимущественно на покрытіе долга казнѣ, и только остатокъ, могущій за симъ оказаться, возвращается обществу, согласно § 14 устава онаго О каждомъ же пріемѣ неоплаченныхъ акцій въ залогъ, по казеннымъ подрядамъ и постакамъ, равно какъ и объ освобожденіи оныхъ изъ подъ залога,— подлежащія присутственныя мѣста немедленно увѣдомляютъ правленіе общества.

— Государственный Совѣтъ, въ департаментѣ экономіи и общемъ собраніи, разсмотрѣвъ представленіе министра внутреннихъ дѣлъ о пріемѣ акцій втораго Россійскаго страховаго отъ огня общества въ залогъ по обязательствамъ съ казною, *мнѣніемъ положилъ:* настоящее представленіе утвердить и въ слѣдствіе того: новыя акціи втораго Россійскаго страховаго отъ огня общества разрѣшить принимать въ залогъ по всѣмъ вообще обязательств мъ съ казною, въ цѣнѣ 120 руб. серебр. каждую.

— Въ Высочайшемъ указѣ, за собственноручнымъ Его Императорскаго Величества подписаніемъ, изображено:

„Нашему генералу отъ инфантеріи Мирковичу, во уваженіе заслугъ, Всемилостивѣйше жалуя въ вѣчное и потомственное владѣніе, Самарской губерніи, Николаевскаго уѣзда, изъ такъ называемыхъ Башкирскихъ земель, изъ участка подъ N. 957 *пять тысячъ четыреста пятьдесятъ одну* десятину *тысячу семьсотъ пятьдесятъ шесть* саженъ удобной и неудобной земли, повелѣваемъ: отвести ему, Мирковичу, означенный участокъ по прилагаемому плану, съ исключеніемъ значащейся въ ономъ земли изъ казеннаго вѣдомства и оклада съ того времени, когда оная во владѣніе его, *Мирковича* будетъ, отведена.“

— На основаніи ст. 463 общ. губ. учрежд. т. II св. зак. (изд. 1857 г.) и согласно съ ходатайствомъ мѣстнаго начальства, разрѣшено открытіе въ г. Умани, Кіевской губерніи, сверхъ существующей нынѣ тамъ одной 7-ми дневной ярмарки,

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 28 maja.

Jego Cesarska Mość Najwyżéj rozkazać raczył: Ich Wysokościom Wielkim Książętom służbę liczyć od 16 lat wieku; przysięgę zaś na wierność służby mają składać jak dotychczas, wraz z przepisaną prawem (T. I. Zb. Pr. wyd. 1857 r. Ustawy o Familji Cesarskiéj art. 166) przysięgą, po dójściu do pełnoletności. O tym Najwyższym rozkazie, zakomunikowanym P. Zarządzającemu ministerstwem sprawiedliwości, dnia 13 prz. kwietnia, przez p. ministra dworu Cesarskiego, p. zarządzający ministerstwem sprawiedliwości zawiadamia senat rządzący.

— Cesarz Jego Mość, stosownie do postanowienia komitetu pp. ministrów pod dniem 1-m marca ter. roku, Najwyżéj rozkazać raczył: Nadane Towarzystwu Ryzko-Dynaburgskiéj drogi żelaznéj art. 1655 T. X, cz. 1 p. 22 w III-m ciągu, prawo do przyjmowania w podradach i dostarczeniach skarbowych spłaconych jego akcji, rozciągnąć, w stosunku dwóch trzecich części summy wniesionéj, i na te także niespłacone akcje tego towarzystwa, za które wniesiono najmniéj 50% całkowitéj wartości, przyczém postanowić, iż w razie, jeżeli z rzeczy złożonych na ewikcję w skarbie akcji niespłaconych, nie będą na żądanie towarzystwa wniesione pozostałe wypłaty i zostaną następnie przedane te akcje w swych duplikatach, otrzymana ze sprzedaży summy używa się przedewszystkiem na zaspokojenie długu skarbowi należnego, i tylko pozostałość jéj powróconą być może towarzystwu, stosownie do § 14 ustawy tego towarzystwa. O każdém zaś przyjęciu na ewikcję akcji niespłaconych, w rzeczach podradów i dostarczeń skarbowych, również o ich uwolnieniu od ewikcji,—właściwe sądownictwa niezwłócznie zarząd towarzystwa zawiadamiać mają.

— Rada państwa, w departamencie ekonomji i na ogólném zebraniu, rozpatrzywszy przełożenie ministra spraw wewnętrznych o przyjmowaniu akcji drugiego rossyjskiego towarzystwa zabezpieczenia od ognia na ewikcje w zobowiązaniach ze skarbem, uchwałą postanowiła: takowe przełożenie utwierdzić i w skutek tego: nowe akcje drugiego rossyjskiego towarzystwa zabezpieczenia od ognia przymować na ewikcje we wszystkich w ogólności zobowiązaniach ze skarbem, w cenie po 120 rubli srebr. każdą.

— W Najwyższym rozkazie z własnoręcznym Jego Cesarskiéj Mość podpisem, wyrażono:

„Naszemu Jenerałowi piechoty Mirkowiczowi, ze względu na zasługi, *Najłaskawiéj* nadając na wieczne i dziedziczne posiadanie, w gubernji Samarskiéj w powiecie Mikołajewskim, z tak nazwanych gruntow baszkirskich, z uczątku pod N. 957 *pięć tysięcy czterysta pięćdziesiąt jedną* dziesięcinę *tysiąc siedmset piędziesiąt sześć* sążni ziemi urodzajnéj i nieurodzajnéj, rozkazujemy: oddać temuż Mirkowiczowi, pomieniony ucząstek według załączonego planu, z wyłączeniem oznaczonéj w nim ziemi skarbowéj, wraz z przypadającym czynszem od czasu, w którym obejmie w swoje posiadanie.“

— Na zasadzie art. 463 ogól. ust. gub. T. II, Zb. br. (wyd. 1857 r.) i stosownie do przełożenia zwierzchności miejscowéj, pozwolono odkryć w M. Humaniu w gubernji Kijowskiéj, prócz

ПРИДАНАЯ ХАТКА.

(Забытые отрывки изъ забытаго портфейля).

I.

Вечеръ былъ не холоденъ; но послѣднія версты дороги пролегали по болотистому долу; воздухъ былъ сыръ; по бокамъ дороги поднимался и застилалъ зелень бѣлый полупризрачный паръ. Лошади пріуставали. Колокольчикъ, привязанный къ хомуту правой дышлевой, сипло звѣнѣлъ, словно разбитый. Начало уже порядочно темнѣть, какъ показался невдалекѣ станціонный домикъ съ покачнувшимся навѣсомъ, отѣненнымъ двумя высокими и красивыми тополями.

Въ первой комнатѣ раздавались шаги. Я взошелъ. По небольшой, освѣщенной двумя стеариновыми свѣчками въ походныхъ подсвѣчникахъ, прохаживался мущина, довольно недурной наружности, въ чиновничьемъ форменномъ полукафтанѣ.

Чиновникъ очень ласково отвѣтилъ на мой скромный поклонъ и продолжалъ ходить. Я сѣлъ на диванъ, закуривъ сигару и дожидался кого нибудь, чтобы велѣть подать чаю. Какъ на зло никто не показывался. Я принялся отъ скуки разсматривать моего сосѣда.

Чиновники по большой части довольно однообразны. Покамѣсть молоды—есть въ нихъ еще слѣды индивидуальности, а тамъ *чѣмъ дальше въ лѣсъ, тѣмъ,* по пословицѣ, *больше дровъ*“—и за сорокъ лѣтъ едва ли не въ каждомъ чиновникѣ все индивидуальное, личное, стирается и сѣрый невыносимо однообразный оттѣнокъ проводится широкой кистью по всѣмъ чиновничьимъ лицамъ. Большая часть ихъ обличаетъ какую-то внутреннюю апатію и надорванность, или просто безсмысленность.

Мой товарищъ только что переступилъ эту роковую черту. Фигура его держалась очень гордо. Отчасти начинавшее округляться чиновничье брюшко, отчасти сознаніе собственнаго губернскаго величія, заставляли его согнуть довольно замѣтно спину и форменный полукафтанъ сложился сзади въ крупныя морщины. Сѣрыя глаза изъ принужденно нахмуренныхъ бровей важно выглядывали сквозь золотыя очки. Кругомъ щекъ были запущены фавориты. Ротъ былъ великъ—это признакъ плотоядности въ чиновникѣ; губы необыкновенно эластичны и дряблы и складъ ихъ былъ очень непріятнаго свойства.

Какъ видите-первоначальное знакомство съ товарищемъ по дорогѣ оставило во мнѣ не очень лестное для него впечатлѣніе.

Неожиданно онъ обратился ко мнѣ:

— „Позвольте узнать—мы не по дорогѣ?

Я ужасно сканфузился. Мнѣ показалось, что сосѣдъ услыхалъ первыя слова эпитета, которымъ я мысленно характеризовалъ его.

Я спѣшилъ назвать городъ, куда я ѣхалъ.

— „Такъ мы не по дорогѣ. А жалко—поѣхали бы вмѣстѣ. У меня подорожная по казенной надобности. Можетъ быть напьемся хотъ чаю?“—обратился онъ ко мнѣ шутливо.

Я поблагодарилъ.

— „А вы изволите быть здѣсь по дѣламъ службы?“—спросилъ я.

— Да; по порученію губернатора производилъ недалеко отсюда слѣдствіе.... Вы знаете, у начальства иногда бываютъ своего рода служебныя фантазіи. Баба—дура сдуритъ—предписаніе скакать, летѣть, разузнать.... Можно бы отдѣлаться становымъ, писцомъ какимъ нибудь... нѣтъ... имѣютъ чиновника, которому и въ городѣ дѣла по горло.. Вѣрите ли, чиновнику, который заслужилъ себѣ репутацію честнаго и дѣльнаго, иногда просто невыносимо....

Мой сосѣдъ мягко улыбнулся, растянувъ до нельзя свои мягкія губы. На лицѣ его пробѣжала та же гримаса, которую дѣлаетъ лиса въ клѣткѣ, когда тронешъ ее желѣзнымъ прутомъ. Мнѣ ужасно не понравилась эта улыбка. Слишкомъ много фальшиваго было въ ней.

— Такъ вы производили слѣдствіе?

— Да; дѣвка сдура влюбилась въ паробка, а тотъ хотѣлъ жениться на другой; дѣвка взбеленилась, да и подожгла хату соперницы; донесли, что будто подожгли въ припадкѣ. Видите—возникъ психологическій вопросъ, котораго не раскусить приставу.

— Вы служите чиновникомъ особыхъ порученій?

— Нѣтъ-сь; я.. (тутъ онъ назвалъ какую то губернскую должность), но нѣсколько завишу отъ губернатора.

— Ого!, подумалъ я невольно, на перепутьѣ въ чиновники аристократы.— Скажите, пожалуста, продолжалъ я въ слухъ, любовь, месть, психологическій вопросъ, все это крайне интересно. Вѣроятно вы не оскорбитесь моимъ любопытствомъ.

— Разсказать—пожалуй.... Но, знаете—лучше во время чая. Теперь лучше поболтаемъ. Я радъ, что встрѣтился съ порядочнымъ человѣкомъ.—

Мы разговорились. Товарищъ мой былъ не глупъ; только что то лисье и глупо самодовольное вмѣстѣ неотвязчиво свѣтилось сквозь золотыя очки—и улыбка, слишкомъ натянутая, несходила съ эластическихъ губъ. Въ самомъ голосѣ и особенно смѣхѣ было что то нервное, надорванное.

Между тѣмъ самоваръ былъ принесенъ и весело зашумѣлъ на столѣ, выпуская изъ подъ крышки горячій паръ. Стаканы наполнились. Мой товарищъ ѣздилъ въ дорогу съ очень конфортабельнымъ погребцомъ, отъ котораго пришелъ бы въ восторгъ и Василій Иванычъ Соллогуба. Еврейка принесла свѣжаго масла и петлеваннаго хлѣба. При второмъ стаканѣ мы усѣлись съ большимъ удобствомъ; закурили новыя сигары и товарищъ мой началъ разсказъ.

(*Продолженіе впредь.*)

КОВНО.

Въ 106 *N.* С.-Петерб. Вѣдом. напечатано письмо изъ Ковна, которое можетъ быть весьма интересно для нашихъ читателей, и потому мы рѣшились его перепечатать:

„Удивительный народъ иностранцы! Они нашли богатыйзолотой пріискъ тамъ, гдѣ никто не подозрѣвалъ его существованія, именно въ горахъ по рѣкѣ Нѣману. Подобный фактъ можетъ озадачить геологовъ, и потому спѣшимъ объяснить такое странное явленіе.

Около города Ковно устроивается туннель для виленско-прусской желѣзной дороги. Хозяйственная часть работы поручена французскому фабриканту металлическихъ издѣлій г. Гуэну (Gouin). Этотъ фабрикантъ никогда не занимался такимъ дѣломъ во Франціи, да тамъ, конечно и не захотѣлъ бы взяться за что-либо въ этомъ родѣ, потому-что серьозное занятіе подобнымъ, совершенно-новымъ для него предметомъ отвлекло бы его отъ его спеціальности и заставило бы окружить себя техниками, въ которыхъ онъ, какъ фабрикантъ не нуждается. Въ Россіи другое дѣло. Какимъ-образомъ ведется хозяйственная администрація туннеля, объ этомъ, можно поручиться никто даже изъ служашихъ въ Ковно, по главному обществу желѣзныхъ дорогъ не знаетъ. Достовѣрно только то, что повѣренному г. Гуэна, г. Сезанну (Cezanne), именуемому въ Ковно, вслѣдствіе русской вѣжливости, *французскимъ генераломъ,* открытъ неограниченный кредитъ въ кассѣ общества. Отчетность—это, разумѣется мелочь: свои люди—сочтутся. Вѣроятно, впрочемъ, что она представится когда-нибудь, но за то по всѣмъ правиламъ бухгалтеріи.

Около полумильйона руб. сер. уже взято изъ кассы Общества. Работа туннеля во Франціи никогда не стоитъ болѣе 1,000 или 1,200 р. с. за погонную сажень, что, при длинѣ ковенскаго туннеля въ 600 саженъ, составитъ сумму отъ 600,000 до 700,000 рублей: между-тѣмъ и четвертая часть работы еще непроизведена, а полмильйона, какъ мы сказали, уже взято изъ кассы. Совѣтуемъ акціонерамъ испросить у совѣта управленія общества объясненій, на какихъ кондиціяхъ производится эта работа, и внимательно разсмотрѣть кондиціи, которыя, вѣроятно, весьма хитро составлены. Не мѣшало бы даже, чтобы хотя одинъ членъ ревизіонной коммиссіи съѣздилъ посмотрѣть хозяйство туннеля; заодно, онъ могъ бы увидѣть по дорогѣ и другія работы: право, дѣло стоитъ труда.

Надѣемся, что совѣтъ управленія главнаго общества желѣзныхъ дорогъ дастъ ревизіонной коммисіи возможность опровергнуть эти слухи, сообщивъ ей все необходимое для обревизованія отчетности, касающейся помянутой работы.“ *NN.*

съ 29-го іюня, еще двухъ 5-ти дневныхъ, съ 10-го мая и съ 12-го октября.

— По представленію г. министра внутреннихъ дѣлъ и согласно положенію комитета гг. министровъ, Государь Императоръ Всемилостивѣйше пожаловать изволилъ, за оказанные человѣколюбивые подвиги, въ числѣ прочихъ лицъ купеческаго званія, серебряную медаль Борисовскому 3-й гильдіи купцу Іосифу *Вольскому*.

— Приказомъ г. министра народнаго просвѣщенія, отъ 21 апрѣля, причисляются къ министерству, изъ отставныхъ: статскіе совѣтники: *Гавриленко* и *Варнекъ*;— опредѣляются: преподаватели Императорской и Царской Варшавской медико-хирургической академіи: коллежскій совѣтникъ *Вернеръ*— ординарнымъ профессоромъ по каѳедрѣ фармаціи, магистръ *Лѣсинскій* и коллежскій совѣтникъ *Александровичъ*— исправляющими должности ординарныхъ профессоровъ по каѳедрамъ: первый—химіи, а послѣдній—ботаники и минералогіи, съ оставленіемъ всѣхъ ихъ при занимаемыхъ нынѣ должностяхъ и званіяхъ, но съ увольненіемъ только *Александровича* отъ должности старшаго учителя въ Варшавской реальной гимназіи; старшій учитель Варшавскаго института и временной преподаватель Варшавской Императорской и Царской медико-хирургической академіи, коллежскій совѣтникъ *Пржистанскій*—директоромъ института сельскаго хозяйства и лѣсоводства въ Маримонтѣ, съ увольненіемъ отъ настоящихъ должностей; экстраординарный профессоръ по каѳедрѣ общей патологіи и патологической анатоміи въ Императорской Царской Варшавской медико-хирургической академіи докторъ медицины *Вислоцкій*—утвержденъ ординарнымъ профессоромъ по той же каѳедрѣ; директоръ института сельскаго хозяйства и лѣсоводства въ Маримонтѣ, статскій совѣтникъ *Здзитовецкій*—увольняется отъ службы, по прошенію.

— Для доставленія юристамъ-уроженцамъ царства Польскаго возможности пріобрѣтать въ С.-Петербургскомъ университетѣ высшія ученыя степени магистра и доктора законовѣдѣнія и для образованія такимъ образомъ достойныхъ профессоровъ по каѳедрамъ польскаго законовѣдѣнія, Государь Императоръ, по положенію главнаго правленія училищъ, въ 20-й день марта сего года, Высочайше повелѣть соизволилъ, въ дополненіе къ положенію о производствѣ въ ученыя степени, Высочайше-утвержденному 6 апрѣля 1844 года, постановить: 1) Кандидаты изъ уроженцевъ царства Польскаго, желающіе пріобрѣсть степень магистра законовѣдѣнія, обязаны выдержать испытаніе: А. *По разряду гражданскаго права:* изъ гражданскихъ законовъ и гражданскаго судопроизводства царства Польскаго, вмѣсто гражданскихъ законовъ Россійской имперіи. Б. *По разряду уголовнаго права:* изъ уголовныхъ и полицейскихъ законовъ и уголовнаго судопроизводства, съ тѣми измѣненіями, которыя отличаютъ уголовное законодательство царства Польскаго отъ имперіи. В. *По разряду государственнаго права*: изъ государственнаго права Россійской имперіи и изъ административныхъ и финансовыхъ законовъ царства Польскаго. Сверхъ-сего, ищущіе степени магистра, должны выдержать испытаніе изъ показанныхъ въ приложенной къ положенію 1844 года таблицѣ, подъ лит. В. *вторыхъ* по каждому разряду предметовъ и представить требуемую § 36 положенія диссертацію, на двухъ языкахъ, русскомъ и польскомъ; 2) Желающіе пріобрѣсть степень доктора юридическихъ наукъ обязаны представить диссертацію также на русскомъ и польскомъ языкахъ и выдержать испытаніе изъ опредѣленныхъ въ таблицѣ подъ буквою Г. предметовъ, замѣняя только гражданскіе и уголовные законы имперіи законодательствомъ царства Польскаго.

istniejącego już tam jednego jarmarku siedmiodniowego, od 29-go czerwca, jeszcze dwa pięciodniowe jarmarki, od 10-go maja i 12-go października.

— Na przełożenie p. ministra spraw wewnętrznych i stosownie do postanowienia komitetu pp. ministrów, Cesarz Jego Mość *Najłaskawiéj* udarować raczył, za okazane uczynki miłosierne, w liczbie innych osób stanu kupieckiego, medalem srebrnym Borysowskiego kupca 3-éj gildy Józefa *Wolskiego*.

Przez rozkaz dzienny ministra narodowego oświecenia, pod dniem 21-m kwietnia, zostają zaliczeni do ministerstwa, dymissjonowani: radzcy stanu: *Gawrylenko* i *Warnek*;—zostali naznaczeni: professorowie Cesarsko-Królewskiéj Warszawskiéj akademji medyko-chirurgicznéj, radzca kollegjalny *Werner*—profesorem zwyczajnym wydziału farmaceutycznego, magister *Lesinski* i radzca kollegjalny *Aleksandrowicz* — pełniącymi obowiązki professorów zwyczajnych katedr: pierwszy—chemji, a ostatni — botaniki i mineralogji, z zostawieniem ich wszystkich na zajmowanych obecnie przez nich obowiązkach i w dotychczasowych godnościach, z zwolnieniem atoli *Aleksandrowicza* od obowiązku nauczyciela starszego w Warszawskiem gimnazyum realném; starszy nauczyciel instytutu Warszawskiego i czasowy nauczyciel Warszawskiéj Cesarsko-Królewskiéj akademji medyko-chirurgicznéj, radzca kollegjalny *Przystański*—dyrektorem instytutu rolnictwa i leśnictwa w Marymoncie, z uwolnieniem od dotychczasowych obowiązków; professor nadzwyczajny katedry patologji ogólnéj i anatomji patologicznéj w Cesarsko-Królewskiéj Warszawskiéj akademji medyko-chirurgicznéj, doktor medycyny *Wisłocki* został utwierdzony professorem tejże katedry; dyrektor instytutu rolniczego i leśnego w Marymoncie, radzca stanu *Zdzitowiecki*, uwolniony zostaje ze służby, na własną prośbę.

— Dla dania prawnikom rodem z królestwa polskiego możności nabywania w uniwersytecie Petersburskim wyższych stopni naukowych magistra i doktora praw, i dla ukształcenia w ten sposób zdolnych professorów do katedr prawa polskiego, Cesarz Jego Mość, po nastałém postanowieniu głównego zarządu szkół, Najwyżéj rozkazać raczył, dla dopełnienia przepisów względem nabywania stopni naukowych, Najwyżéj utwierdzonych 6-go kwietnia 1844 roku, postanowić; 1) Kandydaci rodem z Królestwa polskiego, życzący otrzymać stopień magistra praw, obowiązani są do złożenia egzaminu: A) *Z wydziału prawa cywilnego:* z prawa cywilnego i procedury cywilnéj Królestwa polskiego, zamiast prawa cywilnego Cesarstwa. B) *Z wydziału prawa kryminalnego:* z prawa karnego i policyjnego, tudzież z procedury karnéj, ze zmianami odróżniającemi prawo kryminalne Królestwa polskiego od tegoż prawa obowiązującego w Cesarstwie. C) *Z wydziału prawa państwa:* z prawa państwa Cesarstwa Rossyjskiego, oraz z prawa administracyjnego i skarbowego Królestwa polskiego. Nadto, chcący otrzymać stopień magistra, powinni zdać egzamin z wymienionych w załączonéj do przepisów z 1844 roku tabelli pod tyt. C. *drugorzędnych* z każdego wydziału przedmiotów, tudzież złożyć wymaganą § 36 tychże przepisów rozprawę w dwóch językach, Rossyjskim i Polskim; 2) życzący otrzymać stopień doktora nauk prawnych, obowiązani są złożyć rozprawę w dwóch językach, rossyjskim i polskim, i zdać egzamin z przedmiotów wyszczególnionych w tabelli pod lit. D., przyczém zamiast prawa cywilnego i kryminalnego Cesarstwa, zdaje się egzamin z prawa Królestwa polskiego.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Gdyby to nie było jaśniejszą nad słońce prawdą, że rządy niesumienne najzgubniéj wpływają na skażenie narodów, na zabicie w nich wszelkich wznioślejszych uczuć, na przytłumienie wrodzonego głosu sprawiedliwości, dosyć byłoby spójrzeć na to co się dziś w Austrji dzieje. Jedno z wielkich mocarstw Europy, podniosło głos za miljonami cierpiących chrześcijan na Wschodzie; jako państwo ościenne, zostające w ciągłych stosunkach z jednoplemiennymi spółwyznawcami swéj wiary i mające najwięcéj środków do zbadania istotnego stanu rzeczy, przekłada że położenie chrześcijan, w Turcji, stając się coraz nieznośniejszem, dochodzi do ostatniego kresu cierpienia; wzywa rękojemców traktatu paryskiego, aby przekonali się na miejscu, czy skargi ofiar są zasadne, a gdy je wypadek badań potwierdzi, aby zgodnie obmyślili środki położenia końca tym katuszom. Wnet dzienniki austryjackie powstały w obronie ciemiężców i, z niesłychanym egoizmem, potępiając wszelką myśl podania ręki nieszczęśliwym, cieszą się piekielną radością, że przełożenie nie zostało przyjęte z takiem spółczuciem jakiego po narodzie przodkującym w cywilizacji, oczekiwać by należało, że Lord John Russel, z ubliżeniem własnéj i ludu angielskiego godności, odezwał się ozięble, że nakoniec Sir Bulwer nastręczył sułtanowi jeden z tych półśrodków, z których nigdy nic sprawiedliwego, nic trwałego nie wykwitło. Ostatnie dzienniki wiedeńskie, z tryumfem rozgłosiły, że podniesiona sprawa chrześcijan upadła i że Austrja wznowić jéj nie pozwoli, do tego nakoniec stopnia zapamiętałości dochodzą, że cesarza swego, za jedynego obrońcę i rozkrzewiciela chrześcijaństwa głoszą, że jemu jednemu służy wyłączne prawo czuwania nad jego dobrem, że gdyby skargi Słowian, poddanych sułtańskich, były słuszne, wiadomo gdzieby sprawiedliwość znalazły. Ta bezczelność jest tradycyjną w Austrji, kiedy przed 40-u laty powstanie Greków wywołało podziwienie świata i kiedy krzyż nad półksiężycem cudownie górować począł, zjawił się wówczas, w Wiedniu, dziennik Dostrzegacz Austryjacki, który pieniąc się z nienawiści, obrzucał bohatérskich Hellenów błotem swoich potwarzy. Dziwnym zbie-

---

OBRAZKI LITEWSKIE.

przez

IGNACEGO CHODŹKĘ.

WOTUM CHYBIONE.

I.

W obszernéj komnacie infułackiego domu w Ołyce, ozdobionéj z niejakim dostatkiem który dziś konfortem nazwaćby można, siedział za stołem czarną axamitną oponą zasłanym, na którym srebrny wielkiéj miary stał krucyfix, ksiądz *Jerzy Laskaris infułat Ołycki i patryarcha Jerozolimski*, podeszły wiekiem, a urodzeniem, dostojnością i kapłańskiemi cnotami znakomity. Trzymał on w ręku list, i wpatrywał się w młodzieńca stojącego przed nim, list ten był w takich wyrazach:

„Jaśnie wielmożny Najprzewielebniejszy księże infułacie, a ukochany nasz kuzynie i dobrodzieju!

„Z najpokorniejszą rewerencją submittując się do stóp waszéj *Excellencji*, posyłamy najukochańszego syna naszego Jana, i zalecamy go w szczególniejszą opiekę i świątobliwą manudukcję waszą.

„Straciwszy czworo dziatek naszych *in minorennitate* (1), które teraz Bogu między aniołami służą, uczyniliśmy z żoną moją uroczyste przed ołtarzem pańskim *votum*, że jeżeli dalszém potomstwem Bóg nas obdarzyć raczy, pierwsze urodzone dziecie podług płci na służbę boską, to jest do stanu duchownego poświęciemy: a nawet, że od dzieciństwa w habit zakonny obleczoném zostanie, i w nim do lat siedmiu *suae aetatis* (2), hodować się będzie. Zatém przyszedł na świat oto ten syn nasz, którego jakoby annuncjatora przyszłego szczęścia naszego *in patronatu Sancti Joannis* ochrzciwszy, na spełnienie naszego votum przeznaczamy; tém bardziéj, że skutkiem widocznym błogosławieństwa boskiego cieszemy się odtąd życiem i zdrowiem trzech synów, z których Jan jest najstarszym, i jednéj ich siostrzyczki.

„Edukację temu ukochanemu synowi naszemu, staraliśmy się dać przyzwoitą urodzeniu jego, i *ob spem* (3), że kiedyś idąc drogą imieniem naszém w ojczyznie dobrze utartą, stanie się luminarzem kościoła bożego i pożytecznym obywatelem, ku czemu wysokie merita, *et sublima sapientia* (4) waszéj excellencji będą mu wzorem.

„Chciéj więc najszanowniejszy księże infułacie dobrodzieju, podług tego jakeś nam niegdyś obiecać raczył, wspierać młodocianne kroki jego *ad altare Dei* (5), abyśmy wszyscy

(1) W małoletności.
(2) Swojego wieku.
(3) W nadziei.
(4) Wysoka mądrość.
(5) Do ołtarza boskiego.

w tém doczesnym życiu naszem mieli zeń zaszczyt i pociechę, a *in eternitate* (1), gorliwego *pro anima nostra* (2), bogomodlcę.

„Affekt nasz zatem najszczerszy i dozgonną obligację naszę zaręczając waszéj excellencji, *patris matrisque potestatem* (3), nad synem naszym Janem wam przelewamy, i oboje piszemy się i t. d. *Jan Prosper Załuski, Klara z Laskarysów Załuska.*“

— Cieszę się bardzo, rzekł infułat do młodzieńca, przeczytawszy list, witając cię tutaj: w rzeczy saméj będąc niegdyś w domu rodziców twoich, a moich zacnych krewnych, gdyś jeszcze był dzieckiem, i w bernardyńskim chodził habicie, przyrzekłem im, że jeżeli mi Bóg dożyć tego dozwoli, przyłożę się, ile ze mnie będzie, do spełnienia pobożnego ich względem ciebie *votum*; a zatém chętnie obietnicy méj dotrzymam; ale czy masz wasz mość prawdziwą *vokację* do stanu do którego się zabierasz?

—Mam postanowienie, odpowiedział młodzieniec, spełnić wolę i uroczysty szlub rodziców moich.

—Prawda, mówił infułat, szlub to był uroczysty, i ma jakoby sakramentalne znaczenie: rozwiązać go może tylko duchowna władza; wszakże przymuszonéj ofiary Bóg nie wymaga— wiele lat wieku liczysz sobie?

Kończę rok dwudziesty trzeci.

No, to już jesteś *maturus* (4), i determinaeję twą nie tylko podług woli rodziców, ale i podług wewnętrznego natchnienia uczynić musiałeś.

Młodzieniec skromnie uchylił głowę, wrzekomo utwierdzając słowa infułata.

Więc dobrze, rzekł ten, odpocznij teraz po tak długiéj podróży, a nim się zalokujesz w *seminarjum*, tymczasem pomieszkasz u mnie. Jutro u nas wielka festyna i kościelna i funduszowa; dobrze trafiłeś, będziesz mój kochany kuzynie świadkiem, wspaniałéj dobroczynności *Radziwiłłowskiego domu*, która corocznie z ich skarbów spływa na wsparcie biednych, niosąc najprzyjemniejszą zapewne Bogu ofiarę, a przykład bogaczom tego świata, jak swych dostatków używać mają.

Przywołał potem infułat swego kapelana ks. Idzego, i jego staraniu młodego gościa swego polecił.

Niżeli pójdziemy za dalszym ciągiem naszego opowiadania, powiedzmy wprzód słów kilka o téj dobroczynnéj fundacji Ołyckiéj, którą ks. infułat na jutro obwieszczał.

Wiadome są z dziejów wielkie chrześcijańskie i obywatelskie cnoty *Stanisława Albrychta Radziwiłła, księcia ordynata na Ołyce i Nieświżu*— kanclerza Litewskiego, miał on dwie żony: pierwszą Reginę *de Eysenrich* znakomitego domu z Bawarji, wdowę po Michale Działyńskim, wojewodzie brzeskim. Drugą *Krystynę Lubomirskę*, Stanisława wojewody krakowskiego córkę; ani z pierwszéj, ani z drugiéj, nie miał on z własnéj krwi potomka: obie więc nie mając dzieci, dla których zwykle serca rodzicielskie wszelkie prace i dostatki zachowują, tém swobodniéj szły za przykładami męża, rozdzielającego z hojnością nadzwyczajną, bogactwa swoje między kościoły i ubóstwo.

W Ołyce zatém, gdzie książe kanclerz wzniósł wspaniały dom boży, gdzie fundował i szczodrze uposażył kollegjatę czyli kapitułę, seminarjum, szkołę, szpitale (1), żona jego Krystyna z Lubomirskich, postanowiła uczynić fundusz, którýby jéj imie i pamięć w ojczyznie uwiecznił i uświęcił; a z któregoby wspomagani biedni, w modłach za nią do Boga jéj się wypłacali.

Przeznaczyła więc ona ze swéj bogatéj oprawy, i na dobrach męża swojego oparła kapitał, od którego procentem wyposażać się miały corocznie dwanaście dziewic szlachetnych, po złotych tysiąc każdéj, i dwanaście mieszczek po złotych pięćset, losem wybranych; programmat ku spełnieniu tego wsparcia był, że w wigilję uroczystości Nawiedzenia Panny Marji, to jest 2-go lipca, zbierać się były powinne, i zbierały się rzeczywiście ze stron bliskich i dalekich, ze swemi rodzicami lub opiekunami z klass obu kandydatki, to jest dziewice mające prawo z ubóstwa swego do tego wyposażenia, i po solennych nieszporach, zapisywały się u księdza infułata na osóbne stosowne do urodzenia swego listy; nazajutrz zaś po uroczystém nabożeństwie, przystępowano w kościele do losowania, co już wejdzie w treść naszéj powieści.

W dniu więc tym, kościoł Ołycki napełniał się tłumami pobożnéj i ciekawéj wszelkiego stanu ludności. Przed kratkami klęczało kilkadziesiąt dziewic oczekujących po odbytéj spowiedzi mszy pontyfikalnéj przez samego księdza infułata celebrować się mającéj, i przyjęcia z rąk jego św. kommunji. W zakrystji zaś infułat czekał na przybycie do kościoła ówczesnego ordynata *Michała Kazimierza Radziwiłła*, hetmana polnego Litewskiego, który znajdując się natenczas w Ołyce, obrzędowi temu obecnym być pragnął, znanym on jest w popularnych dziejach tego kraju z przysłowia *Rybeńku*, jak syn jego z *panie Kochanku*. Piezwszy on raz po utrzymaniu hetmańskiéj buławy przybywał do Ołyki, z żoną swą Wiszniowiecką córką.

(*Dalszy ciąg nastąpi.*)

(1) W wieczności.
(2) Za duszę naszą.
(3) Ojca i matki władzę.
(4) Dojrzały.

(1) Mając przed sobą rękopis pana Aleksandra Chodźki, kilkoletniego mieszkańca Ołyki, a w nim szczegółowe opisanie kościoła i całéj tamtejszéj Radziwiłłowskiéj byłéj fundacji, gdy w Starożytnéj Polsce Balińskiego, szczegółów tych nie najduję, mniemam, że wolno mi tu szerzéj je opisać, choćby tylko z godłem: „Meminisse juvabit.“

Epoka sławniejsza i pewniejsza kościoła Ołyckiego, rozpoczyna się od Stanisława Albrychta Radziwiłły, drugiego ordynata Ołyckiego. On w r. 1635, położył kamień węgielny, i następnie wzniósł wspaniały kościoł ten; jest podanie miejscowe, że sam książe z żoną i z całym dworem zaprzęgał się do kolumn marmurowych i ciągnął je od bramy, do miejsca gdzie stać miały na ołtarzach w kościele. Gmach ten dzieli się wewnątrz na główną i dwie boczne nawy filarami, na których wspiera się sklepienie oddzielone,— wejście czyli drzwi główne ozdobione rzeźbą z czarnego marmuru, nad niemi pobożny metalowemi literami napis: „Deus! de tuis donis, tibi offerrimus,“ cały zaś front i kapitele koryntskich pilastrów są z szarego marmuru—wszedłszy wewnątrz, wzrok się zastanawia najprzód na wielkim ołtarzu, różniącym się formą nowożytną, od stylu innych ołtarzy i całego gmachu. Ołtarza bowiem tego nie było; powiadają, że fundator zamyślał wznieść go wspanialszym nad inne, lecz zamysły i przygotowania jego śmierć przecięła. Na ścianie tylko głównéj był ogromnych rozmiarów obraz św. Trójcy, pod któréj wezwaniem i opieką i sam kościoł jest poświęcony, a na którym prócz zwyczajnego wyobrażenia bożego, malarz chciał wyrazić rozmaite rodzaje i godła chwały boskiéj, i takiemi oddzielnemi obrazkami nie zalecającemi się ani pomysłem ani wykonaniem cały obraz okolił. W roku zatém 1818, ksiądz Jakób Dederko, infułat natenczas Ołycki, następca po Laskarysie, wzniósł dziś istniejący ołtarz wielki, na model Wileńskiego katedralnego, a odjąwszy od owego obrazu nieprzydatne obramowanie, umieścił go w ołtarzu tak, jak w Wileńskim umieszczone męczeństwo św. Stanistawa.

Ołtarze boczne z czarnego marmuru i alabastru, i z obrazami znakomitego malowidła; w jednym z nich wizerunek Chrystusa Pana, w drugim naprzeciw, obraz Matki Boskiéj Częstochowskiéj, w szacie szczero złotéj; świadectwo cudu jéj obok na tablicy zapisane: że gdy w roku 1648, kozacy Chmielnickiego wpadłszy do kościoła chcieli uwieść ten obraz, sześć wołów pociągnąć nie mogło wozu, na którym go złożyli; a kilka sprawców tego świętokradztwa wnet trupem padło. Bogactwa apparatów i naczyń kościelnych, po zabraniu nawet ztąd owych sławnych apostołów złotych i ogromnych relikwialnych srebrnych lichtarzy, są jeszcze tak znakomite, że je na krocie wartości obliczać by można.

Fundusze na infułację, duchowieństwo, seminarjum, szkoły, szpitale, z monarszą powiedzieć można hojnością wydzielone. Pierwszemu infułatowi Jezierskiemu herbu Junosza, nadał książe kanclerz dwie wsie z chat 30, i sowitą annuatę z dóbr swoich wołyńskich, tak, że infułat więcéj tysiąca dukatów miał dochodu rocznego i przy nim fundował kapitułę złożoną z sześciu kanoników, to jest Scholastyka, kustosza, kantora, kaznodzieję, kanclerza i prowizora, zajmującego się zarządem dóbr kollegjalnych,—osóbno czterech wikarjuszów dla odbywania posług parafjalnych, nadto sześciu seminarzystów, i sześciu akkolitów, to jest chłopców do służenia do mszów, ci byli razem konwiktorami w szkołach i na wspólném utrzymaniu się Radziwiłłowskiem z seminarzystami i studentami uczącemi się w Ołyce na koszcie książęcym, a których zawsze było kilkudziesięciu, synów sług Radziwiłłowskich, i biedniejszéj okolicznéj szlachty. Osóbny dom akademicki dawał pomieszczenie i stół tym wszystkim stipendiom, i osóbne wyznaczone coroczne summy pod zarządem kapituły na ich utrzymanie. Osóbne fundusze na sześciu dzwonników, dwóch zakrystjanów, dwóch organistych, i dwóch kotów w kościele.

Przy kościele kollegjalnym były dwa szpitale, jeden św. Krzyża na 12 ubogich mężczyzn, i 12 kobiet stanu szlacheckiego; drugi św. Ducha, na taką liczbę ubogich ze stanu włościańskiego; obadwa najdostatniéj we wszelkie potrzeby życia opatrywane ze skarbu Ołyckiego.

Szkoła Ołycka przybierała sobie tytuł: „Córki akademji Zamojskiéj,“ w niéj professorowie duchowni czy świeccy, płatni byli przez kapitułę, z osóbnych summ na to przeznaczonych; główny rząd akademji (bo tak się szkoła nazywała), należał do prałata Scholastyka, jakby rektora, który i mieszkać był obowiązany w domu akademickim, Patronem téj szkoły obrano św. Jana Kantego, i uroczystość jego święta uroczyście w Ołyce obchodzono.

giem, redaktor tego bezecnego pisma, nazywał się Piłat i gotów jak jego imiennik, wydać na krzyż Chrystusa. Dziedzice z ducha, tego ohydnéj pamięci człowieka, dzisiejsi redaktorowie dziennika Wschodnia niemiecka poczta zwiastują, że nawet sama Rossja już odstąpiła swoich, jak twierdzi, niesłusznych wymagań i kiedy w Wiedniu ta wiadomość, na pociechę Austryjakom, z pod prassy wychodzi, w tymże samym czasie, w S.-Petersburgu, dziennik francuzki téj stolicy podaje następne ostrzeżenie: „Ogłaszamy dziś dokument, który będzie czytany z zajęciem i, spodziewamy się, z pożytkiem. Jest to okolnik księcia Gorczakowa, z dnia 20 maja (1 czerwca), do poselstw rossyjskich. Duch i doniosłość przełożeń, jakie minister rossyjski spraw zagranicznych uczynił mocarstwom, względem stanu ludności chrześcijańskiéj, w państwie ottomańskiem, były skażone przez rozliczne wykłady krążące po czasopismach. Komentarze nieżyczliwe i dziwaczne ukazały się w dziennikach zagranicznych, a nawet w rossyjskich, którym podobało się, krok księcia Gorczakowa, wziąść za wróżbę i początek najcięższych powikłań. Ośmielano się przewidywać, z jednéj strony zmiany granic między państwami, kiedy z drugiéj energicznie protestowano w imie traktatów. Marzenia i obawy za nadto były skwapliwe. Dokument, który powtarzamy, oświeci opinję i dozwoli jéj zawyrokować z zupełną znajomością sprawy.“—I rzeczywiście, jest to dokument pocieszający każdego człowieka, komu ludzkość i sprawiedliwość są drogie. Wskazana droga nie prowadzi do użycia przemocy, do rozlewu krwi, do tych okropnych wstrząśnień, do których często odwoływać się przychodzi, ale nad któremi każde prawe serce boleje; całe przedsięwzięcie zostawia się téj moralnéj przewadze rozumu i ludzkości, któréj potęga jest ogromna, chociaż dotąd tak rzadko stosowana. Niemniéj atoli to oświadczenie, przez ks. Gorczakowa uczynione, każdego natchnąć powinno otuchą, że koniec cierpień chrześcijańskich, w Turcji, już bliski, bo cesarz nie chce, aby na jego sumieniu ciężyła odpowiedzialność, za okropności, na które się dusza wzdryga. Czytelnicy nasi, po odczytaniu okolnika, który dziś podajemy w całości, przekonają się, że jak Bóg żywy, sprawa chrześcijaństwa nie upadła, że niewczesne tryumfy austryjackie zamienią się dla nich, tak jak na innem polu, w klęskę i hańbę. Pojąć niepodobna, jak dójść można do takiego skrzywienia wyobrażeń, do takiéj zakamieniałości serca, aby człowiek, z zasadami wiary i prawa oswojony, ośmielił się, w dzień biały w obec całego świata, stawać w obronie okrucieństwa i potępiać niewinność; ale od lat wielu Austryjacy, przez rząd swój, ćwiczeni w szkole niecnoty i fałszu, stracili zmysł rozeznania dobrego od złego, od dzieciństwa nawykli poczytywać każde dopomnienie się o służące ludom prawa, za najgodniejsze kary wykroczenie, a każdy opór Włocha lub Słowianina przeciw Niemcowi, za potworną zbrodnię. Cóż dziwnego, że i w obecnéj chwili, nie zeszli z drogi niegodziwości, po jakiéj ich niesumienny rząd prowadzi.

Drugim, zapewne, mniéj ważnym, ale jednak znaczącym dokumentem, który podobnież dziś czytelnikom naszym udzielamy, jest głos wyrzeczony, w austryjackiéj radzie państwa, przez hr. Apponji. Głos ten, dzieło głęboko pomyślane i co do swéj formy, z niesłychaną zręcznością skreślone, odsłania całą tę bezdenną otchłań, jaka Węgry od cesarstwa austryjackiego dzieli. Stokroć lepiejby było obejść się, w téj nowo złatanéj instytucji, bez obecności Węgrów, niż słyszeć podobne, niczém nie zbite prawdy. Dziwna jakaś niebaczność plącze kroki austryjackiego rządu; gdzie kłamstwo przewodniczy, obłęd jest nieuchronny. Oto np. wezwano Włochów do zasiadania w radzie i dla nieznajomości języka niemieckiego rotę przysięgi czytać im nawet musiano po Włosku; cóż ci mniemani radcy, robić będą na posiedzeniach, na których ani jednego słowa nie pojmą? Czyż to nie jest przekonywającym dowodem, że temu nawet, coby Austryjacy za najważniejsze podać chcieli, służy za podstawę oszukaństwo, urąganie się dobréj wierze i rozumowi swych poddanych. Jakie owoce ten tryb postępowania już wydał i jeszcze wyda, dzieje uczą, a przeszłoroczne klęski, głoskami Baltazara, na wpółstrzaskanéj tarczy domu habsburskiego wypisały.

WŁOCHY.

Turyn, 1 czerwca. Kardynał Corsi znajduje się dotąd w Turynie, mieszka w klasztorze księży missjonarzów; rząd wrócił mu osobistą wolność, wzbraniając tylko powrótu do diecezji. Jest nadzieja, że wniesiony będzie projekt do prawa zupełnéj tolerancji religijnéj, wówczas ściśle kościół odłączonym zostanie od polityki; wolno będzie duchownym odmawiać modłów, w dni uroczyste narodowe, ale też uniknie się wszelkich powodów do skarg na prześladowania. Dochodzą wiadomości, że rząd odkrył spisek bardzo zręcznie uknowany i rozkazał uwięzić jego hersztów i spólników składających się, prawie wyłącznie z ex-Jezuitów i emisarjuszów książęcia Modeny. Z tego powodu senator Roncalli zapytywał o przyczynę tych uwięzień ministra sprawiedliwości. Ten oświadczył się stanowczo przeciw zamachom klerykalnym i usprawiedliwiał rzeczywistém niebespieczeństwem, które groziło państwu w tych ostatnich czasach, surowość środków poskramiających, użytych względem kardynała Corsi i innych podrzędnych członków duchowieństwa, w różnych prowincjach państwa piemonckiego. Te objaśnienia uczyniły wielkie wrażenie na ogóle, który pokłada nieograniczoną ufność w mądrości rządu.

Na wniesienie p. G. Visconti Venosta, rada municypalna mediolańska uchwaliła obchodzić uroczyście rocznicę bitwy pod Magenta i wyzwolenia Mediolanu. W tym dniu ma być złożony adres marszałkowi Vaillant oraz album, wykonane przez artystów mediolańskich, obejmujące różne widoki bitw stoczonych w 1859 r.

Na d. 5 czerwca zaczną się rozprawy w senacie nad traktatem ustępstwa. P. Salmour, dawniejszy sekretarz jeneralny hr. Cavour jest sprawozdawcą i radzi przyjęcie bezwarunkowe traktatu. Wczoraj senat jednomyślnością zatwierdził traktat zurichski.

Utrzymują, że jen. Fanti zamierza złożyć ministerstwo wojny, z powodu iż w rzeczy rozgraniczenia królestwa włoskiego od Francji plan jego nie został w zupełności przyjętym. Następcą jego ma zostać jen. Durando, gdyż jen. Cialdini przyjąć ministerstwa niechce. W razie uwolnienia, jen. Fanti obejmie dowództwo korpusu mającego zebrać się przy ujściu Padu w Romanji, gdzie postawa Austrji poczyna być groźną w téj stronie.

Na posiedzeniu izby deputowanych 2 czerwca, p. Pareto zapytał hr. Cavour, jaki jest stan marynarki krajowéj, naprzód co do liczby okrętów pierwszego i drugiego stopnia, powtóre, dla czego ich budowla nie jest poruczoną poddanym sardyńskim.

Hr. Cavour odpowiedział, iż podniesienie marynarki jest najtroskliwszym przedmiotem jego pracy. Oprócz wielkich okrętów Wiktor-Emmanuel, Marja-Adelaida i Karol-Albert buduje się właśnie wielka fregata Książe Genui. Wydano rozkazy do zbudowania dwóch fregat, podług systematu la Foce. Znajdują się też w robocie dwie kryte fregaty, jedna w Genui, druga w Livornie. Co do drugiéj części pytania, oświadczam, iż rząd najmocniéj pragnie, aby przemysł krajowy miał pierwszeństwo nad zagranicznym; bo lubo nie jestem stronnikiem systematu protekcyjnego; w zamiarze jednak rozwoju krajowego przemysłu widziałbym z przyjemnością spółzawodnictwo zagraniczne, w którém byłbym bardzo skłonnym nie do udzielania krajowcom przywileju, ale do wspierania przedsięwzięć naszych kapitalistów, gdyby oświadczyli gotowość zająć się budową okrętów. Z dalszemi robotami wstrzymujemy się dopóki doświadczenie nie potwierdzi pożyteczności nowego systematu używanego dziś w Anglji, w morskiem budownictwie.

Przedmiotem niemniéj ważnym, jak same okręta są majtkowie. Dla opatrzenia tych potrzeb minister zamierza zastosować do uzbrojenia okrętowego systemat wojskowy i postanawia powiększyć całość marynarki królewskiéj od 2 do 4 bataljonów. Zawierza również zmienić nieco ustawę popisu marynarzy, dla powiększenia liczby majtków. Zaciąg tego rodzaju przedstawia wiele trudności, ale spodziewamy się, na następnym parlamencie, wnieść projekt do nowego prawa, który ma być zastosowany do Toskanji i Emilji. Słyszałem skargi, że ministerstwo dotąd nie ułożyło ogólnego planu marynarki; ale to było niepodobnem, przy ciągłéj zmianie systematów; gdybym będąc ministrem téj gałęzi przed 10-ą laty, ułożył pewny plan, rzecz prosta, iż ten opierałby się na żegludze żaglowéj; tymczasem szruba zastąpiła płótno i, kto wie, jak daleko wynalazki pójdą. Idąc więc za postępem nauki, korzystając z doświadczenia wielkich narodów morskich, postaramy się marynarkę naszą podnieść na stopień odpowiedny potrzebom i godności kraju. P. Pareto oświadcza, że te objaśnienia zupełnie go zaspokoiły.

KRÓLESTWO OBÓJGA SYCYLJI.

Komandor Caraffa cofa uczyniony przez siebie zarzut marynarce angielskiéj, iż dopomogła wylądowaniu ochotników włoskich pod Marsala, w następnéj dyplomatycznéj nocie: „Nigdy rząd obójga Sycylji nie miał zamiaru rzucić nagany i odpowiedzialności, na działania marynarki angielskiéj; chciał tylko dać poznać okoliczności, w jakich znalazły się statki królewskie nadewszystko zaś, pragnął poświadczyć, że też statki dokładnie spełniły stanowcze swoje instrukcje, zależące na tém, aby osoby i własność cudzoziemska były najświęciéj szanowane. Kapitani J. K. M. chcieli tylko wyrazić, w swoich doniesieniach, iż nic nie zaniedbano, do odwrócenia szkód, mogących dotknąć oficerów angielskich, znajdujących się na lądzie, równie jak okręta i własność poddanych Wielkiéj Brytanji. Jego Dostojność p. minister angielski sądził, iż powinien był protestować przeciw sposobowi, w jakim przedstawiono fakta. Prawdziwa myśl raportów, wkłada na rząd obowiązek niedopuścić żadnego wykładu, żadnego ubliżającego tłumaczenia, które chcianoby nadać historycznemu sprawozdaniu tego, co zaszło. Pośpiesza więc z uznaniem, że oficerowie królewsko-angielskiéj marynarki nie brali, ani dobrowolnie, ani mimowolnie, najmniejszego udziału, któryby mógł przeszkodzić, lub opóźnić działania okrętów neapolitańskich. To dokładne i szczere objaśnienie znosi uwagi, wynikłe z niektórych miejsc relacji, tyczącéj się oficerów angielskich. Proszę o udzielenie téj deklaracji rządowi, przy którym pan jesteś umocowany.“

podpisano: Caraffa.

WYPRAWA GARIBALDIEGO.

Dziennik la Patrie oznajmuje: Donoszą nam, że walka odnowiła się w Palermo, 3 czerwca, po upłynieniu rozejmu; przypisują to odrzuceniu przez króla kapitulacji, zawartéj między jen. Lanza i Garibaldim. Inny wykład, za który nieręczymy, twierdzi, że strony nie mogły porozumieć się w kilku ważnych szczegółah, a mianowicie, co do wymaganéj przez jen. Lanza, dla wojska swojego wolności oddalenia się z bronią i zapasami do Neapolu lub Messyny. Wobec zaś tych niezałatwionych trudności, zawieszenie broni upłynąć miało przed podpisaniem kapitulacji. Walka zawrzała na nowo; ochotnicy Garibaldiego, przy pomocy ludu, wznosili w środku miasta barykady, dla przeszkodzenia korpusowi neapolitańskiemu, znajdującemu się w części południowéj miasta, złączyć się z wojskiem zajmującem fortyfikacje nadmorskie. Fregaty królewskie, Parthenope i Amalfi, krzyżowały swój ogień, z ogniem twierdz.

Dziennik le Pays mówi, że nadeszłe z Neapolu dwie depesze, lubo sprzeczne, lecz uzupełniają się nawzajem. Podług jednéj, jen. Lanza miał żądać; aby jego wojsko mogło oddalić się z bronią i bagażami przy rozwiniętych chorągwiach. Garibaldi, ze swojéj strony, oddając sprawiedliwość męstwu wojsk królewskich, oświadczył, że jest zmuszony, bądź co bądź, opatrzyć się w broń i bagaże, a więc niemoże przyjąć wymaganych przez jen. Lanza warunków. Druga depesza oznajmuje, iż za wyraźnym rozkazem królewskim, kapitulację odrzucono. A więc, po wyjściu rozejmu, bombardowanie wznowiono. Depesza dodaje, że ogień był gwałtowny i koszary pełne rannych.

Dziennik Goniec handlowy genueński umieścił, 2 czerwca, treść wypadków wyprawy do 26 maja, pisaną dzień po dniu, przez półkownika Nino Bixio: 8 maja, przybycie i odpłynienie z Talamony po zapasy i węgle. 9, przybycie i odpłynienie z San-Stefano po węgle. 10, przybycie do Marsala i wylądowanie wszystkiego wojska i wszystkich zapasów wojennych i 4 dział. 11, Dniówka przy wielkim Pancardo, blizko Salemi. 13 i 14, dniówka w Salemi i ześrodkowanie sił powstańczych około 4000 ludzi. 15, pochód i bitwa zewnątrz Calatafimi przy Monte di Piauto—Romano, przeciw 3,500 Neapolitańczykom, pod rozkazami Landi, 128 ranionych i 18 z naszéj strony, zabitych. Wzięcie lekkiego działa. Królewscy wygnani z pięciu stanowisk, dobrze bronionych, stanowisk straszliwych. 16, Landi opuszcza Calatafimi, które my zajmujemy. Landi w swym odwodzie, okrutnie jest trapiony w Partenico i Borghetto, przez powstańców. 17, wystąpienie ku Alcamo. 18, pochód do Partenico. Tegoż dnia dalszy pochód, dla podstąpienia pod Palermo. 19, ciągły deszcz. Dniówka. 20, pochód na Peppio, dla ściągnienia sił królewskich do Monreale i obróty dla wywabienia sił z Palermo. Udaje się to w części. W nocy, pochód na Pareo; artyllerja jest rozebrana i niesiona na grzbietach ludzi, śród deszczu, przez najokropniejsze ścieżki. 21, przybycie do Pareo zrana. Powrót do Monreale. Rozporządzenia do pochodu pod Palermo. 22 i 23, nieprzyjaciel skupił wielkie siły. Jenerał chce wywabić jeszcze więcéj wojska z Palermo. 24, groźne natarcie więcéj niż przez 10000 ludzi. Rozporządzenia oporu, aby ich wciągnąć; początek natarcia. Odwrót z naszéj strony dla wciągnienia ich do Corleane i wystawienie na nasze działa, gdy tymczasem, uboczną drogą, obchodzimy ich i stajemy przed Palermo. 25, przybycie do Marnico (udało nam się sprowadzić królewskich na artyllerję, w kierunku Corleane). Wieczorem pochód do Misilmeri, przybycie w nocy i dniówka. 25 i 26, Wielki dzień! Ranni dobrze są opatrzeni. Misilmeri. 26,

Z różnych cząstkowych wiadomości, okazuje się, że Garibaldi żądał, aby wojsko jen. Lanza, broń złożyło i udało się na punkt przez niego wskazany, gdzie ma pozostać nieczynnem, aż do końca wojny. Garibaldi nie tracąc czasu, na dobywanie twierdz sycylijskich, pragnąłby uderzyć na Neapol; lecz chociaż, w tem mieście, nie zbywa na żywiołach liberalnych, ogół ludności bardzo się różni od Palermitanów; król ma, na stałym lądzie, wojsko liczne i wierne, środki obrony ogromne.

Donieśliśmy, że bój wznowiony został w Palermo; szczęściem, że się to nie sprawdziło, i chociaż jeszcze kapitulacja niepodpisana, rozejm przedłużono do 12 czerwca. Spodziewano się, za pośrednictwem dowódzców eskadr zagranicznych, przyjść do uczciwego rozwiązania. Z obu stron, rozwinięto waleczność i odwagę przez wszystkich uznane. Dnia 2 czerwca, przybyli z Neapolu do Palermo, dla opatrywania rannych chirurgowie i francuzkie siostry miłosierdzia.

FRANCJA.

Paryż. 1 czerwca. Monitor ogłasza, co następuje: Rząd rozumie, iż powinien protestować przeciw przypuszczeniom wszelkiego rodzaju, nieżyczliwym oskarżeniom, albo niebacznym wykładom, do których od kilku tygodni dało powód przyłączenie Sabaudji i obwodu nicańskiego do Francji. Król sardyński, w skutek szczęśliwéj wojny i wypadków, które znakomicie powiększyły rozciągłość jego państwa, uwzględniając słuszne żądanie cesarza i dobro krajów, oddzielonych od Piemontu przez najwyższe góry w Europie, zgodził się na podpisanie traktatu, mającego połączyć je z Francją, po wysłuchaniu uroczystego głosu ludności. Coż jest równie szczerego, porządnego i prawego? Tymczasem, pod wpływem nieprzyjaznych namiętności, lub nierozważnego przywiązania, jedni oddają się wmawianiom, drudzy rozumowaniom dążącym do przypisywania Francji zamiaru wywołania zawikłań w Europie, w któych znalazłaby powód do nowego zwiększenia swych posiadłości. Wszakże ożywia ją myśl wbrew przeciwna. Rząd, mówimy to głośno, ubolewa nad temi wybiegami, mającemi na celu rozszerzać codzień najniedokładniejsze wrażenia o rzetelności jego zamiarów. Cesarz nie szczędzi żadnych usiłowań do przywrócenia w Europie zachwianéj ufności. Jedynem jego żądaniem jest żyć w pokoju ze sprzymierzonymi z sobą mocarzami i poświęcić wszystkie swoje starania czynnemu rozwojowi zasobów Francji.

Dnia 5 czerwca. Dwór wyjechał o godzinie 5 do Fontainebleau; pierwszy szereg zaprosin, do którego należy p. Billault, minister spraw wewnętrznych, wyruszy jutro. Lord Cowley angielski, hr. Pourtalès pruski, kawaler Nigra piemoncki, posłowie, znajdują się w drugim szeregu od 11 do 17. Księstwo Metternich, siąże v. Reuss. Hrabia i hr-a Walewscy do trzeciego, od 17 do końca miesiąca.

Powszechnie utrzymują w Paryżu, że król neapolitański udawał się do pośrednictwa cesarza Francuzów i że przy jego pomocy i radach, chciałby wyjść z okropnego położenia, w jakiem się znajduje. Z równąż pewnością twierdzą, że Napoleon odpowiedział, iż naprzód chciałby wiedzieć na jakich zasadach rząd neapolitański myśli dójść do uspokojenia swojego kraju; powtóre, że nim by to pośrednictwo przyjął, musi porozumieć się ze swoimi sprzymierzeńcami,—to jest z Anglją i Piemontem. Rzecz więc widoczna, iż słaba nadzieja powodzenia tych przełożeń dworu neapolitańskiego.

Stronnicy traktatu handlowego cieszą się z wypadków już dotąd otrzymanych. I tak, zamiast 45000 gallonów wyskoku, przywiezionego z Francji do Anglji w 4-ch pierwszych miesiącach roku przeszłego, przewieziono go w tymże okresie, roku bieżącego 292000. Przywoz wina podniosł się z 1,970,000 do 3,309.000 gallonów, szalów zaś i chustek wełnianych z summy 34000 na 100000 fun. st.

Stan zdrowia książęcia Hieronima, stryja cesarskiego polepszył się nadspodziewanie,

tak iż nie przeszkodził dworowi udać się do Fontainebleau. (*Le Nord*)

ANGLJA.

Londyn, 4 czerwca. Na dzisiejszém, ledwo godzinę trwającém, posiedzeniu izby lordow, lord Monteagle, zapytywał ministrów, kiedy złożony będzie raport kommissji śledczéj, o poczynionych przygotowaniach, ku obronie Anglji.

Hr. Grey odpowiedział, że zwłoka pochodzi, z powodu, iż należało rzeczony raport przesłać na roztrząśnienie władzom wojskowym. Ważny ten dokument rzuci zapewne wielkie światło na to ciemne dotąd pytanie. Powszechność weźmie stąd miarę czy zawojowanie Anglji przez Francję jest rzeczywiście tak łatwem, jak się to niektórym zdaje.

Hr. Saint Germans domaga się o powtórne odczytanie bilu tyczącego się banku irlandzkiego, mającego na celu porównanie go z bankami Anglji i Szkocji. Po załatwieniu czego i innych szczegółów mniejszéj wagi, posiedzenie zamknięto.

Na posiedzeniu tegoż dnia izby gmin, najważniejszym był głos p. Gladstone, który oświadczył, że z powodu odrzucenia przez rząd chiński ultimatum Anglo-francuzkiego, przeznaczone przez parlament kredyta, na załatwienie zatargów z tym krajem, ulegną zwiększeniu. Jakoż, skoro minister wojny obliczy spodziewane wydatki, wnet gabinet odwoła się do szczodrobliwości narodu.

Z powodu wniesionéj przez p. Bentinck propozycji, aby wybory członków parlamentu, po hrabstwach, odbywały się przez głosowanie tajemne, powstała żwawa sprzeczka między mówcą (prezydentem izby), a p. p. lordem John Russel, Wyld, Robertem Peel, E. P. Bouverie i innymi. Wszyscy skarżą się i uznają za prawdziwą plagę Anglji przedajność wyborców; żadne przedsiębrane dotąd środki do zniesienia tego haniebnego frymarku, usunąć go nie zdołały. Niektórym zdawało się, iż uchwalenie prawa głosowania tajemnego złemu zaradzi; bo wówczas ubiegający się o miejsce w parlamencie, nie będzie miał żadnéj rękojmi, że przekupiony przezeń wyborca dotrzyma słowa; gdyż niewątpliwie znajdą się tacy przemysłowcy, którzy od każdego z kilku, lub kilkunastu kandydatów, wezmą pieniądze, a za jednym tylko z pomiędzy nich głosować będą. Dla uchylenia tego rodzaju zdrady, wielka część członków parlamentu obstaje za wotowaniem głośném, rzeczy zaś do tego doszły że przy rosnącéj liczbie, w skutek bilu reformy, wyborów, niepewność tajemnego głosowania stać się może coraz dla kandytatów kosztowniejszą. Istotnie jest to jedno z najtrudniejszych zadań palamentarskiego ruchu w Anglji.

Lord John Russel nastaje na przyśpieszenie bilu r.formy wyborczéj; zbija czynione rządowi zarzuty, iż otwierając pole ogromnéj liczbie wyborców, podkopuje prawa własności; i owszem sądzi, że przypuszczając do wykonywania praw obywatelskich klassę światlejszych wyrobników, nie tylko że przez to posiadaczom ziemi nie szkodzi, ale przez zetknięcie się wieśniaków z nimi, na rozwoj umysłowy, tych pierwszych wpływa.—Zachowawcy nie szczerze sobie poczynają; nie śmiejąc wręcz sprzeciwiać się bilowi, szukają dróg ubocznych, aby zamianę jego w prawo opóźnić. Z tego powodu twierdzą, iż przed popisem ogólnéj ludności angielskiéj, mającym dokonać się w roku 1861 przystępować by do wotowania tego prawa nienależało. Tymczasem Lord John Russel uważa, że jeśliby nawet zawotowanie jego, co do Szkocji i Irlandji, odłożyć należało, zawsze co do saméj Anglji, ważny ten przedmiot ułatwić można. Obecny stan spokojności zewnętrznéj i wewnętrznéj, jakiéj państwo używa, zdaje się być najwłaściwszym do téj ważnéj i koniecznéj czynności. P. Dizraeli powstaje przeciw twierdzeniom szlachetnego lorda, usprawiedliwia stronnictwo swoje od podejrzeń, że ubocznych dróg szuka, dowodząc, iż nie sam bil reformy, ale niewłaściwość jego rozporządzeń, wpływa na wahanie się zachowawców, że wielką jest przeszkodą nieskończony jeszcze popis ludności, że nakoniec projekt cząstkowego przyjęcia bilu dla Anglji, zawieszenie zaś tego prawa dla Szkocji i Irlandji, narazi reprezentację narodową na wielkie niedogodności, że członkowie parlamentu, wybrani w tych dwóch królestwach, mogą być poczytywani za mniéj lub więcéj umocowanych, od wybieranych w Anglji, według nowego, a zupełnie odmiennego porządku, że te niedogodności jeszczeby zwiększyć się musiały, jeśliby odmiana stanu wewnętrzuego i zewnętrznego spokoju, zmusiła do odłożenia na czas późniejszy wotowanie nad bilem dla Szkocji i Irlandji. Wielu członków żywo należą do téj rozprawy; następnie izba zamienia się w komitet i wzięcie pod rozbiór bilu reformy odroczone jest do środy, większością 102 przeciw 89 głosom.

Rzemieślnicy, używani do budowli, stowarzyszyli się, aby odmówić pracy za dotychczasowe wynagrodzenie. Żądają skrócenia godzin robót dziennych i podwyższenia opłaty; tymczasem zaś, dopóki tego nie otrzymają, nie robić nie chcą. Ten stan rzeczy ciągnie za sobą nieobliczone straty. Wybrali bowiem, właśnie porę roku, w któréj budowla zwykła być najczynniejszą. Zdaje się, że ta choroba zamienia się w miejscową. Tym sposobem nie dawno roznoszący listy, przez cały ranek, odmówili; po nich wystąpili wyrobnicy w przędzalniach; teraz koléj na rzemieślników budowlowych mularzów, cieslów, malarzów i t. p. Inny rodzaj stowarzyszenia jest tym groźniejszy, że nie opiera się na pobłażaniu, jak np. odmówienie pracy przez wyrobników, ale na wyraźnem prawie. Sir Lewis, minister spraw wewnętrznych, zalecił sporządzenie statystyki różnych wyznań religijnych. To postanowienie oburzyło ogólnie wszystkich dyssydentów. Naczelnicy rozmaitych zborów zebrali się w Westminsterze i uchwalili nieodpowiadać na pytania urzędników, bo nikt nie ma prawa wdawać się w rzeczy sumienia i zapytywać poddanych królowéj o ich polityczne wyznania. Przymusić ich niepodobna, a więc i statystyka sporządzoną być nie może. (*J. d. S. Pbg.*)

AUSTRJA.

Wiedeń, d. 31 maja. Najważniejszym wypadkiem jest głos miany przez hr. Apponji, na pierwszem posiedzeniu rady państwa. Depesza telegraficzna wiedeńska, przesyłając treść téj mowy, zupełnie duch jéj skaziła. Podajemy zatém dosłówny jéj przekład; rzuca ona wielkie światło na sprawę węgierską, na obrany plan postępowania tego narodu, względem Austrji, oraz na potęgę wyrobionéj w Węgrzech opinji, przed którą każdy syn téj ziemi korzy się z uszanowaniem i miłością.

„Niemam umocowania i w tem zgromadzeniu przedstawiam tylko moją osobistą opinję. Ta opinja nie może, w żaden sposób, nadwerężać praw kraju, do którego należę. Wszakże czuję się obowiązanym, z mojego osobistego sposobu widzenia, trzymać się opinji, jakąby mi przepisało umocowanie. Zważywszy wysoką ważność tego zgromadzenia i posłannictwa, jakie ma spełnić w okolicznościach tak pełnych znaczenia, oraz zastanawiając się nad wielkim wpływem, jaki działalność rady państwa wywrze na los krajów, należących do korony węgierskiéj, sądzę być moją powinnością ściśle oznaczyć stanowisko, zajmowane przeze mnie w tém zgromadzeniu, ze względu na odrębne położenie Węgier. Nie jest i niepowinno być tajnem zgromadzeniu, jakie wątpliwości obudziła ta instytucja w Węgrzech. Łatwo zrozumieć, że lud przywiązany, z religijną pobożnością, do swoich odwiecznych konstytucyjnych stosunków z monarchją, do swoich praw i instytucji dziejowych, nie może zapatrywać się inaczéj, tylko z głęboką obawą, na każdą istotną zmianę rzeczonych stosunków. Instalacja rady uzupełnionéj, w któréj, po raz pierwszy, ludzie wybrani przez ufność cesarza, przedstawiają Węgry w reprezentacyjnéj społeczności, razem z innemi dziedzicznemi krajami, jest zmianą tak głęboką iż, pominąwszy wzgląd na pożyteczność i potrzebę téj instytucji, zdolną jest wzniecić wątpliwość co do formy. Im to przekonanie jest powszechniejsze, tém bardziéj szanować je powinienem, tém dowodniejsze muszą być pobudki, które mnie i spółtowarzyszów moich zniewoliły być posłusznymi wezwaniu J. C. M. i wstąpić na drogę zdającą się nas rozdzielać, w sprawie téj wagi, z naszymi spółwyznawcami politycznymi, których przekonania i prawowite życzenia podzielamy. Zaiste, sama obecność nasza w tem kole, jest oczywistym dowodem zaufania jakie pokładamy w szlachetności naszego monarchy i naszéj nadziei, że podług ustawy 19 kwietnia, będzie nam wolno, przez wskrzeszenie zasadniczych organów naszego politycznego istnienia, wyrażać naszą opinję w tém zgromadzeniu, nie zdradzając naszych zasad i wynurzać ożywiające nas myśli w sprawie korony i monarchji, nie wyrzekając się naszego dziejowego prawa. Obecność nasza jest jeszcze dowodem nadziei, które opieramy na po dawanych nam środkach porozumienia się i ceny jaką przywiązujemy do obrad mogących usunąć nieporozumienia i uprzedzenia, dążące do rozdziału ludów jednéj monarchji i które kosztem upragnionéj zgody, czynią niepodobnemi najpożądańsze ulepszenia. Jestem tego zdania, że w téj radzie mądrość J. C. M. podaje nam najlepszy i najpewniejszy środek do skutecznego roztrząsania wszystkich pytań spornych i jątrzących, a tém samém, położenia Węgier, życzeń i próśb tego kraju. Wtenczas wszyscy ujrzą, że żądania Węgrów nie zmierzają do nadwerężenia spojności i szczęścia monarchji, ale do zaspokojenia wszystkich jéj części nie wątląc dobra powszechnego i trwałości monarchji. W tém to przekonaniu zabieram tu miejsce, gdzie, nie zrzekając się żadnéj z zasad dziejowych, czuję się w obowiązku bronić dziejowego prawa. Prosto stąd winika, że nie wyrzekłem się prawa,które do mnie należy w przyszłéj izbie prawodawczéj węgierskiéj i że w tym tylko duchu pojąłem uczyniony mi zaszczyt przez cesarza, w mianowaniu mię członkiem dożywotnim rady państwa. Proszę o wciągnienie do protokołu niniejszego mojego oświadczenia.“

PRUSY.

Nowa Gazeta, wychodząca w Sarrebruck ogłasza urzędowy opis przyjęcia książęcia rejenta w tem mieście i powtarza mowy wyrzeczone z tego powodu. P. Jordan w imieniu zgromadzonych mieszkańców miast Sarrebruck i Sanct-Johann, przemówił w następne słowa: „Nasi spółobywatele poruczyli nam pozdrowić W. K. W. i złożyć mu wyrazy naszych wiernych uczuć, powiększonych jeszcze przez ten stan prawny i konstytucyjny, którego używamy. W. K. W. znajduje się na ostatecznéj granicy państwa pruskiego. Pozdrawiając swego rejenta, obywatele miast Sarrebruck i Sanct-Johann, przypominają sobie, z dumą i wdzięcznością, że serca niemieckie i samorzutny popęd wróciły ojczyznie tę marchję i zachowały ją pod opieką orła pruskiego. Obecne pokolenie wierzy, że rząd, spólnie z patryotyzmem ludu pruskiego i w ogólności ludu niemieckiego, bronić będzie każdéj cząstki ziemi niemieckiéj, każdego prawa Niemiec, każdego drgania czci pruskiéj i niemieckiéj, przeciw wszelkiéj napaści, przeciw wszelkiemu nieprzyjacielowi.

Książe rejent odpowiedział w kilku słowach, które Nowa Gazeta przywodzi jeżeli nie dosłównie to przynajmniéj co do ich myśli. Szczęśliwy jestem, słysząc wyraz takich uczuć na granicach monarchji i proszę mówcę oświadczyć moję dzięki mieszkańcom miast Sarrebruck i Sanct-Johann. Wiadomo w jak boleśnych okolicznościach objąłem wodze rządu i to co aż do dziś dnia zaszło. Bądźcie przekonani, że nie przestanę postępować, na raz obranéj drodze. Spodziewam się równie, że mój lud iść będzie razem ze mną i wspierać mnie w przedsięwzięciach. Jestem w najlepszem porozumieniu i w pokoju ze wszystkiemi sąsiadami i pragnę, aby tych stosunków nic nie zamąciło. W każdym razie miejcie ufność we mnie, tak jak ja pokładam ufność w narodzie.

Burmistrz p. Kromayer, w rozlepionych ogłoszeniach, dziękuje w imieniu książęcia rejenta za przyjęcie: Prosiłem, mówi między innemi, J. K. W. aby pozwolił mieszkańcom złożyć hołd uroczysty, ponieważ zachowują oni dziś jeszcze te same uczucia miłości i wierności dla naszéj królewskiéj dynastji, które przed 45 laty, skłoniły ojców naszych do wysłania deputacji do Paryża, z prośbą do ś. p. króla, aby miasta Sarrebruck i Sanct-Johann połączył z ojczyzną niemiecką, pod koroną pruską.

Dnia 31 maja. Książe rejent wrócił dziś do Berlina, o wpół do dziewiątéj. Po otwarciu drogi żelaznéj z Królewca do Eydtkunen, J. K. W. uda się, 9 czerwca, do Baden, gdzie zabawi do dnia 26. Lord Bloomfield ma wrócić do Berlina na czas, w którym zajdzie radośny wypadek w rodzinie książęcia Fryderyka Wilhelma. Uda się następnie do Londynu, dla towarzyszenia królowéj, w razie gdyby chciała odwiedzić dostojną swoją córkę, (*J. de St. P.*)

TURCJA.

Sprawa chrześcijan, ciemiężonych pod panowaniem tureckiém, stała się pytaniem europejskiem. Nie omieszkamy uwiadamiać czytelników naszych o kolejach, przez jakie przechodzić będzie; rozpoczynamy szczereg tych wiadomości od okolnika, rozesłanego przez książęcia Gorczakowa, ministra spraw zagranicznych, cesarstwa rossyjskiego do posłów, umocowanych przy 4-ch wielkich dworach. Oto są jego słowa: „Uwaga całéj Europy, zwrócona na układy, będące przedmiotem obecnego położenia wschodu skłania nas do zasłonienia od wszelkiego błędu i wszelkiego opacznego lub przesadzonego wykładu kroków, poczynionych przez gabinet cesarski i celu jaki sobie w tém pytaniu założył. Od roku i więcéj, urzędowe doniesienia naszych ajentow, w Turcji, uwiadamiają nas o coraz nieznośniejszém położeniu krajów chrześcijańskich, będących pod panowaniem Porty, a mianowicie Bosnji, Hercogowiny i Bulgarji. Dawno już trwa to położenie; lecz zamiast polepszenia, jakby tego oczekiwać należało, pogorszyło się jeszcze, w kilku ostatnich latach. Chrześcijańscy poddani J. W. Sułtana, przyjęli z zaufaniem i wdzięcznością stanowcze obietnice reformy; ale dotąd wyglądają urzeczywistnienia nadziei, obleczonéj dwoistą sankcją, uroczystego aktu swego monarchy i przyzwolenia Europy. Namiętności i zawziętość, zamiast uśmierzenia się, nabrały nowéj siły; czyny gwałtu, cierpienia ludności, wypadki nakoniec spełnione na zachodzie Europy, których rozgłos napełnił wschód cały jakby zachętą i nadzieją, dokonały wstrząśnienia umysłów. Oczywiście, że podobne położenie nie może trwać długo, bez niebezpieczeństwa dla państwa ottomańskiego i powszechnego pokoju. W tém przeświadczeniu, po daremnych z jednéj strony usiłowaniach oświecenia rządu tureckiego o ważności tego stanu rzeczy, przez kolejne udzielanie mu wszystkich doniesień o nadużyciach popełnionych przez władze miejscowe; wyczerpawszy, zaś z drugiéj strony, wszystkie, będące w mocy naszéj środki uspokojenia umysłów chrześcijan i skłonienia ich do cierpliwości, przemówiliśmy otwarcie i szczerze do gabinetów wielkich mocarstw europejskich. Opisaliśmy im obecne położenie tak jak nam je przedstawiają doniesienia naszych ajentów, nieuchronność przesilenia, przeświadczenie nasze,że przełożenia pojedyńcze, płonne obietnice, albo środki łagodzące, nie potrafią go odwrócić i nakoniec niezbędność porozumienia się wielkich mocarstw, między sobą i Portą dla zgodnego obrania środków, mogących to niebespieczeństwo zniweczyć.

„Nie wskazaliśmy stanowczo drogi, jaką pójść należy. Poprzestaliśmy na ostrzeżeniu o jéj konieczności i na oznaczeniu celu. Co do pierwszego nie ukrywaliśmy, iż rzecz niedopuszcza żadnéj wątpliwości i żadnéj zwłoki. Co do drugiego, sądziliśmy, iż przedstawują się dwa rozmaite sposoby. Naprzód śledztwo bezpośrednie, przeprowadzone na miejscu, przy uczęstnictwie delegowanych europejskich, dla sprawdzenia rzeczywistości faktów; powtóre umowa między wielkiemi mocarstwami i Portą, dla skłonienia jéj do przyjęcia środków organicznych koniecznych dla wprowadzenia, w jéj stosunkach z ludnością chrześcijańską, ulepszeń rzeczywistych, szczerych i trwałych. Nie chodzi więc tu o wmięszanie się ubliżające porcie. Nie podejrzewamy jej dobrych chęci: wyjście z obecnego położenia najgłówniéj obchodzi ją samą. Jakikolwiek jest wypadek zaślepienia, pobłażania i słabości, przyłożenie się Europy musi być koniecznie pożytecznem dla Porty, już to dla oswiecenia jéj sądu, już dla wzmocnienia jéj działania. Nie należy obawiać się nadwerężenia jéj praw, które chcemy widzieć szanowanemi, ani wywoływać zawikłań które pragniemy odwrócić. Porozumienie, jakie chcielibyśmy widzieć między wielkiemi mocarstwami i Portą powinno być dowodem dla chrześcijan, że dola ich jest przedmiotem troskliwości i że czynione są pilne starania o jej polepszenie; a razem powinno być dla Porty pewną rękojmią przychylnych usposobień mocarstw, które ocalenie cesarstwa ottomańskiego, umieściły w liczbie istotnych warunków europejskiéj równowagi.—Tak więc, obie strony powinny widzieć w tém otuchę: rząd turecki ufności i bespieczeństwa; chrześcijanie, cierpliwości i nadziei. Europa zaś, po nabytem doświadczeniu, nie może, podług naszego zdania, znaleść gdzieindziéj, jak w tém działaniu moralnem, rękojmi wymaganych przez to pytanie pierwszego rzędu, z którem jéj spokojność jest w nierozdzielnym związku i w którém dobro ludzkości jednoczy się z dobrem polityki. Nasz Najjaśniejszy pan nigdy nie taił żywego spółczucia, jakiem tchnie dla ludzkości. Jego Cesarska Mość nie chce przyjąć na sumienie wyrzutu, iż milczał w obec takich cierpień, wówczas kiedy gdzieindziéj podniosły się tak liczne głosy, w warunkach daleko mniéj naglących. Nadto, jesteśmy głęboko przekonani, że ten sposób widzenia nierozdzielny jest od politycznéj potrzeby, tak dla Rossji jak dla wszystkich państw utrzymania ottomańskiego cesarstwa. Miło wierzyć, że te widoki są wspólne wszystkim gabinetom; ale również wierzymy, że czas złudzeń przeminął i że każde wahanie się, każda zwłoka pociągnęłyby zasobą ważne następstwa. Przyczyniając się, z całéj naszéj mocy do skierowania rządu tureckiego na drogę mogącą odwrócić te następstwa, sądzimy iż wypełniając obowiązek ludzkości dajemy mu dowód naszéj troskliwości.

„Wzywając wielkie mocarstwa do połączenia się z nami w tym celu, rozumiemy iż przez to samo, uchyla się wszelka możność widoku, lub wdania się wyłącznego. Taki jest cel oświadczeń, które przesłaliśmy dworom berlińskiemu, londyńskiemu, paryskiemu i wiedeńskiemu. Jakikolwiek będzie ich skutek, chodzi nam o to aby myśl, niemi kierująca była należycie zrozumianą. Dla tego też, z rozkazu Cesarza Jegomości, upoważniony pan jesteś do odczytania niniejszego okolnika panu ministrowi spraw zewnętrznych. Podpisano Gorczakow. Dano w St. Petersburgu 20 maja 1860 r.

Dziennik *St. Petersburgskie Wiadomości* poprzedził co do czasu ogłoszenia, uwagami swojemi, okolnik książęcia Gorczakowa. Umieszczamy je tu jako będące w ścisłym związku z tym ważnym dyplomatycznym aktem:

Przełożenie uczynione przez Rossją czterem wielkim mocarstwom, we względzie opłakanéj doli chrześcijan w Turcji, zajęło uwagę dzienników austryjackich. Mianowicie *Wschodnio-Niemiecka poczta*, żółć swoją z tego powodu

wylewa. Niezadziwi to nikogo, kto przywykł do tonu i ducha austryjackiego dziennikarstwa. W dziennikarstwie odbija się zdanie ludzi, są zaś tacy ludzie, a nawet całe ich zastępy, których ani doświadczenie, drogo nabyte, ani spółczesne wymagania narodów, ani własny pożytek, nie są zdolne wyruszyć z kolei, na którą wpadli, w skutek zakorzenionych przesądów i błędów; jak pajęczyna muchę tak wikła ich podanie wynikłe z takich błędów i przesądów. Podobnym sposobem oczadza głowy niemieckich, a szczególniéj austryjackich dziennikarzy fantastyczne podanie, o jakichści dumnych zamysłach i knowaniach Rossji, o jéj dążeniu podbicia Wschodu i pochłonienia Turcji. Nie jest naszym zamiarem odpowiadać tym ludziom; daremnie byłoby pracować nad ich upamiętaniem. Trwają w błędzie nie dla tego, że nie znają prawdy, ale że jéj nie chcą; lecz jest naszym obowiązkiem zwrócić mowę do tych czytelników, w których kłamstwa rozsiewane przez gazety, mogą wzbudzić wątpliwość i bezzasadną obawę; niech tylko, z krwią zimną zgłębią przedmiot, a przekonają się, że zamiary przez dziennikarstwo niemieckie, przypisywane Rossji co do sprawy chrześcijan w Turcji, są najniedorzeczniejszym anachronizmem, który mógł chyba wylęgnąć się w głowach ludzi, mających o położeniu i wymaganiach Europy najprzewrótniejsze pojęcia. Czyż Rossja potrzebuje nowych posiadłości? Czyż nie dosyć ma domowych kłopotów? Wszakże człowiek jakkolwiek zakłopotany w domu, nie może jednak zamknąć oczu i zatknąć uszu, kiedy obok zarzynają mu brata; ujmie się więc za niego. Czyż można nazwać go za to ambitnym, lub przywłaszczycielem cudzych praw? Nie podobna nieznać dzisiejszego położenia chrześcijan w Turcji. Czyjegoż ucha niedoszedł rozdzierający jęk ich cierpień? Ktoż nie wie o Bośnji i Hercogowinie, gdzie przez upłynione cztery lata, w imie hatti-humajunu, miljon ludzi doprowadzono do ostatecznéj nędzy, gdzie codziennie chrześcijan zakuwają w kajdany i wtrącają do ciemnic, gdzie pieką na ogniu żywcem, dzieci i kapłanów chrześcijańskich, gdzie, słowem życie chrześcijan tak jest nieznośne, iż oni, Słowianie, uciekać muszą do Austrji. Kto nie wie o Bulgarji, gdzie ani jeden chrześcijanin nie jest pewnym, czy jutro nie wpadną do jego domu, uzbrojeni Turcy, nie zrabują jego majątku, nie znieważą żony, nie zhańbią w jego oczach córki i nie uprowadzą jéj z sobą, nie zamkną w haremie i nie ogłoszą jéj za nowonawróconą muzułmankę? gdzie najmniejszy opór, najmniejsza skarga pociąga za sobą śmierć, a przed śmiercią sroższe od niéj męczarnie, których wypowiedzieć nawet niemożna żadnym europejskim językiem. Nie podobna tego wszystkiego nie wiedzieć; możesz tylko zamrużyć oczy i zatknąć uszy abyś tego wszystkiego nie widział i nie słyszał, kiedy czujesz w swéj duszy powinowactwo wyboru z Turkami, kiedy serce twoje pragnie dłuższego i bezwarunkowego ich panowania nad Słowianami i Grekami, jak to czynią austryjaccy dziennikarze. Lecz nie o nich teraz mowa: nie od nich, Bogu dzięki, zależy powszechna opinja Europy. Zna ona położenie chrześcijan w Turcji, uznając, czyż pozwoli, aby to nadal trwało? Położenie to nie tylko nie zgadza się z pojęciami, choćby najmniéj rozwiniętego społecznego porządku, nie tylko oburza każdego człowieka, tchnącego iskrą chrześcijańskiego uczucia, ale już i dla tego cierpiane być nie może, że jest wyraźnem zaprzeczeniem zasadniczych praw natury ludzkiéj praw na życie, na rodzinny związek, na własność, na wolność sumienia, poniewieranych po całéj téj rozległéj przestrzeni kraju, przez hordy namiętnych fanatyków.

Rossja jedno tylko ma życzenie: wstrzymać te nieznośne cierpienia chrześcijan na wschodzie, poskromić swawolę muzułmańskiego fanatyzmu i otworzyć dla chrześcijańskich ludów wschodu, obok zabezpieczenia życia, czci, własności i sumienia, możność spokojnego rozwoju i oświaty, słowem Rossja chce tego, czego chce cała Europa, prócz niewielu zaślepionych namiętnością, lub zbłąkanych kłamliwemi pojęciami. Europa nie może niechcieć ulgi i ustalenia doli ludów chrześcijańskich w Turcji. Nie mówiąc już nic o wymaganiach: chrześcijańskiego i w ogólności ludzkiego uczucia, Europa nie pragnie na Wschodzie powstań, rozlewu krwi i gwałtownych wstrząśnień, a właśnie do tego wszystkiego prowadzą ci, co usiłują utrzymać w nim obecny porządek rzeczy. Bez proroczego natchnienia, z pewnością przepowiedzieć można, że kiedy czara jest pełną dość kilka kropel aby się przelała. Rossja chce tego samego od Wschodu czego Francja i Anglja chciały od rządów włoskich; a czyż takie jest położenie mieszkańców Neapolu i Rzymu, jak położenie poddanych tureckich? Przeczytajcie choć ostatnie listy z Bośnji. Rossja, jeśli tak rzec można, zformułowała ogólną wolę Europy; to pierwszeństwo słusznie jéj należało; bo na wschodzie ma tyle zacnych podań, ale nie potrzebuje żadnéj przewagi przewodniczenia i wyłączności; wzywa ona wszystkie państwa i narody do ogólnéj braterskiéj i wszystkich obowiązującéj pracy: zabezpieczenia dla miljonów ludzi, ginących pod jarzmem tureckiem, życia, czci, własności, sumienia i możności spokojnego, wewnętrznego rozwoju. Rzecz widoczna, że nie zasłużył na wyrzuty ten, kto postanowił podnieść głos w sprawie nieszczęśliwych, choć przewidywał burzę, jaką wywoła między ludźmi odrętwiałymi, obojętnymi na cierpienia bliźnich i samolubnymi, lecz na wdzięczność od każdego, komu dola słabszéj braci jest równie drogą jak własna. (*S. P. W. z d. 24 maja*).

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Londyn. 5 czerwca. Dziennik Times ogłasza deklarację *infanta Don Juana do Kortezów* wyrażającą: że zrzeczenie się hr. Montemolin tronu, zmusza go do poszukiwania praw swojéj rodziny. Tenże dziennik oznajmuje, że król neapolitański żądał interwencji austryjackiéj, ale że jest fałszem, co w Turynie powtarzano iż 15,000 Austryjaków wyruszyło do Neapolu. Rząd wiedeński nie myśli bynajmniéj poświęcać się dla Franciszka II. Udano się potem ale również bezskutecznie do Francji. Dziennik Ranna Poczta ze swéj strony pisze iż nikt nie uwierzy aby Anglja chciała gwarantować królowi neapolitańskiemu całości jegoposiadłości.

Marsylja, 5 czerwca. Neapol 2 czerwca Listy eskadry francuzkiéj pod Palermo donoszą, że zawieszenie broni miało trwać do środy t. j. 6-go. Wściekłość ludu była do nieopisania; rzucano najkosztowniejsze sprzęty na wojsko. Zapewniają, że król przyjął pośrednictwo Francji na podstawie osóbnego rządu dla Sycylji oraz innnych zastrzeżeń.

Rzym, 2 czerwca. Poseł neapolitański wezwany został do Neapolu przez depeszę telegraficzną, domyślają się, iż ma wejść do ministerstwa. Od czasu zwycięztw Garibaldiego lękają się tu rozruchów. Liczne czaty wojska francuzkiego ciągle krążą po ulicach.

Beyrut, 24 maja. Zdarzają się tu częste zabójstwa i wyzywania między Druzami i chrześcijanami. Lękają się zaburzeń.

Aleksandria, 30 maja. Rozbiegła się tu pogłoska, że wojna domowa wybuchnęła na Libanie. Pasza Bejrutski jest bezsilny do jéj poskromienia.

Marsylja, 3 czerwca. Genua, 2 czerwca. Parowiec le Levant przywiózł wielu cudzoziemców uciekających z Messyny; liczne rodziny schroniły się na okręta stojące w zatoce, zamienione na pływający hotel. Dnia 29 maja ulice były puste, młodzież śpieszyła pod chorągwie powstańców.

Dziennik le Corriere Mercantile twierdzi, że zbiegowstwo żołnierzy neapolitańskich w Palermo jest nie liczne, lecz wojsko jest chwiejące się i zdemoralizowane przez podwójny napad Garibaldiego i mieszkańców. Ten dziennik przewiduje jeszcze trudności. Opinja w Neapolu nie dorównywa duchowi panującemu w północnych Włoszech.

Turyn, 5 czerwca. Wiadomości z Neapolu donoszą, że zawieszenie broni przedłużono bez określenia czasu. Jenerał Letizia przybył do Neapolu i przywiózł nową kapitulację. Uwiadomił też, że żołnierze bić się nie chcą i że zbiegowstwo poczyna się mocno szerzyć; entuzjazm dla Garibaldiego począł ogarniać wojsko. W Sycylji duchowieństwo zachęca do krucjaty przeciw rządowi neapolitańskiemu.

Genua, 5 czerwca. Garibaldi musiał przyzwolić na zawieszenie broni dla braku prochu i kul. Wieść krąży, że powstańcy znaleźli w pałacu skarbu wielką summę pieniędzy.

Neapol, 5 czerwca. Rozejm przedłużono do 7 czerwca.

Marsylja 6 czerwca. Przez parowiec przybywający wprost z Messyny otrzymano wiadomości z tego miasta z dnia 2 czerwca: Miasto jest teraz puste, wszystkie towary przeniesiono na okręta. Konsulowie oddalili się, wyjąwszy francuzkiego, P. Boulard, który rozkazał przenieść swoje rzeczy na okręt zwany Descartes i sam gotów jest schronić się na ten statek, skoroby oblężona twierdza stała się widownią ostatecznéj walki. Komitet palermitański oznajmił w imieniu dyktatora uchwałę przyłączenia się innych miast do powstania. Gminy okoliczne dostarczają żywności. Całe Palermo jest zabarykadowane i umocnione. Garibaldi posiada wielką ilość granatów nowego wynalazku. Wojsko straży celnéj przeszło do powstańców z bronią i bagażami. Reszta wojska jest mocno znurtowana, mówią iż liczy 2000 chorych i rannych. 1000 ochotników z Cagliari stolicy wyspy Sardynji wylądowało w Marsala. Dziesięcio-tysięczna dywizja wracająca, z Carleone zdybawszy przed Palermo zastępy powstańców dążące ku miastu, chciała je odeprzeć, lecz admirał angielski ostrzegł jenerała że rozejm podpisano. W utarczce pod Catano, kupy wieśniaków biły się dzielnie ale odparte zostały przez Neapolitańczyków ze stratą 200 ludzi. Wydano rozkaz pojedyńczym gromadom aby zebrały się na bitwę stanowczą.

Zurich 5 czerwca N. Cesarzowa rossyjska mając z sobą księżniczki Marję i Eugienję Leuchtenbergskie z licznym orszakiem zatrzymała się w hotelu Baur. Jéj Cesarska Mość odjedzie jutro do Stuttgardu i Wildbadu.

Stuttgart środa 6 czerwca. N. Cesarzowa J.M. przybyła dziś o godzinie 7½ w wybornym stanie zdrowia, do willi królewskiéj nie daleko Bergu.

Hannower, środa 6 czerwca. P. Borries, minister spraw wewnętrznych został podniesiony na dostojność hrabiego, przez wzgląd na jego zasługi.

Mediolan, czwartek 7 czerwca. Podług wiadomości nadesłanych z Palermo jenerał Letizia przywiozł rozkaz zabraniający wszelkich układów z jenerałem Garibaldi i aby raczéj zburzyć miasto niż kapitulować. Twierdzą że dnia 3-go czerwca jenerał Letizia odpłynął znowu do Neapolu, aby przełożyć rządowi uwagi oparte na zbiegowstwie postrzeżoném w szeregach wojska królewskiego, oraz na odmówieniu jego bić się z powstańcami.

Paryż, czwartek 7 czerwca 7 wieczorem. Dziennik l'a Patrie zwiastuje, że kapitulacja nie została jeszcze podpisaną w Palermo, dodaje że Garibaldi ustanowił ministerstwo, nakazał nadzwyczajny pobor wojska, i przedsięwziął jeszcze dalsze środki do przedłużenia wojny.

Dnia 2 czerwca Powstańcy opanowali miasto Agrygent.

Londyn, piątek 8 czerwca. Zakład Reutera udziela następną depeszę. Rząd neapolitański udawał się nie tylko do państw zachodnich, ale wezwał interwencji wszystkich pięciu mocarstw. Pierwsza Anglja odmówiła. Inne Państwa podobnież odrzuciły prośbę o interwencię. Cesarz Napoleon odpowiedział, że pośrednictwo może mieć tylko miejsce między dwóma rządami przyznanemi, lecz że pośrednictwo między powstaniem, a uznanym rządem obojga Sycylji byłoby potwierdzeniem rewolucji. Lord John Russel przyrzekł nalegać na rząd Turyński, aby nie podniecał rozruchów na stałym lądzie; inne mocarstwa uczynią w Turynie podobneż przełożenia.

Turyn, sóbota 9 czerwca. Doszły wiadomości z dnia 6-go wieczorem. Król przyjął kapitułacją. Neapolitańczycy będący w Palermo odpłyną do Neapolu i Messyny. Niewiadomo czy Garibaldi przyjmie te przełożenia.

PRZEGLĄD MIEJSCOWY.

WILNO.

Donieśliśmy już o zgromadzeniu deputowanych czterech gubernji Litewskich w celu utworzenia projektu ustawy towarzystwa rolniczego. Dziś zaś pośpieszamy zamieścić bliższe o tém szczegóły, łaskawie nam udzielone przez jednego z członków komitetu:

„Porządnie organizowane towarzystwa rolnicze były we wszystkich krajach jedną z głównych dźwigni postępu rolnictwa i podniesienia krajowego bogactwa. Niezaprzeczonéj ważności wszędzie, stowarzyszenie ziemian w celu rolniczym stało się dziś dla Litwy koniecznością naglącą.

Zadaniem towarzystwa rolniczego na Litwie ma być dziś nie tylko postęp ogólny gospodarstwa krajowego; ale na samym wstępie działalności zabezpieczenie rolnictwa od upadku, który je spotka niechybnie, jeżeli przy spodziewanych reformach nie będzie umiało zastosować się do nowego porządku. Wszelka nawet zwłoka w organizowaniu towarzystwa byłaby zgubną, bo chociaż po zapadłéj społecznéj reformie, może jeszcze lat kilka przejdzie, zanim zupełna zmiana systematu gospodarowania nastąpi; to jednak żeby w danéj chwili towarzystwo rolnicze było w stanie należycie swą użyteczność wykazać, potrzeba mu także pewnego czasu zanim się uorganizuje i siły nabędzie.

Koniecznem następstwem zmniejszenia lub zupełnego zniesienia obowiązkowéj pracy, i odmiennego ztąd wynikającego systematu gospodarowania, będą nowe rolnictwa potrzeby, a mianowicie: a) dobry i pewny najemnik do robot gospodarskich, b) dostateczna ilość należycie wykształconych oficjalistów, gospodyń, techników i rzemieślników rolniczych, c) stosunkowo doskonalsze sposoby uprawy roli i odpowiedniejsze miejscowym danym zmianowanie pól, d) zastąpienie braku rąk machinami i doskonalszemi narzędziami rolniczemi, e) lepsza hodowla bydła.— A dla zaspokojenia tych wszystkich potrzeb ułatwienie kredytu jako źródła kapitału na to potrzebnego, oraz pomocnicze działanie spółek handlowych i asekuracyjnych.

Żadnéj z tych potrzeb pojedyńcze usiłowania w całości zadość uczynić niemogą, trzeba na to siły zbiorowéj.

Przeniknieni poczuciem téj niezbędnéj potrzeby deputowani czterech gubernij Wileńskiéj Kowieńskiéj, Grodzieńskiéj i Mińskiéj po przejrzeniu i szczegółowem roztrząśnieniu na dniu 18 t. m. podpisali projekt ustawy Towarzystwa rolniczego litewskiego. Zakres działania projektowanego towarzystwa ma obejmować wyżéj wyrażone cztéry gubernje, co §. 1 ustawy określa, z oświadczeniem, że i sąsiednie powiaty lub gubernje mogą, jeżeliby życzyły, do towarzystwa przystąpić za osóbném rządu pozwoleniem.

Środki działania towarzystwa określa § 2. projektowanéj ustawy—i dla tego zaraz na czele jego zadań widzimy a) poznanie kraju b) stosowanie gospodarstwa do spodziewanych reform i między innemi c) praktyczno-rolnicze kształcenie ludności płci obojéj, t. j. owych dla rolnictwa potrzebnych techników, oficjalistów, rzemieslników, parobków i gospodyń. Co się tycze instytucji kredytowych i assekuracyjnych, te jako działające na właściwych sobie podstawach w projektowanéj dla towarzystwa rolniczego ustawie zawrzeć się nie mogły, zachęcanie jednak do nich jako niezbędnie potrzebnych przy nowym rozwoju rolnictwa należy do zadań towarzystwa, i to obejmuje zakończenie tegoż 2-o §. Za najważniejszą z tych instytucji zgromadzeni obywatele uznając instytucję kredytową ziemską, wyznaczyli z pomiędzy siebie kilka osób dla zebrania materjałów potrzebnych do ułożenia ustawy towarzystwa kredytowego ziemskiego i do upowszechnienia w tym przedmiocie zdrowych pojęć i zasad.

Z uwagi że rozwój rolnictwa i pomnożenie produkcji krajowéj obchodzi nietylko ziemian rolników, ale i wszystkich bez wyjątku, projektowana ustawa (§. 5.) wszystkich też bez wyjątku kraju mieszkańców, mogących być użytecznemi rolnictwu, wzywa do udziału w pracach towarzystwa, sposoby przyjmowania członków, ich obowiązki i prawa określa (§ 5. aż do 15 włącznie). Pomyślny rozwój towarzystwa i skuteczność prac jego zależy od gorliwego wypełnienia przyjętych obowiązków. Podpisujący projektowaną ustawę ani na chwilę nie wątpili, że stowarzyszenie rolnicze, wynikłe z poczucia potrzeby podtrzymania i rozwijania krajowego gospodarstwa, w samém tém poczuciu potrzeby znajdzie dostateczną rękojmię sumiennego wypełnienia i obywatelskiéj swoich współczłonków gorliwości.

Organa przez które Towarzystwo rolnicze Litewskie ma działalność swą rozwijać, są podług projektowanéj ustawy następne:

1-e) Zgromadzenie Ogólne wszystkich członków towarzystwa—w niem ma być źródło siły i kierunku, oraz inicjatywa wszelkich rozporządzeń i czynności. Ma się ono zbierać raz na rok w mieście Wilnie dnia 5-o lutego i obradować niedłużéj jak dni dziesięć.

2-e) Komitet Towarzystwa, który ma być wykonawcą uchwał Zgromadzenia, oraz stanowić wewnętrzny bezpośredni zarząd Towarzystwa i jego reprezentacją.—Stałem miejscem pobytu komitetu ma być miasto Wilno.

3-e) Obwodowe wydziały mają służyć do spełnienia na gruncie rozporządzeń komitetowych i do dokładnego poznania potrzeb miejscowego rolnictwa.

4-e) Publiczne posiedzenia i wystawy, jako uroczyste akta popisów, konkursów, rozdawania nagrod, mają z jednéj strony służyć do ocenienia postępu krajowego rolnictwa, z drugiéj zachęcać do coraz większego w niem doskonalenia się.—Odbywać się mają corocznie kolejno w każdéj z czterech gubernji w miejscu i czasie przez Ogólne Zgromadzenie wskazać się mającym.

5-e) Czasowe delegacje, jakowe mogą być wyznaczane tak przez Ogólne Zgromadzenia jak też i przez komitet do roztrząsania pojedyńczych pytań, lub robienia szczególnych doświadczeń.

Wyznaczeni przez marszałków szlachty obywatele czterech gubernji do przejrzenia i podpisania projektu ustawy Towarzystwa Rolniczego Litewskiego, uważać się będą po otrzymaniu utwierdzenia ustawy, za członków towarzystwa czynnych. Wybrali przeto z pomiędzy siebie kilka osób, któreby wraz po otrzymaniu potwierdzenia, oznaczyły czas i porządek pierwszego zebrania podpisujących i życzących przystąpić, a to dla ostatecznego sformowania towarzystwa podług brzmienia artykułu przechodniego ustawy.“

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

I.

Treść. Jeszcze słów kilka o nowéj Szwajcarji— wyjątek z dziennika kawalera Pontelli.— Kolonje Stanów-Zjednoczonych.— Minessota— nabywanie własności ziemnéj— jak się w Ameryce wznoszą miasta.— Jak się odbywają posiedzenia w izbie lordów, (wyjątek z dziennika podróży); lordowie i dżentry;— Uczeni nie zawsze są grzeczni:— sprawa Leverrier.— Loże wolnych mularzy— obrzęd przyjęcia członków poselstwa perskiego, do loży: „szczeréj przyjaźni“.— Stanowisko feljetonu we Francji.— Obrona literatury dramatycznéj.— Zdarzenie przytaczane przez feljetony paryzkie.

(*Dokonczenie, ob. N. 42*).

Uczeni nie zawsze są grzeczni— najlepszym tego dowodem może posłużyć sprawa wytoczona przed trybunał akademji paryzkiéj przez sławnego Lever-

rier przeciw członkom biura długości, zaskarżając ich o bezczynność, marnowanie czasu i środków. Zaskarżenie to bez względu na zasługi uznane w dziedzinie nauki uczonych mężów należących do biura, w nader ostrych i obrażających słowach wypowiedziane, chociaż może poniekąd ma słuszność za sobą, mimowoli obudza współczucie dla pokrzywdzonych. Jest to jedna z najszlachetniejszych stron ludzkiéj natury, że się zwykle do słabszéj i cierpiącéj strony przychylamy. Dowodzi to siły moralnéj w piersiach ogółu—co rad wspierać upadających, a nieszczęśliwych bierze pod swą opiekę. Tylko niedołęztwo znęcać się może nad nieszczęściem— cecha to poronionéj natury.

Biada narodom, co pragną żyć pogwałceniem praw słabszych od siebie— gwałt jest oznaką niemocy życiowéj, jest zarodem rozkładu sił organizacyjnych.

Naród silny tworzy, słaby niszczy.

Obrona członków biura, skromnie, ale z godnością napisana, przeważyła na ich stronę, szalę opinji publicznéj w Paryżu. Słabsi wygrali sprawę przed ogółem — mniejsza jak urząd zechce rozsądzić.

Wszystkie dzienniki stanęły w ich obronie, a Leverrier bez względu na ogromny rozgłos swéj sławy, jako znakomity matematyk i astronom, nie wiele pozyskał wawrzynów przez to zawzięte targnięcie się na współkolegów.

Od kłótni uczonych, którzy winniby zdaje się dawać przykład umiarkowania i skromności, przejdźmy na inne pole, a mianowicie, postarajmy się skreślić uroczyste posiedzenie loży massonów, »szczeréj przyjaźni«.

Dzięki uczynności Lucjana Murata, wielkiego mistrza massonów we Francji, dziennik francuzki *Illustracja*, ogłosił opisanie sali, i uroczystość przyjęcia do loży posła perskiego Hassan-Ali-Chana, wraz z całą jego świtą.

Robimy wyciąg z tego pisma i podajemy go w streszczeniu czytelnikom naszym.

Od godziny ósméj z rana, mnóstwo massonów z rozmaitych loż, czekało u drzwi »wielkiéj świątyni«.

Trudno sobie przedstawić cóś bardziéj wspaniałego i uderzającego i tak doskonale zastosowanego do przeznaczenia swego, jak owa świątynia: poprzedza ją wielki przedsionek ozdobiony czterema symbolicznemi posągami: wieków starożytnych, średnich, epoki odrodzenia i najnowszych czasów.

Troje drzwi prowadzi do sali noszącéj na sobie piętno poważnéj a pięknéj prostoty. Drzwi środkowe otwierają się tylko podczas uroczystych wystąpień loży.

Salę ozdabia dwanaście kolumn porządku korynckiego, między kolumnami zaś spostrzegamy wyobrażenia · *Braterstwa, cierpliwości, wytrwania* i t. p.— Następnie attrybuty: *Żeglugi*, *snycerstwa*, *architektury*, *astronomji*, *malarstwa*, *muzyki*, *rolnictwa i przemysłu*. Na ścianie przeciwległéj wejściu spostrzegamy pod sklepieniem przedstawione postacie: Buddy i Menu, Mitry i Zoroastra, i t. d.

Na sklepieniu przedstawiono symbol massonów, świat opromieniający i rozpraszający ciemności. Symbol ciemności wyobrażają allegoryczne figury: Ciemnoty, Błędu Nędzy i Występku. Świat podtrzymuje pięcioro dzieci z rozmaitych plemion rodzaju ludzkiego.

Na ścianach czytamy sześć nadpisów:

1) Klinowaty: Bóg obrońcą domu braci.

2) Arabski: Mowa— to srébro; milczenie— to złoto.

3) Hebrajski: Kochaj bliźniego swego jako siebie samego.

4) Grecki: Jest Bóg dla śmiertelnych.

5) Łaciński: Pokoj niech będzie z prawymi.

6) *Massonski* (?): Bóg nie może żądać złego.

Prześliczną tę salę oświecają 3 olbrzymie pająki i 34 żyrandole.

W téj to, prawdziwie zaczarowanéj świątyni, jenerał Hassan-Ali-Chan i jego świta przyjęli święcenie massonów.

Massoni w drugiéj połowie XVIII wieku, stanowili potężną korporację, co pod osłoną tajemnicy prowadziła bój zacięty ze współczesnym porządkiem rzeczy; warunki życia towarzystw wywołały same ich korporacje, i wtenczas prace loż były pożyteczne, gotowały one drogi nowym ideom, wprawdzie drogi krwawe— ale każdy naród, równie jak człowiek pojedyńczy, musi pierwéj przejść przez chrzest krwawy, nim zdobędzie sobie prawa obywatelstwa, w społeczności Bożéj.

Obecnie, takie uroczystości, są raczéj przedstawieniem scenicznem, niż obrządkiem, jest to anachronizm w cesarskim Paryżu, gdzie nie pojmują tajemnicy, kędy ściany są przezroczyste i myśli wszystkich wiadome.

Obecnie jest to środek nabycia pewnego rozgłosu, dla książąt krwi, z któremi rząd cesarski nie wie co począć, nie znajdując odpowiedniego dla nich społecznego stanowiska.

Massonizm owa mina podłożona niegdyś pod trony, dziś służy za zabawkę, za widowisko wspaniałe, ale próżne myśli.

Niema towarzystwa coby tak było dbałem o moralność, jak francuzkie, a jednak pojęcia téj cnoty nader wielce się różnią między sobą, może dla tego, że w Paryżu moralność przybiera się w szaty nazbyt urzędowe; pilnują jéj akademje i władze miejscowe; że są nagrody za poczciwość.

Wróćmy w czasy dzieciństwa i przypomnijmy sobie, gdy za grzeczność, za dobre prowadzenie nagrodzono nas karmelkiem lub pierniczkiem— i zastanówmy się jakie to przyniosło na przyszłość skutki, czy nie zachwiało to pojęcia o swoim obowiązku i czy nie wyrodziło dziwacznego uczucia, robienia dobrze tylko dla nagrody.

Dzieci można, choć nie zawsze wypada nagradzać— ależ naród nie dzieci. Cnota kryje się od świata i nie zechce wychodzić na popis i wyścigać się jak do mety, do nagrody Monthyona.

Skromność jest głównem obwarunkowaniem moralności— a jakaż tu skromność, gdy o każdym dobrym uczynku roztrąbią na wsze świata strony dzienniki.

Takowa głośność cnót domowych— obudza próżność— a przez próżność być zacnym i poczciwym— tego jeszcze mało.

Niedawno rozpoczęła się walka między dziennikami, o wpływ jaki wywiera na towarzystwa literatura współczesna. Kwestją tę podjął rycerz nieugięty p. Grannier de Cassagnac, który chociaż głośniéj od innych, wołał ratunku dla ginącego społeczeństwa, sam jednak téj cnoty, za którą tak obstawał, w życie swe nie wcielał. Nowy przeto rycerz, bez trwogi, chociaż nie bez zarzutu, dowodził, że wszystkie współczesne processa, są prostym wynikiem wpływu literatury.

Inne dzienniki powstały przeciw gwałtowności zarzutu, stawiąc jako dowód przykłady zbrodni wtenczas gdy literatura nie istniała wcale.

Na tém kwestja ta wówczas się zatrzymała.

Obecnie, druga strona podjęła rękawicę, jeden ze zdolnych feljetonistów, stara się dowieść zbawiennego wpływu literatury, i niezadowolony wpływem powolnym, z gorączkową niecierpliwością, odzywa się następnie:

»Poważni krytycy, z powodu kilku processów i kilku wypadków skandalicznych, zbyt srogo posądzili współczesnych powieściopisarzy i dramaturgów. Jeżeli przykładać wiarę do feljetonów p. Bourdaloux, powinniśmy zaskarżyć literaturę współczesną o wszystkie zbrodnie, jakie się popełniają w kraju. Nie będę stawał w obronie rzeczy jasnych jak słońce, że książka niemoralna równie zły wpływ wywiera jak powolna trucizna. Lecz czyż wszystkie powieści są zgubne? Czy wszystkie dramata są źródłem zgorszenia? Bez wątpienia, nie; i dosyć się wydziwić nie mogę téj niepojętéj ślepocie, co obok złych nie chce widzieć wpływów zbawiennych.

»Nikt nie był więcéj narażony na pociski, z obozu moralistów, jak autor: *Ludzkiéj komedji*. Ileż to zaskarżeń skupiło się nad biedną głową Balzaka! Gdy są mężowie oszukani— to wina: *fizjologji małżeństwa*, do zjawienia się Mercadet, na giełdę chodzili widocznie tylko święci, jeżeli u nas skradną pugilares, to wina przykładu Voutrain'a— i t. p.

»Gdy Balzak postawił na scenę swoją *Macochę*, cnotliwi krytycy oburzyli się wielce, a jednak dramat ten był powodem następującego wypadku:

»W liczbie widzów, najbardziéj poruszonych, podczas przedstawienia spostrzegłem pewną damę siedzącą niedaleko mnie w loży. W czwartym akcie krzyknęła i upadła na krzesło w strasznym ataku nerwowym— niedługo potém wyszła z teatru, wsparta na ramieniu męża, niemniéj poruszonego od swéj towarzyszki.

— Znasz pan tę damę,— zapytałem swego sąsiada, mającego stosunki z całem wyższem towarzystwem paryzkiem.

— »Dosyć, dla tego by pojąć myśl niewielkiego dramatu, co się odegrał przed naszemi oczami. Pani N. wyszła za mąż za wdowca, mającego prześliczną córkę, i była dla biednéj sieroty najniegodziwszą macochą. Życzyłbym bardzo, żeby wrażenie dzisiejszego widowiska zostało w niéj na zawsze, ale bardzo wątpię. Jeżeli ta pani przypomina p. Grandchamp, to jéj pasierzbica nie podobna wcale do Pauliny. Natura energiczna i namiętna, Paulina broni się i prowadzi walkę zaciętą— ale panna N. umie tylko uchylić głowy i płakać łzami rzewnemi, nie obudzając w nikim współczucia.

— A ojciec?— spytałem.

— Ojciec ma słabość, nie bronić swéj córki.

— Opowiadanie pana bardzo mię zainteresowało, więcéj nawet niż pan sądzisz, i ja pragnąłbym odgadnąć czém się skończy ta lekcyjka Balzaka.

— Nic łatwiejszego. Bądź pan jutro o trzeciéj z południa w domu i czekaj na mnie.

— Z punktualnością, godną urzędnika służącego w banku, sąsiad mój o saméj trzeciéj zastukał do drzwi moich.

— Jesteś pan gotów?— zapytał mię.

— Gotów jestem iść z panem choć na koniec świata, tak mię zajęło pańskie opowiadanie.

— No— tak daleko znowu, nie pojedziemy.

— A gdzie?

— Tylko do lasku bulońskiego.

Dzień był gorący, ani jednéj chmurki na niebie— cisza w powietrzu taka, że żaden listek się nie zakołychał, jechaliśmy brzegiem jeziora, w którego wód zwierciedle odbijały się brzegi prześlicznemi pokryte zaroślami.

— Osoby, któreś pan wczoraj widział w teatrze, są zwyczajnemi gośćmi lasku bulońskiego, assystują wszystkim zabawom i uroczystościom Paryża. A córka ich, ubrana jak kopciuszek, siedzi biedna sama w źle umeblowanéj stancyjce, na poddaszu hotelu; nie wolno jéj ztamtąd schodzić do salonów nawet na obiad.

Jestem przekonany, że najdaléj za kwadrans spotkamy karetę tych państwa. Skoro lekcja poskutkowała, to obok rodziców ujrzemy biedną samotnicę, jeżeli zaś nie... A otoż i oni, poznaję ich powoz i liberję.

Powozy posuwały się powoli, długiemi szeregami, w jednym z nich poznałem wczorajszą panię, a obok niéj młodą, bladą dziewczynkę, z tęsknicą na twarzy, wytwornie ubraną.

— Niech żyje Balzac!— zawołał mój cicerone.— widzisz pan, że kopciuszek w powozie, a macocha uśmiecha się doń z czułością.

Następnie feljetonista rozwija na przykładach, kilka innych dowodów zbawiennego wpływu dramatycznych przedstawień. Przytaczać ich wszystkich nie możemy, dla braku miejsca.

Wspomnieliśmy dla tego o feljotonowych opinjach, że nie jest to zdanie osobiste autora ale znacznéj warstwy towarzystwa.

Feljeton ulubione dziecię Francji, jak ona błyskotliwy i lekki na pozor, a w gruncie głęboko dotykający najważniejszych kwestji życia; w feljetonie spotykamy żywy obraz chwili, za każdym feljetonistą zbiera się kółko współczujące jego opinjom— tacy Jules Janin, John Lemoine, Philaretes Chasles i inni— przecież to tylko feljetoniści.

Francuz nie lubi rozpraw poważnych, wymaga i słusznie wymaga by mu najważniejsze kwestje podawano już przetrawione, w lekkiéj, miłéj, łatwo zrozumiałéj formie. (x)

PRZEGLĄD ROLNICZY.

Niedawno czytaliśmy uwagi p. Gieranońskiego o wyścigach konnych, trafne i poczciwie po polsku i obywatelsku napisane, i odpowiedź p. hr. Wollowicza. Na poparcie zdania p. Gieranońskiego przytaczamy tu choć krótki ustęp, z rozprawy Walerego Wielogłowskiego czytanéj na głównem posiedzeniu Tow. rol. Krakowskiego. Oto jego słowa: „Przed parą laty starałem się dowieść w jedném z pism moich, szkodliwości krzyżowania miotu naszych koni z wytworami angielskiemi, tak ze względów ekonomicznych jak i obyczajowych. Wykazałem grzech łożonych wydatków na te cudzoziemskie folbluty, i śmieszność wyścigów, małpujących rozpaczliwe zabawy zimnych zamorszczyków. Wracać więc do tego przedmiotu nie będę, ale raczéj wolę się z szanownem zgromadzeniem wspólnie pocieszyć, iż ta moda mija, szał ustaje, i znów pod szłapakiem polskim zatętni nasza ziemia, a przy żłobie lubowników zarży koń wschodniego miotu, i grubo płaskie klacze nosić będą w swém łonie źrebce, które już nie na szczudłach, ale na nogach z szerokiéj piersi i okrągłego kadłuba wyrosłe chodzić będą. Widzę już w przezroczu, iż znowu jak dawniéj rycerz na krępym koniu, a nie dżokiéj jak kawka na wieży jeździć będzie, i tém się raduję i zwrot ten na korzyść rozsądku narodowego policzam. Jednak skutki złego zostały, a gdy się do stajen naszych kosmopolityzm wtargnął, należy zapobiedz temu kazirodztwu i t. d.“

W całéj rozprawie dowodzi konieczności użycia koni wschodnich do poprawy a raczéj odnowienia dawnéj rassy koni polskich.

Roczniki Tow. rol. Kr. Polskiego za miesiąc kwiecień zawierają co następuje:

1) Czynność komitetu od 15 marca po 15 kwietnia 1860 r.

2) Czynności sekcji rolnéj na tegorocznem ogólnem zebraniu, gdzie jest umieszczone obszerne i nadzwyczaj pouczające sprawozdanie, z czynności pracowni chemicznéj Towarzystwa, obraz prac któréj tylko zaledwie tabellarycznie bez innych naukowych objaśnień podajemy. Idzie nam bowiem o wykazanie pożyteczności tego zakładu, oraz energji i olbrzymiéj pracy w tak krótkim czasie podjętéj. Wykonano w niéj aż do obecnego czasu następne rozbiory chemiczne: Różnych gatunków Gipsu ze względu na użytek jego w różnych celach rolniczych 3. Rozbiory ziemniaków w różnym ich stanie, gatunkach, jakości i zdrowości, ze względu na ich urodzajność, i wydajność w fabrykacji 4. Analizy gruntu z różnych miejsc kraju, w celu zbadania ścisłego gleby tak różnorodnéj co do części składowych w całym kraju 51; rozbiór z zaprawy wapiennéj 1; wody studziennéj 2; gliny 2; torfu 1; szlamu 3; rudy żelaznéj 3; kamienia wapiennego 2; wywaru melassowego 1; węgla z kości 1; przytém wykonano rozbiorów mechanicznych gruntów 85; rozmaitych prób i dochodzeń 36; udzielono w różnych przedmiotach naukowych objaśnień osobom 12; udzielono porady w przedmiotach technicznych i rolniczych 6.

Tu także wyczytujemy obszerną wiadomość o czynnościach nowego domu handlowo kommissowego rolników Kaliskich.

W tychże rocznikach towarzystwo ogłasza 1) konkurs do medalu za rozprawę wykazującą przyczyny nizkiego stanu hodowli bydła rogatego w kraju, tudzież konkurs do medalu wraz z nagrodą rs. 300 za rozprawę wykazującą najwłaściwsze środki rozpowszechnienia w kraju hodowli koni.

2) Konkurs do medalów, za robcty wymiarowe, za najlepszą rachunkowość gospodarską, za najpraktyczniejszą budowlę gospodarską dla czeladzi.

W zeszłym kwartale wyszły następne dzieła w języku polskim ściśle gospodarskie lub z nimi związek mające.

1) *Dobry Pszczolarz* Adama Mieczyńskiego. Warszawa 1860 r. 234 str. druku z 60 rycinami złp. 9.

2) *900 najlepszych środków domowych* przeciw różnym chorobom przez d-ra Benjamina Rosenblum.

3) *Domowa apteczka* d-ra Teofila Mateckiego Poznań 1860 r. 510 str. złp. 3.

4) *Litość w stosunku do cywilizacji* z niemieckiego d-ra Perner. Petersburg 1860 152 str. druku zł. 1 gr. 20.

5) *Nauka uprawy łąk* Leona Kąkolewskiego, dzieło nadzwyczaj ważne i starannie opracowane z 220 drzeworytami. Warszawa 1860 r. 619 str. druku złp. 7.

6) *Pijawka jéj hodowanie i pielęgnowanie*, przez Augusta Jourdiera, przełożył i uwagami uzupełnił Albin Kohn, Warszawa 1860 r. 103 str. druku w 8-ce złp. 3.

7) *Prawo cywilne obowiązujące* w Kr. Pol. wydał Stanisław Zawadzki. Dotąd tego obszernego dzieła wyszło 3 poszyty, całość poszytów 20, kosztuje zł. 40.

8) *Rady dla prowadzących ochrony* przez Maryę Carpentier, dzieło uwieńczone przez akademją francuzką, wydał T. X-że L.

9) *Wykład popularny nauki gospodarowania w lasach* przez Aleksandra Polujańskiego kommissarza leśnego przy K. Rz. P. i S. w Królestwie Polskim. Warszawa 1860 r. str. 110 zł. 2.

10) *Zaraza śledziony* poznaki i sposób leczenia napisał H. Haselbach, przełożył z niemieckiego J. R. Berlin 1860 r. złp. 1 gr. 20.

11) *Zasady ekonomji politycznéj* przez Wilhelma Roschera przełożył z niemieckiego F. S. Kupiszewski, dzieło to poprzedzone na wstępie rozprawą L. Wołowskiego „O zastosowaniu historycznéj metody do nauki ekonomji politycznéj.“

Journal de la Société centrale d'agriculture de Belgique. Dziennik ten jako centralny organ Towarzystwa wiejskiego gospodarstwa Belgji zawiera w obecnym poszycie, gdzie opisane główne działania ogólnego zebrania, wiele rzeczy nader ważnych, między innemi napotykamy prześliczną rozprawę p. Haecka podającą nowy system ogólnego kredytu, (exposé d'un nouveau systéme du credit), gdzie obszernie się zastanawia nad dobrodziejstwem miejscowych banków pożyczkowych, wykazuje ich ogólną potrzebę, ich cel, trwałość i sposób urządzenia i za przykład stawia Szkocją, która téj jedynie korporacji winna obecny swój stan a wyjście z uprzedniéj dzikości i biedy.

Zasługuje na uwagę artykuł Kriussara o dziwnéj jakiejś pszenicy (le blé géant) z ktorego powtarzamy trudną do wiary wiadomość jakoby z jednego ziarna téj pszenicy wypływało od 100 do 376 kłosów i jeżeli w każdym kłosie będzie po 40 ziarn, to z jednego ziarna wypada plonu od 4,000 do 15,000 ziarn.

Obecna wystawa w Paryżu zajmuje ogólną uwagę, ma to być w istocie cóś zadziwiającego ogromem; donoszą, że rolnictwo całego świata z wielkiem współczuciem spotkało wiadomość o niéj i ze wszech stron płody nadsyłają.

Odbyła się ostatnia wystawa rolnicza w Londynie Cinizgilelskiego klubu, która w życiu Londynu sprawia takie zajęcie jak otworzenie parlamentu lub processja lorda-majora. Dwa złote medale, które od dawnych czasów jakby w monopolu miała rassa Durhamska, dziś przyznane zostały reprezentantowi rassy Herfordskiéj, z Durhamskiéj rassy odznaczały się tylko krowy i cielice ze znamienitego stada pułkownika Townleya.

Pierwszą nagrodę dostała ogromna krowa Rose of Townley i cielica Beauty Butterfly. Ta ostatnia teraz znakomitość jestto córka owego sławnego byka, który na wystawie całego świata w Paryżu w r. 1856 otrzymał pierwszą nagrodę, i który potém została przedana do Anstrji za 33,000 franków. Ostatnia poczta z kolonij donosi o śmierci téj znakomitości zwierzęcéj.

Książe Albert otrzymał nagrodę za swoje świnie Windsorskie, które w saméj rzeczy nie mają rywalek nie tylko w Anglji ale w całem świecie.

Rolnictwo Francuzkie szybkiemi ku udoskonaleniu postępowało znowu kroki. Czasy obecne nazwać można śmiało epoką radykalnego rozwoju tamtejszéj ogólnéj kultury krajowéj. Ogrom prac Towarzystw rolniczych francuzkich, instytuta i szkoły rolnicze, fermy wzorowe, wystawy, premja, konkursa, oraz prace koło osuszenia błot przez rząd przedsiębrane, zasiewanie lasów na ogromnych przestrzeniach, ułatwione nawet prywatne kommunikacje a obecnie nowe zmiany w prawach osłaniających szczególną opieką rolnictwo, zniżenie podatków od fabryk przerabiających produkta rolnicze i t. p. wszystko to przedstawia ową pilną uwagę rządu zwróconą na ten przedmiot. Najlepiéj mówi o tém fakt, kiedy teraźniejszy cesarz Francuzów po zawarciu pokoju w Villa-Franca powróciwszy z wyprawy włoskiéj zaraz na drugi dzień po swym powrocie udał się przedewszystkiem do fermy Fuios, gdzie zrobił baczny i szczegółowy przegląd całego gospodarstwa, wszystkich dokonanych robót, oglądał każdą sztukę bydlęcia, sam kierował użyciem machin nadesłanych z Anglji. Czyn ten cesarza Napoleona nie można nazwać prostą fantazją, bo on nic bez celu niezwykł robić, lecz widzimy obranie téj chwili jako wykazanie całéj ważności wpływu rolnictwa na pomyślność ogólną kraju, jako objaw wewnętrznego swego przekonania, że laury zwycięzkie jak i wieniec oliwny na jednéj kładzie szali. (*T. S.*)

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

List Tytusa Swidzińskiego do redakcji Gazety Warszawskiej.

Szanowny redaktorze! Przedewszystkiem racz przyjąć dziękczynne słowo, za podjętą szlachetnie i z własnego popędu obronę, przeciw bezimiennéj wieści z dnia 1 maja r. b. w Kurjerze Warszawskim zamieszczonéj, i zechciéj ufać, iż nie broniłeś złéj sprawy.

Wywiązując się następnie z przyrzeczenia i nie wątpiąc, że w Gazecie swéj nie odmówisz miejsca niniejszéj odezwie, przesyłamy zarazem akt, w dniu 16 (28) kwietnia b. r. przed regentem Przychodzkim w Radomiu zeznany, w którym JW. Alexander hr. Wielopolski, margrabia Myszkowski, zrzekł się zapisu testamentowego ś. p. Konstantego Świdzińskiego brata naszego.

Ze względu na interes, jaki w powszechności obudził los pozostałości ś. p. brata naszego, poczytujemy sobie za obowiązek otoczyć jawnością każde działanie, do pozostałości téj odnoszące się, i dla tego upoważniamy pana do ogłoszenia całéj osnowy aktu urzędowego, nadmieniając zarazem, że na redakcję takowego nie wpływaliśmy, gdyż jako ultymatum woli pana margrabiego, do podpisu przedstawiony nam został.

Z porównania obrótu funduszów w b. testamencie ś. p. Konstantego Świdzińskiego w § II i VII wymienionych, i po dodaniu summy ze sprzedaży lasu w Sulgostowie przez margr. Wielopolskiego, aktem urzędowym przed Noskowskim dnia 13 (25) czerwca 1858 dokonanéj, oraz ewikcji przez nas dla pana margrabiego wystawionéj a dobra Sulgostow obciążającéj, płynie to przekonanie, iż spadek zmniejszył się o rubli sr. . . . . 35,121 k. 87½

Ponieważ nadto dochody z dóbr Sulgostowa, od daty śmierci brata naszego, to jest od roku 1855 zużyte zostały, jak przekonywa osnowa aktu z 16 (28) kwietnia b. r., przeto massa pozostałości zmniejsza się jeszcze o summę r. sr. 6,753

Na opłacenie trzech rat Towarz. Kredytowego, trzech rat podatku z gorzelni, podatku, ofiary, zasług officyalistom i służącym, kosztów stempla kollateralnego, aktu z dnia 16 (28) kwietnia b. r., oraz przewiezienie biblioteki i zbiorów z Książa go Sulgostowa.

Ogółem więc spadek okazuje się zmniejszonym o r. sr. . . . 41,874 k. 87½ nie licząc znakomitych wydatków poniesionych z osobistego naszego majątku, na niezbędne processa.

Nadmienić wreszcie winniśmy, iż szacunek dóbr Sulgostowa zmniejszony przedażą lasów, jest nadto obciążony hipotecznie, nie licząc ewikcji z aktu wyżéj powołanego wypływającéj, do wysokości r. sr. 41,970 k. 8½

Tak szczegółowe wyjaśnienie dzisiejszego stanu pozostałości, uważaliśmy za konieczne, dla tego, aby nikt od nas nie żądał więcéj jak możemy uczynić.

W takim stanie rzeczy, stawszy się bezwarunkowymi spadkobiercami brata naszego, jakkolwiek obejmujemy pozostałość spadkową, bez żadnych obowiązań i w innym zupełnie stanie, czerpiąc jednakże przekonanie w sumieniu naszém, w chęci przeprowadzenia wielkiéj myśli brata naszego ś. p. Konstantego Świdzińskiego, oświadczamy, iż zamiarem

naszym jest oddać bibliotekę i wszelkie zbiory na użytek publiczny, w miejscu (stosownie do okoliczności przewidzieć się mogących) najprzystępniejszem dla uczonego świata, i tak zabezpieczyć, aby nigdy alienowane ani częściowo, ani w całości być nie mogły.

Daleką od nas jest zarozumiałość, abyśmy zamiar ten samodzielnie w życie wprowadzić mogli; wszystkim wiadomo dokładnie, że brat nasz połowę życia strawił z myślą, co się stanie z jego zbiorami, z tą myślą umierał; teraz zrzeczenie się zapisu przez pana margrabiego, nastręcza sposobność urządzenia się stanowczego, ale i ostatecznego.

W téj więc myśli, zamiarem naszym jest, zaprosić niektóre osoby, przez brata naszego ś. p. Konstantego Świdzińskiego wskazane i inne, których światło, nauka, zamiłowanie dobra publicznego, będą dla nas rękojmią, że idąc za ich radami—nie zbłądzimy.

Za nim wszakże zamiar ten nasz w czyn. myśli brata naszego odpowiedni się zmieni i przyjdzie do skutku, bibliotekę, oraz wszelkie zbiory, na trwałéj podstawie, ku użytkowi publicznemu urządzić będzie można, postanowiliśmy tę opuszczoną sierotę przyjąć do siedziby przodków naszych w Sulgostowie, wyczekując sposobności, aby to dzieło do założonego celu doprowadzić.

W Warszawie, 17 maja 1860 r.

Tytus Świdziński,
Upoważniony od rodzeństwa.

— Na dniu 5 maja n. s. przeniósł się do wieczności w Płocku sędziwy patryarcha nauk przyrodzonych Michał Szubert, dawniéj professor nauki leśnictwa, potém botaniki w liceum warszawskiem, dyrektor ogrodu botanicznego, który był do świetnego przywiódł stanu, członek komissji egzaminacyjnéj, towarzystwa Przyjaciół nauk, towarzystwa lekarskiego wileńskiego i innych. Ważniejsze z pism po nim pozostałych są następujące: *Monografja sosny pospolitéj*, umieszczona w Sylwanie i Rocznikach tow. Prz. Nauk, 1820 i 21. *Rozprawa o składzie nasienia: początkowem rozrastaniu się zarodka i głównych różnicach składu wewnętrznego roślin;* w Roczn. tow. 1824. *Spis roślin ogrodu botanicznego królewskiego warszawskiego uniwersytetu*, Warsz. 1824. *Opisanie drzew i krzewów leśnych Królestwa polskiego*, Warsz. 1827.

— Na rzecz założenia instytutu muzycznego w Warszawie, po dzień 23 kwietnia b. r., wpłynęło do kassy r. sr. 34,087 kop. 2, i zostały złożone w banku polskim. Do uzupełnienia całkowitéj potrzebnéj summy r. sr. 43,175, rada administracyjna królestwa przedłużyła termin ostatecznego zebrania funduszów po dzień 18 (30) lipca b. r.

— W Aleksocie na lewym brzegu Niemna tuż pod samém Kownem, powstaje nowy udzielny dom zleceń rolników, którego wpływ zbawienny nie tylko na okolice gubernji Augustowskiéj, ale i na przyległe prowincje Litwy może się rozszerzyć użytecznie.

WODY MINERALNE BIRSZTAŃSKIE.

przez

Anicetego Reniéra.

(*Dokończenie ob. N. 42*),

Do roku 1850 wody Birsztańskie mało były używane we względzie lekarskim, chociaż już w roku 1791, 1817. 1823 były odwiedzane przez profesora b. uniwersytetu wileńskiego ś. p. księdza Jundziłła, obywatela Emmanuela Lachnickiego, i oberberghauptmanna Uhlmana w celu odkrycia pokładów soli kuchennéj. (*) Niezaprzeczenie jednak i uprzednio odwiedzano je niekiedy w celu leczenia się; z wiadomych mnie, JW. Chorążyna Kurowska około roku 1842 zamieszkując o kilka mil w majętności Kotłowszczyzna przez wiele lat z familją swoją odwiedzała te wody; także obywatel Tokosz ex-wojskowy, cierpiący na artrytyzm, od lat dziewięciu corocznie prawie brał kąpiele z tych wód i był tak chory że musiano go wnosić do wanien, po wybraniu w przeciągu tego czasu 760 wanien przyszedł do zupełnego zdrowia i wroku 1858 i 1859 widziałem dobrze chodzącego i dość zdrowego. Ś. p. Proboszcz birsztański ksiądz Soroka, ile mógł spamiętać, podał wiadomość że w roku 1848 wody te były używane przez jedną familję i jedną pojedynczą osobę, w 1849 przez osoby cztery, w 1850 nikogo niebyło, w 1851 siedém osób brało wody; tylko trzeba było mieszkać w nędznéj dymnéj chacie włościańskiéj, przyjmować kąpiele w drewnianych wannach, we własnym szczupłym lokalu, nagrzewać wodę w kotłach pod domem, a jeść co Bóg dał z własnych zapasów z sobą przywiezionych.

Professor Adamowicz, prezes Cesarskiego wileńskiego lekarskiego towarzystwa, dwókrotnie zwiedzał te wody w celu bliższego ich zbadania.—W roku 1851 w skutek prośby birsztańskiego proboszcza księdza Soroki i tamecznego obywatela Adama Bartoszewicza, ówczesny cywilny gubernator wileński polecił d. 5 października t. r. zbadać pomienione wody profesorowi b. Uniwersytetu wileńskiego doktorowi medycyny Adolfowi Abichtowi przy pomocy aptekarza Justyna Kuszewicza i władzy miejscowéj; w skutek czego profesor Abicht zjechawszy na miejsce d. 10 października, szczegółowie opisał miejscowość i mapę okolic własnoręcznie zrysowaną dołączył, i rękopism, po zdaniu raportu władzy wyższéj, złożył do archiwum Cesarskiego wileńskiego lekarskiego towarzystwa, skąd korzystaliśmy przy naszém opisaniu wód Birsztańskich, jako też Dr. Napoleon Krasowski do swojego artykułu zamieszczonego w Pamiętniku Wileńskiéj gubernji na rok 1860 gdzie i mapę okolic prof. Abichta zamieścił. Z rozbioru chemicznego częścią na miejscu częścią w Wilnie przez aptekarza Justyna Kuszewicza okazało się: że wody te w sto funtach zawierają 18 drachm części stałych a mianowicie:

Solniku sodu, 680 gran.
Węglanu wapna 120.—
Siarczanu wapna 0,10.—
Solanu wapna 260 —
Krzemionki 0,04.—

Ślady gazu kwasu węglowego, węglanu żelaza i istot organicznych.

Pomimo to jednak wody te z przyczyn nieprzewidzianych pozostały w zaniedbaniu. Dopiero w roku 1854 Dr. Benedykt Bieliński przybrawszy za wspólnika pomienionego obywatela Bartoszewicza zawarł kontrakt o te wody z proboszczem Birsztańskim, na którego gruncie znajdują się źrzódła mineralne i od tego czasu wody te zaczęły przychodzić do pewnego porządku, i zaczęły być znajomemi po całym kraju i dzisiaj te wody okazały się tak skuteczne jak Druskienickie a nawet jak Niederbrońskie i Kreutznachskie,—tak, że wroku 1855 było w Birsztanach familij 50, w 1856 familij 60, w 1857 familji 117 w 1858 doszła liczba do 150 familji, wypotrzebowano wanien dla osób dorodnych 5,800 dla dzieci zaś 1,205 czyli ogółem użyto wanien 7,005. W 1859 liczba familji była podobnaż, wypotrzebowano wanien dla osób dorodnych 5,251, dla dzieci 1,535 czyli ogółem 6,786. Lekarzy zajmujących się praktyką lub zwiedzających wody w celu poznania ich bliższego było osób 17.— W roku 1859 staraniem Cesarskiego wileńskiego lekarskiego towarzystwa uproszony Jan Schiller magister farmacji, członek tegoż towarzystwa, właściciel apteki w Wilnie, chlubnie znajomy z wydawnictwa dzieł farmaceutycznych, zajął się także rozbiorem chemicznym wody Birsztańskiéj i wypadki takowego szczegółowie i historycznie opisane na d. 10 lutego 1860 cesarskiemu towarzystwu złożył: z którego okazuje się że w 6 funtach wody Birsztańskiéj zawiera się.

Mała ilość gazu kwasu węglowego.
Solniku sodu 60,44 gran.
—Magnezynu 12,52.—
Siarkanu sody 21,21.—
Saletranu sody 7,16.—
Siarkanu wapna 43,34.—
Niedokwasu 2-go żelaza 1,50.—

A zatem w 100 częściach będzie.

Solniku sodu 1,84 gran.
—Magnezynu 0,36.—
Siarkanu sody 0,61.—
Saletranu sody 0,20.—
Siarkanu wapna 1,25.—
Niedokwasu 2-go żelaza 0,04.—

Woda ta w stanie świeżym zawiera daleko więcéj gazu kwasu węglowego, w którym rozpuszczony jest niedokwas 2-go żelaza, w flakach bowiem przechowywana, daje osad na dnie koloru czarnego.

Woda ta w każdéj porze dnia, ma prawie jednostajną temperaturę 7¼° R.—jest przezroczystą we wszystkich trzech źrzódłach bez koloru i zapachu, niemusje, ma smak dość mocny słono-gorzkawy; na wierzchu wody od czasu do czasu zbiera się substancja koloru ochrowatego i kamienie po których woda zbiega pokryte są kolorem ochrowym, co jest znakiem osadzającego się niedokwasu żelaza. Zrzódła tak są obfite że przy dzisiejszém nawet urządzeniu wydają w dzień 5,760 wiader, co może codziennie wystarczyć dla tysiąca wanien. (ob. artykuł Dr. Krasowskiego w Pamiatnoj knižce Wileńskiéj gubernii na 1860 rok str. 97).

Teraz miasteczko Birsztany składa się z 52 włościańskich dość porządnych domków, ma parafjalny, drewniany kościół Rzymsko-katolicki i liczy mieszkańców płci obojéj 234 osób. Domów, jedynie dla przybywających do wód, wielkich wystawiono 12 i oficyn 5, z wszelkimi wygodami koniecznie potrzebnemi dla odwiedzających wody. Pobudowano łazienki niedaleko źrzódeł, w których w jednym końcu umieszczona parowa maszyna do ogrzewania wody mineralnéj, w drugiéj części łazienek mieszczą się salki dla odpoczywających po wannach i korytarz przedzielony na dwie połowy, męzką i żeńską a w każdéj z nich po 7 numerów mających po dwie wanny, miedziane lub z blachy żelaznéj wybielone, tak że ogółem jest wanien 28, dla dzieci wnoszą się wanny mniejsze. Do każdéj wanny od apparatu parowego przeprowadzone są rury z kranami dla ciepłéj i zimnéj mineralnéj wody. Woda z dwóch a w czasie potrzeby i ze trzech mineralnych źrzódeł zbiera się do ogólnego bassenu czyli wodozbioru w kształcie studni opatrzonéj zrębem z mocnych dębowych dylów, skąd za pomocą ręcznych pomp, podejmuje się do góry i korytém wysoko położonem przeprowadza się do czterech krytych drewnianych rezerwoarów czyli kubłów pomieszczonych w łazienkach, gdzie się ogrzewa parą i rozprowadza się rurami do wanien. W 1859 roku do głównych łazienek przybudowano skrzydło na 12 wanien drewnianych dla biedniejszéj klassy ludzi.

(*) Praktyczne postrzeżenia prof. Adamowicza Warszawa 1852 str. 130 Pamiatnaja knižka Wileńskoj guberni 1860 str. 95. Teka Wileńska artykuł St. Morawskiego.

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

Paryż, *1 czerwca.*

(*Dokończenie ob. N. 42*).

— Pod tytułem „Dziesięć lat dworu Jerzego II-o“ pan de Frolois wydał zajmującą ocenę owoczesnych Angielskich literatów i ich wpływu na kraj od roku 1727 do 1737. Dziesięcio-letnie panowanie Jerzego II-o, obejmuje historją Bolingbroka, Popego, Gay'a, Harvey'a i Swift'a.

Wielki był wpływ literatów we Francji, mianowicie w XVIII wieku; ale nieporównanie większą cześć dla swych pisarzy miała arystokracja angielska; Pan Frolois zadziwiające podaje przykłady ich wszechpotęgi. Pope naprzykład, rządził jak dyktator szlachtą swojego kraju. Wolność druku zwiększała jeszcze wagę pisarzy, dozwalając im się mieszać do polityki i spraw państwa. Pióro wiodło do wszystkiego: zrobiło Addisson'a ministrem, było potęgą polityczną zupełnie równą potędze urodzenia i majątku.

Podczas kiedy tak wielka rewolucja społeczna dokonywała się w Anglji—we Francji nie mniéj ważne nastąpić miały przemiany, jak się teraz o tem dowiadujemy. Pod tytułem „Projekta Rządu księcia Burgundji“ pan Mesnard wydał plan systematu, którego rząd zamierzał się trzymać po śmierci Ludwika XIV. Plan ten jest wyjęty z rękopisu Saint-Simona znajdującego się w Bibljotece Cesarskiéj. W przedmowie, która sama jedna mogłaby stanowić książkę, Mesnard bardzo mądrze rozbiera ten memorjał: wykazuje praktyczne i nie praktyczne jego strony, powiada co tam było pomysłem Saint-Simona, a co wziął z Fenelona. Kwestja niedoszłych rządów księcia Burgundskiego, jest dziś, dzięki panu Mesnard, zupełnie jasną. Że ta nowa forma rządu nie byłaby zagoiła ciosów zadanych krajowi przez Ludwika XV, nie ulega wątpliwości. Czas ukonstytuowania Francuzkiéj arystokracji już wtedy przeminął. Nie podzielając atoli politycznych kombinacji księcia i jego stronników, przyznać należy, iż rządowy program wnuka Ludwika XIV, bez porównania więcéj niż rządy przodków jego na moralności i sprawiedliwości się opiera—że zatem, już za dobre chęci swoje, książe zasługuje na przeważną popularność jakiéj pamięć jego we Francji używa.

Jednocześnie, akademik de Rémusat, pod napisem Polityka Liberalna wydał razem w jeden tom zebrane, artykuły swoje poprzednio po przeglądach i dziennikach drukowane. Książka ta wcale nie zajmująca, jedną tylko nową myśl zawiera: autor jedyną wolność i pomyślność kraju widzący w rządzie parlamentarnym, radzi Francji, żeby nie wojowała za granicą, bo to ją w dumę wzbija, zaspakaja, i nie dozwala pomyśleć o rzeczywistéj własnéj wolności.

Pamflet pana Granier de Cassagnac, wydany pod tytułem Historja Girondystów, może oburzyć najchłodniejszą duszę. Autor bez ogródki tam wyraża najniższe myśli najpodlejszemi słowy; wielką rowolucję Francuzką zowie „une stupide et sanglante inutilité“ a Girondystów „des lâches, qui se mettent en vente d'une manière ignominieuse.“ Umyślnie nie tłómaczę tych cytacji żeby mnie kto o przesadę nie posądził.

W ogóle, przerażającéj nizkości są teraz dążenia i ideały tak zwanych poważnych pisarzy Paryzkich. Można powiedzieć że, z bardzo małym wyjątkiem, od lat piętnastu jakaś klątwa padła na intelligencją belletrystyczną Francji; Akademja jéj, dziś odznaczająca się jedynie swym chodem wstecznym, niby konstellacja Raka, na szarem niebie spekulacji duchowéj jaśnieje. Szczęściem dzieła tych panów nie wywierają żadnego wlywu na umysły; naród francuzki pozwala im bluźnić, tak jak dorosłe dzieci dozwalają w milczeniu bredzić starcowi, myśląc tym czasem o czem innem. To usposobienie ogólne, nie przeszkadza, że mniéj cierpliwi czy gorętsi ludzie, co chwila potrącają się tu teraz o książki i artykuły, które dziwnie bolące zostawiają na sercu sińce.

Tak na przykład między innemi, wiele się zajmowano temi czasy Berangerem, z powodu świeżo wydanéj przez Pawła Boiteau, jego korrespondencji. Z rozmaitych obozów czyniono przeciw niemu wycieczki nie mogąc darować przecie, że więcéj kochał Francję niż stronnictwa, którym zawsze tylko o własne widoki i własne urazy chodzi.

Chłodny filozof świata, uczony Rénan, krytykował Berangera w Debatach, i w dwu ćwiartkowym artykule swym dowiódł jak dwa a dwa sześć, że obok takich jak on ludzi, Berangery są tylko godnymi politowania błaznami. Teraz, z mniejszym talentem a większą złością, wystąpił przeciw ludowemu poecie Francji ex-republikanin p. Pelletan.

Pan Pelletan jest także poetą. W roku 1853 (jeżeli się nie mylę) wydał tom swoich poezji z długą przedmową, w któréj usiłuje poznajomić czytelników z nową erą poezji, którą utworami swymi rozpoczyna. Szczęśliwy Pelletan! poezje jego nigdy nie były krytykowane, dla téj prostéj przyczyny, że mało kto wie o ich istnieniu.—Za to powodzenie przez niego napisanéj krytyki Berangera było wielkie. Przyjaciele porządku, redaktorowie Pays i Ami de la Religion, dziękowali mu chorem, że „śmiał porzucić demagogów.“

Panowie Renan i Pelletan odmówili Berangerowi tylko natchnienia i talentu; pan Jouvin z Figara, oparty zapewne na wysokiéj moralności swego dzienniczka—odmawia piosnkarzowi uczciwości. Jak widzicie nie żenują się tutaj teraz: po śmierci kota, myszy po ołtarzu tańcują.

Z artykułu p. Jouvin poznający Berangera czytelnik, powziąłby przekonanie, że uwielbiony lirnik francuzkiego ludu—człowiek którego czciła i płakała Francja cała, a pięćdziesiąt tysięcy paryzkich wyrobników z odkrytą głową, w żałobie odprowadzało do grobu, był sobie po prostu nizkiéj miary oszustem, filutem podle schlebiającym w szynku i w Tuilerjach.

Następujące wyjątki z artykułu p. Jouvin, dowiodą, że nie przesadzam... „Rok 1830, pisze Jouvin, jest nową fazą życia i popularności piosenkarza. Obaczmy jaką rolę odegrał pod panowaniem Orleanów, które było jego robotą. Znający finerją i ostróżność Berangera czytelnicy z góry odgadnąć ją mogą. Wielkie niezgody wybuchły pomiędzy zwycięzcami w sam dzień wygranéj. Ratusz wypowiedział wojnę Królewskiemu Pałacowi. La Fayette stojąc na ratuszowym balkonie, zaręczył wprawdzie respublikę z paryzkim motłochem; ale jenerał Dubourg okopany w historycznéj fortecy rowolucyjnéj, z nakrytą głową przemówił do naczelnika Królestwa. Dwie partje stanęły na przeciw siebie groźne, nie ubłagane. Cóż czyni Beranger? Parbleu! Na wzór Lafontenowego mędrca staje we środku. Powstrzymaniem się od udziału we władzy, dał rękojmię malkont ntom; radami zaś dawanemi Laffittowi, dopomógł choć nie bezpośrednio, do utrwalenia tronu. Stanąwszy na monarchicznym gruncie, niby na przechodnim moście, z oczami zwróconemi ku Rzeczypospolitéj, mógł powiedzieć Orleanistom „Jestem z wami!“ a demokratom „Idę do was.“

„Sława literacka kosztowała Berangera tyleż zachodów co polityczna; można powiedzieć, że jego stosunki z klassykami i romantykami były arcydziełem strategicznem. Przyjmować, zachęcać, schlebiać nowatorom—udawać, że idzie z młodymi, to była wieczysta taktyka Berangera, taktyka jaką sobie zjednał drugie pokolenie czytelników dla swoich piosnek zagrożonych zagubą pod gruzami monarchji, którą przez lat piętnaście podkopywały.

„Odczytałem aż do końca nauczającą korrespondencję Berangera. Gaduła zupełnie w niéj zaćmiewa poetę—a styl prozaiczny wlecze się tam tak nizko jak się wlókł charakter człowieka.—Laffitte pisze do Berangera 11 marca 1837 roku „Jakie to szelmy, większa część naszych odwiecznych przyjaciół!“ Słowo nie jest parlamentarne—sambym go nie użył, ale kiedy już weszło do historji trzymam go— i tylko małą wprowadzam poprawkę do frazesu Laffitta; zamiast większa część napisałbym wszyscy: taki wyrok wydałby mi się sprawiedliwszy.“

W Polsce jeszcze Beranger, dzięki Bogu, nie potrzebuje obrony. Cóż więc mam dodać do wyroku, tak poważnego jak Jouvin, obywatela? To chyba, że gdyby w kodeksie francuzkim była jaka kara za łżenie umarłych, choćby opłata jakich stu franków, autor pewnie byłby powyższego artykułu nie napisał; ale wygrany świeżo przez pana Dupanloup proces, pokazał że można bezpiecznie błotem obrzucać trumny. Jeżeli za to, jeszcze da się zarobić parę set franków, w takim razie Redaktor Figara gotówby z ojcowskich kości zrobić domino.

Powyższe sądy wywołały wielkie oburzenia, nie drukowane atoli, bo sprawa Berangera dziś bardzo w pismiennych obrońców uboga. W drukowanych kolumnach ozwał się tylko jeden głos, nie odpowiadający na oszczerstwa, ale przeważający swą wielką powagą niecne naszczekiwania latających świstków. Pani George Sand w cichym swym ogrodzie, z dala od partyjnych swarów i miejskiéj gorączki, skreśliła Charakterystykę Berangera.

Trzezwe myśli, czyste oko, i sąd sprawiedliwy znać w każdem wierszu tego niewieściéj subtelności a męzkiéj siły utworu. Jak wszystkie dzieła w spokoju i miłości pisane, ma on przezroczystość krynicy, w któréj starożytni prawdę mieścili. Ci co nie znali Berangera, zobaczą go w niéj całego, oddanego bez pochlebstw ni jadu; tym zaś, których piosenkami jego wykołysano, ciche to wspomnienie łzami zwilży powieki... i będą wdzięczni genialnéj kobiecie za ten wieniec nieśmiertelników rzucony na jego trumnę.

Guizot powiedział kiedyś, że najlepszym dowodem słuszności sprawy jest, skoro przy niéj stanie lud i wybrani. Jeżeli to prawda, nikt w tym wieku nie jest sprawiedliwszy od Berangera, bo nikogo goręcéj nie ukochał naród, i lepiéj nie uczcili prawdziwie wielcy ludzie. Teraz nic mu już nie brak do chwały, nawet obelgi.

Jeszcze jedna nowina literacka. Aleksander Dumas wydaje Pamiętniki Garibaldiego. Dzieło składa się z trzech tomów, dziś wyjdą pierwsze kartki w feljetonie Siècle.

— W przeszłym naszym liście wspomnieliśmy o lekarstwie na głuchotę wynalezionem przez pannę Cléret. Ponieważ ważny ten przedmiot wielu ludzi obchodzi, podajemy o nim bliższe szczegóły.

W sierpniu 1855 roku, panna Cléret guwernantka, napisała do ministra oświecenia prośbę o pomoc potrzebną do rozwinięcia przez siebie zrobionego wynalazku leczenia głuchoty. Minister wyznaczył kommissją celem powzięcia bliższych o tym odkryciu wiadomości. Panna Cléret pokazała doktorom swoich wyleczonych pacjentów, oraz powiedziała jak zrobiła odkrycie.

Pewnego dnia, rzuciwszy okiem na kartkę wydartą z geograficznego dzieła, w którą jéj obwinięto kupione nici—wyczytała, że mieszkańcy jakiegoś kraju leczą się na głuchotę nadstawiając ucho wyziewom pewnych ulatniających się gazów. Sama będąc głuchą, guwernantka zajęła się żywo zesłaną sobie przez opatrzność wiadomością, ale nie znając medycyny, działała po omacku. Kolejno przykładała do ucha, rozmaite lotne substancje—niektóre szkodliwe sprawiały jéj wiele bólu. Nie zważając na to, Cléret szukała ciągle, i nareszcie znalazła płyn lotny zdolny leczyć głuchotę: Eter siarczany.

Sposób używania znany. Doznawszy naprzód

na sobie skuteczności lekarstwa, guwernantka zaczęła niem leczyć dzieci głuchonieme.

Wyznaczeni przez ministra lekarze, przypatrywali się ciekawie postępom téj kuracji, kiedy nagle, wynalazczyni dostała pomięszania zmysłów i musiano ją oddać do domu zdrowia.

Czekano jakiś czas na polepszenie, ale ponieważ to w umyśle guwernantki się nie pokazywało, kommissja poczęła na swoją rękę leczenie przez nią podanym sposobem—i tego roku złożyła ministrowi raport, ogłoszony w „Dzienniku oświecenia publicznego."

Z tego raportu dowiadujemy się, że panna Cléret leczyła 29 dzieci, z których każde doznało widocznego polepszenia. Dwoje zostało zupełnie wyleczonych. Ze czworga dzieci głuchoniemych uznanych przez doktorów za nieuleczone, po dziewięciu miesiącach ciągle powtarzanego eterowego wstrzykania nastała wielka zmiana: dzieci słyszały dobrze—mowy wszakże jeszcze nie odzyskały.

Kommissja leczyła potém 20 osób i u wszystkich znaczne pokazało się polepszenie; mianowicie też ogłuchłym w skutek choroby, eter siarczany słuch przywracał prędko.

Mimo powyższe przykłady, doktorowie Paryzcy zarzucają kommissji nie dość ściste zbadanie rzeczy; mówią, że zanim medycyna da temu wynalazkowi swe zatwierdzenie, musi wiedzieć czy eter siarczany leczy każdy rodzaj głuchoty, czy z pomocą jego można usunąć głuchotę prawdziwą wrodzoną, czy też tylko przywrócić przypadkową utratę słuchu. Dopóki to wszystko nie będzie wyjaśnione, dopóty wynalazek pozostanie w rzędzie środków, któremi się medycyna posługiwać nie może.

Zarzuty są słuszne. Wynalazek jeszcze w dziedzinie domysłów się błąka. Dotąd to tylko pewna, że eter siarczany wlewany kroplami w głuche ucho, sprawia głuchemu polepszenie słuchu—co tłómaczy się tem, że rozczyniająca własność tegoż eteru uwalnia kanał słuchowy z nagromadzonych w nim stwardłych materji, których obecność sprawia głuchotę. Na głuchotę przypadkową, lekarstwo zdaje się być nieomylne, ale na pytanie, czy tymże sposobem można uleczyć głuchoniemego, jeszcze nie odpowiedziano.

Σ

Warszawa, *d. 18 maja 1860 r.*

(*Dokończenie, ob. N. 42.*)

Brak uniwersytetu i Prelekcje.—Świat muzykalny; Koncerta;—Uroczystości muzyczne;—Moniuszko;—Dobrzyński.—Kątski.—Bilse.—Panna Moesner.—Loto.—Kronika.—Nowy dom ziemiański—Księgarnie i ruch umysłowy. Projekt nowego Towarzystwa. Rozmaitości na żądanie.

Ne sutor ultra crepidam!

Publiczność nasza każdą myśl nową żywo biorąc do serca, w pierwszéj chwili wynosi jéj motora na zenit chwały; lecz gdy umysły ochłodną, gdy entuzjazm na wytrwałość zamienić trzeba, wtedy opadają skrzydła; ci co piedestały wieczności wznosili, kryją się pod nie, rzadko kto sąd wytrwały od początku do końca zachowa. Tak się też stało i z Kątskim: byli co w nim jutrzenkę odrodzenia się nóty narodowéj widzieli, i byli, co go za zręcznego człowieka, zdolnego nader koncertanta w części mechanicznéj mają i mieli. W każdym razie mała garstka była świadomą, do któréj i my się zaliczamy, iż p. Kątski nie stworzył Instytutu muzycznego, bo myśl muzycznéj szkoły już poprzednio rząd powierzył ustanowionemu w tym celu komitetowi; pan Kątski tylko pośpieszył się z swoim projektem, przeprowadził go szybko przez należyte formy i dziś w krótkim czasie przywiódł do skutku to, nad czem Komitet jeszczeby może lata trawił. Poruszone sprężyny serc artystycznych i gazeciarskie peany często zaciemiają nam prawdę; zawsze tak będzie, jeżeli ludzie pióra nie na zasadę nie na ideę rzeczy, ale na tego zwracać będą uporczywie uwagę, kto jest wykonawcą idei.—Dziś wznoszą się krzyki, że p. Kątski nie może być dobrym dyrektorem instytutu, bo jego talentu i usposobieniu niewłaściwa to droga; być może, ale i pan Dobrzyński zdolniejszy wprawdzie muzyk i pełen taletu kompozytor jeszcze mniéj odpowiada temu celowi; drażliwość jego, brak wytrwania, wcale go nie usposabiają do tego. Naszem zdaniem jeden tylko p. Moniuszko z największą korzyścią dla kraju mógłby stanąć na czele instytutu; przemawia za nim głęboka znajomość melodji ojczystéj, ciągła praca, porządek mysli i sympatja, którą już zdobył. W każdym razie jest to tylko zdanie nasze a wcale nie oracja protekcyjna nic tu nie znacząca; niemamy przyjemności znać się osobiście z autorem Halki; patrzymy tylko na owoce a nie na drzewa, które je rodzą.—W każdym razie wdzięczni panu Kątskiemu, czynimy te uwagi dla uwydatnienia, jak rzecz ta mocno tu wszystkich obchodzi.

O szczere popędy serca nikt naszego miasta posądzić nie może, dowodzą tego świeżo: żywy udział w powyższéj instytucji muzycznéj, liczne ofiary na cel dobroczynny składane bezustannie; a między innemi niedawno złożona składka paru tysięcy złotych między kupcami na biedną wdowę; daléj kilka teatrów amatorskich w prywatnych domach odegranych na wsparcie pojedyńczych osób, lub przedstawionych w sali gmachu Dobroczynności na dziadów, których jednak coraz się więcéj po ulicach z wyciągniętą ręką i półnagich włóczy. U nas policja tam jest, gdzie jéj nie potrzeba, a gdzie nie spodziewa się datku dla siebie, tam w mysze dziury się chowa. Cóż powiedzieć na to, że kupcy tutejsi, bojąc się nocnych kradzieży, muszą utrzymywać sami ulicznych stróży, nie polegając na czujności nocnych patroli.

Kronika wiadomości krajowych i zagranicznych, przeszła w nowe spółkowe ręce na czele p. Gołemberskiego tutejszego nauczyciela szkół, dotąd pisemko to pod redakcją samego prawie p. Dmochowskiego wywiązywało się jak mogło przy małéj liczbie prenumeratorów.—Nieustająca działalność obywateli ziemskich u nas na drodze gospodarczéj uwydatniła się znowu w nowo otworzonym domu zleceń Rolników Kaliskich. Naczelnicy jego: p. p. Jabłkowski i Skupieński znani są krajowi z ekonomicznych zdolnosci i wyższego ukształcenia.

Ruch życia umysłowego u nas ciągły; ogłoszono nowy konkurs na komedje, mający się roztrzygnąć w początkach przyszłego roku; już dawniéj pan Pfeifer dyrektor Teatru z Krakowa ogłosił podobnyż na tragedję; do nowych dzieł przybędzie nabyty już przez księgarza Błaszkowskiego poemat W. Pola p. n. *Stryjanka* za 15,000 złot. p. Poemat składa się z 2,500 wierszy; wypadnie więc po 6 złotych za wiersz,—rzecz niesłychana dotąd w piśmienictwie naszem! Cieszyć się więc należy, że arcydzieło przybędzie.—Pan Chomętowski znany belletrysta wykończa poemat z angielskiego *Tenissona*, poety współczesnego, którego znakomite poezje zbiorowo wyszły niedawno, jak nam donosi *Magasin fur die Literatur des Auslandes.* Ludzie pióra krzątają się pilnie około ojczystéj literatury: Encyklopedja Powszechna już literę *B* na świat wychyla; zawiązują się koła literackie; a choć przyuczeni do gładkich zysków księgarze narzekają na mały ruch w swym handlu, to sami temu winni po większéj części, nie chcąc nabywać dzieł nowych, przez które zachęcona publiczność kupowałaby za jednym zachodem i stare. Wszakże się zdarza, iż dama przyszedłszy do bławatnego sklepu tylko po wstążkę. wychodzi z materją na suknię. Tymczasem widzimy, że wygórowane sobkostwo naszych księgarzy, z których niektórzy jak np. S. Orgelbrand antykwarjuszowski slepik z Nowiniarskiéj ulicy dziś na wspaniałą księgarnię rozwinął w ogromnym własnym domu, i z książek do paru już posessji przyszedł,—że sobkostwo to zmusza autorów do wydawania dzieł własnych nakładem. Są tu przykładem *dzieła* Dmochowskiego, *Frytjof* Grajnerta, Pisma zbiorowe Gliszczyńskiego, *Gwiazdka* Niewiarowskiego, *Powieści* Cześnikiewicza; i jak ma zamiar postąpić p. Kuczyński, który dzieło o *Przyjaźni* historycznie i obyczajowo rozwiniętéj sposobem prenumeraty ma zamiar wydać (Prenumerata rs. 1 u niego samego w Komis: Sprawiedl: w Warszawie, lub u osób uproszonych).—W każdym razie 40 blisko naszych księgarń, źle nie wyszło na spekulowaniu obcą pracą, gdy wszystkie urządzają się wystawnie, i gdy do ich liczby przybyły nowe Okońskiego, Kaufmana i parę innych. Pragnęlibyśmy tylko, aby księgarz nie żył na stopie czysto spekulacyjnéj, handlarskiéj, lecz ukształceniem a przynajmniéj dążnościami swojemi zajął stanowisko wyższe, szlachetniejsze między autorem i publicznością, takie mianowicie, jakie rozwinął L. Siemieński w swoich *Zarysach z Literatury i Społeczeństwa naszego.*

Mówią tu wiele o projekcie przez M. Rosena i Natansona i innych przedstawionym kommissji Rz. spraw wewn. i duch., w celu założenia Towarzystwa żydowskiego, by to na drodze zachęty przywodziło swych spółwyznawców do Rolnictwa i Rzemiosł. Nie chcemy tu przesądzać rzeczy niedość jeszce nam znanéj ale uważamy, że komitet takiego Towarzystwa najmniéj z połowy Polaków składać się powinien.

Niedawno korrespondent Gazety Codziennéj z Wilna pragnął widzieć *rozmaitość* w naszych sprawozdaniach, zapominając, że rozmaitość wynikać tylko może z rozmaitego życia; my tylko życie publiczne, umysłowe i przemysłowe za cel w naszych korrespondencjach bierzemy; a tworzyć rozmaitości ani też konikowym skokiem po polu sprawozdawczém chodzić nie mogliśmy. Musi ów korrespondent być wesołego nader usposobienia, kiedy rozmaitości pragnie; nam tu tak smutno i boleśno, gdy na obecność naszą patrzymy, że wesołą rozmaitość zostawiamy Kurjerkowi pod linijką przy końcu, gdzie jéj się korrespondent może naczytać i uśmiać. Teatr małpi Casanovy i potworne, zgangrenowane okazy muzeum i dwie skóry ludzkie pokazywane tu obecnie za pieniądze przez Preuschera, oraz więzione po klatkach zwierzęta przybyłego co tylko pana Droit, możnaby do rozmaitości zaliczyć; lecz o tem może przeczytać korrespondent w Nowinach i codziennych rubrykach Warszawskich gazet, czego kopjować nie myślimy.

Styl zaś kwiecisty z różowych rąbków obsłonek woniejący, a zefirkiem fantazji i skrzydełkiem zielonéj melancholii w sferę życiodajnego błonia ulotniony, nie chce się czepić naszego pióra, ani też uprzytomnienie orzeczenia ujednostajnienia myśli uwidomionéj stowarzyszenia pewnego sprawozdawcy u nas, dla rozmaitości nie postanie w sprawozdaniu naszem.—*Ne sutor ultra crepidam!*

Z pttu. Wileńskiego, *d. 28 kwietnia 1860. r.*

Szanowny autor rolniczego przeglądu, w N. 27. Kuryera wzywa swych kollegów, do udzielenia postrzeżeń i wypadków w zawodzie rolniczym.—Winą byłoby nieodpuszczoną, zostawać głuchym i niemym na takie wezwanie; tu bowiem głównym i walnym celem jest ogólne dobro, obchodzące najmocniéj kraj nasz, dotąd czysto rolniczy.

Kraszewski w jedném z dzieł swoich (Dziwadła) powiedział: *ręka co pług dźwiga, szlachetniejsza jest od wielu okrytych gnuśnemi rękawiczkami.«* To prawda, święta prawda! Rolnik co krwawym potem wydobywa chleb dla ludzi, z łona matki ziemi, jest szacownym członkiem społeczności, a rolnictwo jest najwznioślejszą, najpiękniejszą nauką: ale ta nauka do swojego wzrostu i posuwania się naprzód, potrzebuje sił połączonych, potrzebuje wzajemnego udzielania doświadczeń, wypadków pomyślnych i niepomyślnych; potrzebuje nawet wyznawania otwartego błędów i omyłek. Dzieła ludzkie jako ludzkie, niemogą się bez nich obejść *»Errare humanum est.«* Omyłka jednego, staje się przestrogą i nauką dla wielu. Ten tylko się niemyli, kto nic nierobi; a kto niekorzysta z cudzych omyłek, ten sam wiecznie mylać się będzie. Życie ludzkie, za nadto jest krótkie, żeby w niem, jeden człowiek wszystkiego doświadczył, wszystkiego się nauczył, i wszystko umiał. Hippokrates powiedział o medycynie »Ars longa, vita brevis. Mędrzec z Kos, jeżeliby się poświęcał rolnictwu, toż samo powiedziałby o niém.

Na czele rolnictw litewskich, stoją liczni ziemianie poczciwéj myśli, i oświeconéj głowy: każdy z nich przebywał szkołę doświadczeń, nieraz trafnych ale nieraz i chybnych: wypadki tego komunikowane wzajemnie przez organ Kuryera, bez wątpienia podniosą krajowe rolnictwo; a głos obywatelski czcigodnego autora przeglądu rolniczego, niebędzie głosem wołającego na puszczy. A teraz od słów do czynu.

W stronach tutejszych, zwykliśmy siać owies pod sochę, i nieprędzéj go bronujemy, aż w dniu 8 po zasianiu, to jest w téj już porze, kiedy owies wypuści rostki.—Samo z siebie idzie, że stan atmosfery gra tu główną rolę; wilgotne bowiem i ciepłe powietrze rychléj; suche i chłodne poźniéj ten rostek rozwija. Wyznaję, że przez dwadzieście kilka lat mojéj gospodarki, niemogłem pogodzić się z takim systematem: uległem mu wszakże prosto z téj racji: iż tak robili wszyscy moi sąsiedzi, i wszyscy okoliczni włościanie, których opinje, oparte na odwiecznych tradycyjnych podaniach i doświadczeniach, nie zawsze są do odrzucenia. Wreście, nie raz, nie dwa sam się przekonałem, że co innego bywa w *teorji*, a co innego wychodzi *w praktyce*, a każdy z nas woli iść ubitą drogą, jak sam ją sobie wytykać i budować. Rozmaicie było z tym dniem 8-m. Często nie dobrze, ale też i niezupełnie źle. W ogólności zaś nie miewałem wielkiego urodzaju owsa, chociaż i natura ziemi i jéj wyrobek, powinny były obdarzać mię, obfitszym plonem.

Przyszedł nareście rok 1856. Ten mi dał boleśną lekcję i zerwał moje stosunki z dotychczasowym systematem: bo właśnie kiedy w dniu 8, to jest po wypuszczeniu rostków zabierałem się do bronowania całkowicie usianego owsa; wtedy mówię niebo, zasunęło się czarnemi chmury, lunął deszcz rzęsisty i padając wciąż przez dni kilkanaście, rozmoczył ziemię do grzęskości; a nie przybronowany owies, tak obszedł rzadko, że mi ledwo powróciło nasienne ziarno, z bardzo małym naddatkiem.—Tém więcéj tu obwiniam siebie, że właśnie podobny przypadek, przed laty kilku, z podobnéj przyczyny nastały, widziałem na własne oczy w majątku sąsiednim, i z niego nie korzystałem.—Ale na ten raz, odebrana własnem doświadczeniem nauka w las nie poszła. Odtąd bronuję zaraz po zasianiu, i przez te lat kilka mam o ziaren dwa, i więcéj nieco większy plon niż przed tém. Rostek bowiem posianego owsa, zostawiony spokojnie. niekaleczony i nierozdzierany przez bronę, daje kłos gęstszy i bujniejszy.

A moi sąsiedzi czy skorzystali, z mojéj dotkliwéj lekcji? To zatrzymuję u siebie w sekrecie, i autor przeglądu o tém się odemnie nie dowie.

Grochu wysiewamy na morg pur jeden i kilka garncy. W tym roku idąc za radą autora przeglądu rolniczego, prawie podwoiliśmy ilość nasienia. W jesieni tylko będziemy mogli wyrzec, czy ztąd odnieśliśmy korzyść; utinam!

Andrzéj Jastrzembski
O. P. W.

List od M. C.

Szanowny Redatorze!

Czytałem w Kuryerze naszym z boleścią artykuł. który, pod pretekstem zdania sprawy z wyścigów konnych w Wilnie, jest jakiemś bajaniem belletrystyczno-feljetonowém w przedmiocie, którego lekko niegodzi się traktować.—Nie powinien pisać o rzeczach dotyczących się konia ten, co go z krowami i baranami brata, nie pojmując że w życiu narodów, to pierwsze z domowych zwierze nie pospolitą gra rolę.—Koń zawsze był najtreściwszém wyrażeniem dzielności ludu, wśród którego się wyhodował. Miała go dzielnym Hiszpanja i Polska niegdyś, ma go dziś takim Anglja i Francja.

Przykro mi było widzieć imie P. Gieranońskiego pod tym artykułem, imie które się dla mnie sympatycznem stało, przez uprzednie artykuły tu i ówdzie spotykane.— Nigdybym się nie ważył napadać i na ten jego artykuł, żeby nie schlebiał zakorzenionym przesądom krajowym i przywiezionéj z za morza komilfoterji, żeby nie był umieszczonym w piśmie bardzo u nas popularném, oraz żebym nie był przekonanym o szkodliwych jego wpływach na młódź litewską.

Nie myślę zaprowadzać polemiki w przedmiocie użyteczności wyścigów dla kraju, przedmiot ten na zachodzie dawno już wyjaśniony a u nas pisma P. Eberhardta dostatecznie go tłómaczą, tu tylko czuję się w obowiązku wynurzenia gorzkiego żalu, P. Gieranońskiemu.

Naprzód: za rozpowszechnianie drukiem wstecznych dążności w przedmiocie, który obchodzi mocno krewkie i pełne życia narody zachodu, a i nam obojętnym być nie powinien.

Powtóre: za okrywanie śmiesznością tych, którzy we wskrzeszeniu zamiłowania do koni, czynny udział brać pragną.

Potrzecie: za szczególny patryotyzm frakowy, który nie pojmuje powagi w inną obleczonéj odzież, jak w kuse poły fraka.

Poczwarte: nareszcie za to, że strasząc młodź naszą wybladłym upiorem wymarzonéj przyzwoitości, powstrzymuje ją od brania udziału w igrzyskach, które zawsze i wszędzie dzielności jéj były dowodem.

Co do pierwszego—są zdania, które doświadczenie cywilizowanych ludów w pewniki zamieniło, a które my czynem i piórem upowszechniać w kraju naszym powinniśmy, jeżeli go szczérze kochamy. Do takich pewników należy zasada, że się rassa koni każdego kraju najprędzéj i najlepiéj poprawić daje końmi angielskiemi czystéj krwi, a że te bez wyścigów obejść się żadna miarą nie mogą. Są to zasady ustalone przez ludy oświecone i ludzi rzemiosła, bronić więc ich nie tutaj miejsce, ale i nie tutaj z lekceważeniem one za wątpliwe podawać.—Że wyścigi konne w Anglji są narodową zabawą nie przeczę, ale pytam czyby to nie było rzeczą do życzenia, aby się one także stały narodowém naszéj Litwy igrzyskiem. Pytam czy się godzi napadać u nas na jedyny dziś znany środek odzyskania utraconéj niedawno sławy celowania w Europie najlepszym jezdzcem i koniem.—Że wyścigi są mniéj popularne w Niemczech niż w Anglji to pewna—Niemiec był zawsze bardziéj na berejtera i kunstrejtera niżeli na dzielnego i śmiałego jezdzca stworzonym, lecz co do Francji to wręcz zaprzęczam P. Gieranońskiemu i odsyłam go do Journall des Haras et des chasses, ażeby przekonać, że Algier stadnica Francji ma dziś wyścigi nie omal liczniejsze niż Anglja, i że one już w krajowy zwyczaj weszły zupełnie.—Przy każdym zeszycie tego dziennika, kilka arkuszy drobnym zdaje sprawę drukiem, z odbytych bez liku wyścigów i nowe ogłasza. Znam aż nadto dobrze rozsądek i wyrachowanie charakteryzujace narody zachodu, abym miał wierzyć iżby się między niemi znalazło choć jedno indywiduum, chcące położyć koszt najmniejszy dla *gloriolki* umieszczania swego nieznanego nazwiska, w sprawozdaniu wyścigów.—Znam także wielu zagranicznych sportsmenów, a większa ich liczba nosi imiona dobrze znane i zasłużone w dziejach ich ojczyzny. Co zaś do kosztów, któremi P. Gieranoński przestraszyć publiczność usiłuje, to nie wdając się w drobiazgową rachunkowość, do czego mam prawo, bo i on się w nią nie wdaje—pewien jestem, że jeżelibyśmy chcieli na cel wyścigów położyć setną część tego, co się w rok u nas za zielonym stolikiem przewala, to byśmy znamienite mieli konie i na świat cały słynne wyścigi—a zaprawdę i lepiéj i przystojniéjby nam było grać w hazard turfowy w biały dzień i wśród widzów tysiąca, niżeli w ciemnym gdzieś kącie bezsenne ukradkiem na hazardzie karcianym trawić noce.

Co do drugiego—Prawie wszyscy członkowie towarzystwa wileńskiego wyścigów konnych, jeżeli się zgodzili nieść jakie na ten cel ofiary, to pewnie nie dla tego, żeby ich miały dojść *najlżejsze pyłki cywilizacji zachodu* i małpować go chcieli, ale, że to są bene nati et possessionati, stara szlachta z tradycyjném przywiązaniem do najszlachetniejszego ze zwierząt,—że obojętnemi być nie mogą tam, gdzie o konia idzie.—A choć może między nimi rozmaite jeszcze chwieją się zdania co do rass i co do sposobu ich poprawienia, to wszystkich nie wątpliwie ożywia jeden cel i jedno dążenie—odzyskania dawnéj sławy w hodowli najlepszych w Europie koni.

Co do trzeciego.—Frak jest odzieżą tak już przez wszystkich zohyd oną, tak mało malowniczą i poważną, że dawno by ją zarzucono niezawodnie, żeby nie miała téj jednéj w dzisiejszym wieku bardzo szacowanéj zalety, iż w niéj szewc czy wojewoda jednako na pozor wyglądają. Nie pojmuję więc za coby ktoś jaskrawe kurtki miał z mniejszą jak fraki nosić godnością, i nie rozumiem jaką godność może frak komu kolwiek nadać.— Zresztą—choćby i tak było, choćby kurtka, owa najpraktyczniejsza odzież dzielnego jeźdźca w Anglji, stała rzeczywiście w hierarchji strojów tak znacznie niżéj od fraka, téj niedzielnéj odzieży szewca w Niemczech, to i tak jeszcze nie rozumiem, na co był potrzebnym ten fragment w rapsodzie o wyścigach konnych.—Nikt w Wilnie nigdy nie obrażał delikatnego uczucia frakowéj godności. Od czasu jak ustanowiono u nas wyścigi—cztérech tylko jeździło panów, a z tych: trzech we frakach, a jeden w mundurze. Cała ta tirada, pełna niepotrzebnych drwinek i rad nie na swojém miejscu, dowodzi tylko jak się mało P. Gieranoński interessował zawsze wyścigami w wycieczkach swych zagranicę, albowiem i tam nie jest to ogólnym zwyczajem, ażeby panowie z dżokiejami o pierwszeństwo się ubiegali. Młodzi ludzie z pięknemi szlacheckiemi imionami, biorą udział w wyścigach zwykle z równymi sobie, i taki wyścig osóbną we wszystkich zachodnich językach ma nazwę.

Co do czwartego. Z żalem i oburzeniem przyjęliśmy życzenie P. Gieranońskiego, aby szlachecka młodzież Litwy nie dosiadała nigdy konia na turfie, to jest, żeby nigdy nie brała udziału w zabawach i popisach, które przodkowie nasi za najpierwsze dla młodzi szlacheckiéj uważali, a które jeżeli odmienną dzisiaj mają formę, to za odmienne w treści branemi być nie mogą.—Największy kraju nieprzyjaciel gorszego życzenia wymyślićby nie potrafił—czyż nie obrzydła jeszcze zniewieściałość w któréj się wychowuje część młodzieży naszéj? czy nie obmierzł ów brak dzielności samoistnéj, owe lękliwe oglądanie się młodzieży na drugich, owa bojaźń wykroczenia przeciw regułom du comme il faut na każdym kroku? Poco rozciągać te reguły zamorskie z pochodzenia, a wileńskie z rozwoju, aż do męskiéj zabawy wyścigów.— Młodzieniec, który niedbając o schorzałe w niektórych głowach wylęgłe konwenanse, nie waha się otwarcie przekonać o swem zamiłowaniu do konia i jazdy, godzien jest czci, bo szlachcic na koniu zawsze jest przyzwoitym, i żeby z grobu powstał który z praojców naszych na sąd w téj sprawie, to by pewnie do serca przycisnął młodzieńca na koniu—a zmierzyłby niezawodnie politowania okiem tego, który go piórem z siodła ściągnąć usiłuje (*).

M. C.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

— A. Iwanowski, bibljotekarz Ces. bibljoteki publicznéj w Petersburgu, z Najwyższego zezwolenia, wyjechał d. 20 zeszł. maja dla obejrzenia księgozbiorów na Litwie, w Królestwie Polskiém, w Prusiech i Austrji, oraz dla zakupienia dzieł polskich, których niedostaje w bibljotece publicznéj. Z Petersburga udał się wprost do Warszawy, a w powrócie skieruje do swoich stron rodzinnych i samego Wilna.

— Andrzéj Podbereski na Wołyniu ma przygotowane przez się do druku dzieło niezmiernie obchodzące historję Polski i w ogólności Słowiańszczyzny, p. t. Scytja, z mappą, planami topograficznemi, widokami mogił i rysunkami „bab" kamiennych. Treść całego dzieła jest następująca: Przekład Melpomeny ks. IV Herodota o Scytach; przekład Scytji Herodota zastosowanéj do miejscowości przez Nadeżdina; O Scytji i Scytach, własna praca p. Podb. na dwóch poprzednich oparta; O wykopaliskach Aleksandropolskiego kurhanu na Zaporożu; O usypiskach wydrążonych na Rusi; O kamiennych babach; w końcu Wiadomość o śladach języka litewskiego na Kaukazie.

— Członek tutejszéj komissji archeologicznéj Fr. Radziszewski pracuje nad zebraniem ogromu materjałów i ułożeniem szczegółowego Słownika geograficzno-historycznego krajów składających dawną Polskę. Za wyjątkiem części historycznéj, którą pracowicie i uczenie wykonali Michał Baliński i Tymoteusz Lipiński, dokładnéj statystyki i szczegółowéj geografji naszego kraju dotąd niemamy w języku polskim: praca więc p. Radz. jest bardzo pożądaną, zwłaszcza przy obudzonym popędzie do nauk ekonomicznych.

— Dowiadujemy się, iż p. Z. Krasnosielski w gub. Wołogodzkiéj pracuje nad ułożeniem kompletnéj Geografji fizycznéj w języku polskim. Sądzimy, iż mamy prawo dopomnieć się, ażeby ta praca nietylko pod względem czysto naukowym, ale i pod względem jasności wykładu, oraz czystości języka, wyrównywała Geografji matematycznéj i fizycznéj I. Śniadeckiego, któréj niejako ma stanowić ciąg dalszy i rozwinięcie w naszéj literaturze.

— Nakładem K. Jabłońskiego we Lwowie wkrótce ma wyjść dość obszerne dzieło p. t. Myśl ogólna fizjologji powszechnéj przez znanego ekonomistę Supińskiego. Jest to pierwotne dzieło téj treści, i zapewniano nas, iż ma być wybornie napisane. Tamże wyszło zapowiedziane przed dwóma laty Pasiecznictwo, Łukienieckiego; po otrzymaniu go w Wilnie, przegląd nasz rolniczy poda o niém szczegółowszą wiadomość.

— Księgarz ryzki Kimmel wydał w języku rossyjskim Historję Stanu rolniczego w Inflantach (Исторія крестьянскаго сословія въ остзейскихъ губерніяхъ), dzieło napisane przez A. Rychtera. Sądzimy, iż przez wzgląd na dawny stosunek Inflant do Polski oraz zagadnienie, które właśnie jest na dobie, wiadomość ta nie będzie obojętną i dla naszych czytelników.

— Ulubiony nasz maestro, S. Moniuszko napisał muzykę do czterech udatnych i nacechowanych rzewnością piosnek A. Kolankowskiego, którego próbki utworów mieli już czytelnicy naszéj gazety. Muzyka odznacza się uczuciem i prostotą melodji, obok akompanjamentu nacechowanego głęboką myślą. Ten upominek dla miłośników harmonji wkrótce ma się ukazać na świat.

(*) Pragnąc dać dowod zupełnéj bezstronności, chętnie umieszczamy aż czwarty z kolei artykuł o Wyścigach konnych, ażeby czytelnicy osądzić mogli z tak różnorodnych opinji—po czyjéj stronie jest słuszność i w jakiéj mierze wyścigi u nas mogą przynieść prawdziwą korzyść dla kraju. Wszakże dla braku miejsca, bacząc też, że jakkolwiek kwestja wyścigów może być ważną, obecnie jednak mamy tyle nierównie żywotniejszych wymagających głębokich studjow i poważniejszego roztrząsania kwestij, zmuszeni jesteśmy uprzedzić łaskawych naszych współpracowników i czytelników, że na teraz zamykamy kolumny Kuryera w kwestji wyścigów, prosząc najuprzejmiéj, ażeby uwagę swoją zwrócić raczyli na inne daleko więcéj kraj nasz obchodzące przedmioty.

Przyp. Red.

— W Mińsku Aleks. Wałicki, o którego poczciwéj działalności była już mowa w Kurjerze, wydał P o l o n e z, napisany przez Florjana Miładowskiego, przeznaczony szczegó niéj dla kształcącéj się młodzieży, a więc niewymagający ogromnéj wprawy w wykonaniu, lubo pełen powagi i rzewnéj myśli. Dzieło to znajduje się we wszystkich krajowych księgarniach.

— Wykaz dochodów na rzecz zakupienia instrumentów dla orkiestry Wileńskiéj do dnia 1 czerwca 1860 roku.

Z koncertu danego w dniu 16 maja ogólny dochód wynosił r. sr. 92 k. 29;— koszta koncertu 49 rub. 72 k. sr.;— czystego zatem wpływu - - - r. sr. 42 k. 57.

O f i a r y d o b r o w o l n e:

Henryk Wieniawski - - - - - — 50
Obyw. Aleksander Parczewski - — 3
Dr. Jan Wierzbicki - - - - - — 10
Prof. Inst, Aleksander Zdanowicz — 3
Redakcja Kur. Wil. - - - - - — 10

Ogółem r. sr. 118 k. 57, która to summa złożona została w Prykazie.

Licząc na współczucie ziomków, upraszamy chcących składać swe dobrowolne ofiary, nadsyłać je pod adresem niżéj podpisanego. Co miesiąc zdawać będziem sprawę publicznie z przyjęcia, ulokowania, a następnie użytku summy nam powierzonéj.

Upoważniony od orkiestry Faustyn Łopatyński.

— Na dniu 31 maja, w kaplicy domowéj JW. Biskup Wileński pobłogosławił związek małżeński p. Konstantego Balińskiego (syna znakomitegó dziejopisa Michała Balińskiego) z panną Stefanią Kostrowicką.

— W przyszłą niedzielę w ogrodzie Botanicznym, spalony będzie fejerwerk, urządzony przez znanego mechanika p. Millera, o którego cudownych komodach, pomnikach i t. p. od wielu lat rozmaite pisma wspominały.

Słyszeliśmy, że ma być przedstawione wnętrze kościoła św. Piotra w Rzymie, w ognistem oświetleniu — i kilka innych bardzo ciekawych, a zupełnie u nas nowych sztuk pyrotechnicznych.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

1. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ, что слѣдующія лица выѣзжаютъ за границу: 1) помощникъ командира 3-й пѣхотной дивизіи генералъ-маіоръ Броссе, 2) адъютантъ командира 1 армейскаго корпуса поручикъ Куцынскій; камеръ юнкеры: 3) Гродненскій губернскій предводитель дворянства Калистъ Оржешко съ женою Эмиліею, 4) Слонимскій уѣздный предводитель дворянства Евстафій Волловичъ съ женою Елеонорою и сыновьями Казиміромъ и Брониславомъ и служанкою Анастасіею Зенко, и 5) директоръ Бѣлостокской гимназіи Игнатій Кулаковскій, 6) ксендзъ Фердинандъ Піотровичъ, 7) коллежскій ассесоръ Шредеръ, титулярные совѣтники: 8) гр. Эдуардъ Чапскій, и 9) Осипъ Стравинскій, губернскіе секретари: 10) Владиславъ Андржейковичъ и 11) Врациславъ Гоштовтъ съ женою Михалиною; помѣщики: 12) Эдуардъ Гротковскій, 13) Осипъ Гоппенъ съ женою Стефаніею, 14) Вероника Оборская съ племянницею Вильгельминою Ленскою, 15) князь Цезарій Гедройць, 16) графиня Антонина Чапская, 17) Михаилъ Обакевичъ съ женою Констанціею и племянницею Юліею Пилсудскою, 18) Ярославъ Кѣвличъ, 19) Эмилія Довгялло, 20) Іозефа Язвинская съ дочерью Саломеею, 21) Ѳаддѣй Бутлеръ съ женою Казиміроіо, 22) Адамъ Колышко, 23) Матыльда Бронская съ сыномъ Евгеніемъ, 24) Иванъ Сидоровичъ съ сестрою Елисаветою, 25) Анна Микульская съ сыномъ Осипомъ, 26) Станиславъ Александръ Вольскій съ женою Ксаверіею и служанкою Камиліею Сыревичъ, 27) Михаилъ Реутъ съ женою Евгеніею, сыномъ Михаиломъ и служанкою Розою Лебедевъ, 28) Евгенія Бронская со служанкою Флоріяною Модлевичъ, 29) Александръ Ваньковичъ, 30) Валенсъ Ржевускій, 31) князь Осипъ Друцкій-Любецкій, 32) гр. Станиславъ Коссаковскій съ женою Александрою и служителями: Иваномъ Плоцкимъ и Лудовикою Домбровскою, 33) жена полковника Екатерина Бо съ сыномъ Анатоліемъ, 34) жена маіора Софія Михнева, 35) 36) академикъ С. Петербургскій академіи художествъ Альбертъ Жиметъ; дворяне: 37) Владиславъ Антонъ Фіорентини, 38) Станиславъ Нѣлавицкій, 39) Марія-Зоэ Цывинская, 40) Паулина Эрдманъ, 41) Елена Корсакъ, 42) Густавъ Адольфъ Ротертъ, 43) Магдалина Сташкевичъ, 44) лекарь Собеславъ Понсетъ де Сандонъ, евреи: 3-й гильдіи купцы: 45) Матысъ Страшунъ съ женою Ханою, 46) Хононъ Шерельсъ съ женою Эсѳирею и дочерью Гиндою-Леею, 47) Ицыкъ Еліяшевъ съ женою Эсѳирею, дочерью Бейлою и служанкою Эсѳирею Абрамовичъ, мѣщане: 48) Мордухъ Липманъ-Дайхесъ, 49) Ааронъ Дайхесъ, 50) Мовша Страшунъ съ женою Груною, 51) Мануха Вейнштейнъ.

Тит. Сов. *Зубовичъ.* (344)

1. Отъ Россіенскаго уѣзднаго предводителя дворянства объявляется о выѣздѣ за границу графа Густава Казимирова Роникера, помѣщицъ, Северины Генрики и Паулины Биллевичевой съ дочерью Маріею и гувернанткою Наталіею Колендо въ Пруссію, Австрію и Францію, срокомъ на полъ года. (346)

1. Могилевскій приказъ общественнаго призрѣнія, по постановленію своему 14 апрѣля 1860 года состоявшемуся объявляетъ, что въ ономъ будетъ продаваться съ публичнаго торга заложенное и просроченное недвижимое имѣніе оставшееся послѣ смерти помѣщицы Марьяны изъ Ольшевскихъ Сердюковой, принадлежащее нынѣ малолѣтнему сыну ея Аристарху Сердюкову, Могилевской губерніи Мстиславскаго уѣзда 1 стана деревня Антоновка, со всею принадлежащею къ этой деревнѣ землею и строеніемъ; при деревнѣ этой состоитъ писанныхъ по 10 ревизіи мужскаго пола 29 душъ, на лицо состоитъ 32 души. Имѣніе это приноситъ ежегоднаго дохода 212 руб. сер.; торгъ на это имѣніе начнется съ той суммы, какая Приказу за имѣніе причитается; о срокѣ же торга будетъ публиковано въ свое время, а разсматривать бумаги до производства продажи и публикаціи относящіеся, желающіе купить имѣніе могутъ во всякое время въ присутственные дни. (345)

1. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ, что Прусская подданная Софія Целнеръ (Zölner) съ сыномъ Карломъ, и Виленскіе евреи: Гессель-Илья Левинъ-Эпштейнъ и Шмуйло Виленскій отправляется за границу. (348)

1. Отъ канцеляріи г. начальника Виленской губерніи объявляется о намѣреніи выѣхать за границу однодворца Енчменишскаго общества Каетана Данцевича. (349)

2. Отъ Новоалександровскаго уѣзднаго предводителя дворянства объявляется о выѣздѣ за границу въ Германію помѣщика Новоалександровскаго уѣзда Ивана Францева сына Хлюдзинскаго. (339)

3. Виленскій приказъ общественнаго призрѣнія объявляетъ, что въ ономъ будутъ производиться за ссудную и городскую недоимки, три дома, одинъ въ половинѣ каменный, а въ половинѣ деревянный и два деревянные, построенныхъ въ уѣздномъ г. Трокахъ на одномъ плацѣ со всѣми къ онымъ принадлежностями, принадлежащіе Луціи Соримовнѣ Шпаковской, оцѣненные въ 605 руб.; о срокахъ продажи этихъ домовъ будетъ извѣщено чрезъ сіи же вѣдомости. 13 мая 1860 г. (322)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

1. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora, niniejszém ogłasza, iż za granicę wyjeżdżają osoby następujące: 1) pomocnik dowodzcy 3-éj dywizji piechoty jenerał-major Brosse; 2) adjutant dowódzcy 1-go korpusu armii porucznik Kuczyński; kamer-junkrowie: 3) Grodzieński marszałek gubernialny Kalikst Orzeszko z żoną Emilją; 4) Słonimski marszałek powiatowy Eustachy Wołłowicz z żoną Eleonorą i synami Kazimierzem i Bronisławem, i ze służącą Anastazją Zenko, i 5) dyrektor gimnazjum Białostockiego Ignacy Kułakowski; 6) ksiądz Ferdynand Pietrowicz; 7) assor kollegjalny Szreder; radzcy honorowi: 8) Edward hrabia Czapski, i 9) Jozef Strawiński; gubernialni sekretarze: 10) Władysław Andrzejkowicz, i 11) Wracisław Gosztowt z żoną Michaliną; obywatele: 12) Edward Grotkowski; 13) Józef Hoppen z żoną Stefanią; 14) Weronika Oborska z siostrzenicą Wilhelminą Łęską; 15) Cezary książe Giedrojć; 16) hrabina Antonina Czapska; 17) Michał Obakiewicz z żoną Konstancją i kuzynką Julją Piłsudzką: 18) Jarosław Kiewlicz; 19) Emilja Dowgiałło; 20) Józefa Jaźwińska z córką Salomeją; 21) Tadeusz Butler z żoną Kazimirą; 22) Adam Kołyszko; 23) Matylda Brońska z synem Eugeniuszem; 24) Jan Sidorowicz z siostrą Elżbietą; 25) Anna Mikulska z synem Józefem; 26) Stanisław Aleksander Wolski z żoną Ksawerą i służącą Kamillą Syrewiczówną; 27) Michał Reut z żoną Eugenią, synem Michałem i służącą Różą Lebiedièw; 28) Eugenia Brońska ze służącą Florjanną Modlewiczową; 29) Aleksander Wańkowicz; 30) Walens Rzewuski; 31) Józef książe Drucki-Lubecki; 32) Stanisław hrabia Kossakowski z żoną Aleksandrą i posługą: Janem Płockim i Ludwiką Dąbrowską; 33) połkownikowa Katarzyna Bo z synem Anatolim; 34) majorowa Zofja Michniewa; 35) 36) akademik St. Petersburskiéj akademii sztuk pięknych Albert Żimet; szlachta: 37) Władysław Antoni Fiorentini; 38) Stanisław Nieławicki; 39) Marja-Zoe Cywińska; 40) Paulina Erdman; 41) Helena Korsak; 42) Gustaw-Adolf Rotert; 43) Magdalena Staszkiewiczowa; 44) lekarz Sobiesław Ponset de Sandon; zydzi: kupcy 3-éj gildy: 45) Matys Sztraszun z żoną Chaną; 46) Chanon Szerels z żoną Esterą i córką Hindą-Leją; 47) Icek Eljaszew z żoną Esterą, córką Bejlą i służącą Esterą Abramowicz; mieszczanie: 48) Morduch Lipman-Dajches; 49) Aaron Dajches; 50) Mowsza Straszun z żoną Gruną; 51) Manucha Weinsztejn.

Radzca hororowy *Zubowicz.* (344)

1. Rossieński marszałek powiatowy ogłasza, iż zamierzają wyjechać za granicę: hrabia Gustaw Ronikier, obywatelki: Seweryna, Henryka i Paulina Billewiczowa z córką Marją i guwernantką Natalją Kolenda, do Pruss, Austrji, i Francji, na pół roku. (346)

1. Mohylewski urząd powszechnego opatrzenia, w skutek swego postanowienia w dniu 14 kwietnia 1860 r. nastałego ogłasza, że w nim z publicznych targów będzie się przedawał dany na ewikcję i przeroczony majątek, pozostały po śmierci obywatelki Marjanny z Olszewskich Serdiukowéj, należący obecnie do małoletniego jéj syna Arystarcha Serdiukowa, Mohylewskiéj gubernii w Mścisławskim powiecie w 1-m stanie położony, składający się ze wsi Antonowki ze wszystkiemi należącemi do niéj gruntami i zabudowaniem; we wsi téj znajduje się rewizyjnych 20 dusz płci męzkiéj podług 10 popisu ludności, a rzeczywiście jest obecnych 32 dusze męzkie. Majątek ten czyni rocznego dochodu 212 r. sr. Targ na ten majątek zacznie się od téj summy, jaka należy się urzędowi powszechnego opatrzenia. O terminach targów będzie ogłoszono w swoim czasie. Rozpatrywać dokumenta téj przedaży tyczące się, życzący mogą widzieć w każdym czasie w dniu odbywających się posiedzeń. (345)

1. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał - gubernatora ogłasza, iż Pruska poddana Zofja Zolner, z synem, oraz żydzi Wileńscy: Hesel-Eljasz-Lewin-Epsztein i Szmujło Wileński wyjeżdżają za granicę. (348)

1. Kancellarja p. naczelnika gubernii Wileńskiéj ogłasza, iż jednodworzec gminy Jęczmienisskiéj Kajetan Dacewicz, ma zamiar wyjechać za granicę, (349)

2. Nowoaleksandrowski marszałek powiatowy ogłasza o wyjeździe za granicę do Niemiec obywatela Nowoaleksandrowskiego powiatu Jana Chludzińskiego. (339)

3. Wileński urząd powszechnego opatrzenia ogłasza, że w nim będą się przedawały za pożyczkową i miejską należnośc trzy domy, jeden w połowie murowany a w połowie drewniany, i dwa drewniane, położone w powiatowém mieście Trokach, na jednym placu, ze wszystkiém co do nich należy, stanowiące własność Łucji Szpakowskiéj, ocenione 605 rub. O terminach przedaży tych domów, będzie ogłoszono w tejże gazecie. Dnia 13 maja 1860 r. (322)

1. Во исполненіе предписанія г. министра государственныхъ имуществъ отъ 24 апрѣля с. г. за N. 471 и основаннаго на ономъ предписанія его свѣтлости г. прибалтійскаго генералъ-губернатора отъ 2 мая с. г. за N. 750, Курляндское губернское правленіе доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія, что на продажу казенныхъ фермъ Мазбутъ, Кезгофъ, Эллей, Бунгенгофъ и Клейнъ-Дирденъ, изъ коихъ три первыя находятся въ Добленскомъ, двѣ послѣднія въ Баускомъ уѣздахъ, торгъ назначенъ 13 іюня, съ переторжкою 16 іюня 1860 г. Желающіе участвовать въ торгахъ вызываются явиться въ означенные дни, въ 12 часовъ полудня въ Курляндское губернское правленіе съ представленіемъ прошеній съ законными залогами и объявить за тѣмъ предлагаемую ими цѣну. Запечатанныя объявленія принимаются также до 16 іюня 12 часовъ полудня и должны содержать въ себѣ, согласно ст. 1909 т. X кн. I Св. Зак. (изд. 1857 г.), отзывъ, что предлагающій цѣну согласенъ съ опредѣленными кондиціями, въ точности означенную предлагаемую имъ высшую цѣну, мѣсто жительства, званіе, имя и фамилію его, число мѣсяца и годъ и наконецъ узаконенные залоги. Кондиціи, на которыхъ основываются торги нижеслѣдующія:

1) О послѣдствіяхъ торговъ представлено будетъ г. министру государственныхъ имуществъ, который донесетъ о нихъ комитету гг. министровъ на испрашиваніе Высочайшаго утвержденія.

2) Торги должны быть начаты съ оцѣночной суммы фермъ, опредѣленной на основаніи нынѣ получаемаго съ нихъ дохода и показанной въ прилагаемой при семъ вѣдомости.

3) Къ торгамъ на пріобрѣтеніе вышеозначенныхъ фермъ, какъ незаселенныхъ земель, допускаются лица всѣхъ вообще сословій.

4) Коль скоро будутъ сообщены губернскому правленію представляемыя палатою государственныхъ имуществъ, чрезъ г. прибалтійскаго генералъ-губернатора на утвержденіе министерства ближайшія кондиціи о продажѣ означенныхъ 5 казенныхъ фермъ, то объ этомъ публиковано будетъ въ всеобщее свѣдѣніе.

5) Срокомъ ко вводу во владѣніе пріобрѣтателей фермъ назначается первый послѣ утвержденія торговъ экономическій срокъ, т. е. 23 апрѣля 1861 года.

6) Во уваженіе преждевременнаго уничтоженія заключенныхъ съ арендаторами контрактовъ, предоставляется имъ выборъ между двумя способами вознагражденія: они могутъ получать или по 10 процентовъ съ арендной суммы за каждый неистекшій годъ ко тракта, или за тоже самое время по 5 процентовъ съ вырученной при продажѣ имѣній капитальной суммы, за вычетомъ слѣдующаго по контракту арендпаго платежа.

Вознагражденія перваго или втораго рода производятся въ одинъ разъ, при передачѣ статьи новому пріобрѣтателю. Объявленія арендаторовъ о томъ, какой родъ вознагражденія они выбираютъ, должны быть отбираемы до назначеннаго для торговъ срока. Сверхъ того относительно вознагражденія арендаторовъ, въ случаѣ надобности, за особыя улучшенія, опредѣленіе мѣры таковаго предоставлено посредническимъ коммисіямъ, въ которыя назначено будетъ по одному члену, по выбору арендаторовъ. Рѣшенія коммисіи представляются на утвержденіе министерства.

Замокъ Митава, 13 мая 1860 года.

ВЫПИСКА

изъ оцѣночныхъ вѣдомостей Курляндскимъ фермамъ: Мазбутъ, Кезгофъ, Эллей, Бунгенгофъ и Клейнъ-Дирденъ.

N. по порядку.	Наименованіе статей и указаніе уѣздовъ.	Пространство въ десятинахъ. Всего.	Въ томъ числѣ удобной.	Число строеній.	Цѣнность строеній въ рубляхъ.	Отдача въ содержаніе. По какой годъ.	Изъ платежа какого дохода. Р.	Цѣнность отпускаемыхъ лѣсныхъ матеріаловъ отчисленная при оцѣнкѣ. По доходу выручаемому. Руб.	Коп.	Оцѣнка статей въ руб. серебромъ. Капитализируя выручаемой доходъ по 3% расчету съ отчисленіемъ цѣнности отпускаемыхъ лѣсныхъ матеріаловъ.
	Добленскаго уѣзда.									
1	Ферма Мазбутъ . . .	125	120	4	2000	по 1867	696	85	6	20,368 рублей.
2	„ Кезгофъ . . .	69	66	4	1600	по 1868	425	52	67	12,411 „
3	„ Эллей	160	154	8	3620	по 1867	830	113	51	23,886 „
	Бауcкаго уѣзда:									
4	Бунгенгофъ	127,77	123,43	4	855	по 1864	310	51	5	8,632 „
5	Клейнъ-Дирденъ . . .	132,85	124,41	4	928	тоже	365	79	40	9,520 „

Подписалъ: Директоръ статсъ-секретарь *Валуевъ.* (341)

1. W skutek zalecenia p. ministra dóbr państwa pod dniem 24 kwietnia ter. roku za N. 471 i następnie polecenia jaśnie oświeconego p. jenerał-gubernatora Nadbaltyckiego z dnia 2-go maja t. r. za N. 750, Kurlandzki rząd gubernjalny podaje do powszechnéj wiadomości, iż na przedaz ferm skarbowych Mazbut, Kezhof, Ellej, Bungenhof i Klein-Dirden, z których trzy pierwsze znajdują się w powiecie Dobleńskim, a dwie ostatnie w Bauskim, targ naznaczony został na dzień 13 czerwca, z przetargiem 16 czerwca 1860 r. Życzący uczestniczyć w targach, zechcą przybyć na nie w dni oznaczone, na godzinę 12-tą, do Kurlandzkiego rządu gubernjalnego, i podać o tém właściwe prośby wraz z ewikcjami prawem oznaczonemi i oświadczyć zarazem wysokość dającéj się przez nich summy. Oświadczenia opieczętowane przyjmują się także do godziny 12-éj 16 czerwca i mają zawierać w sobie, stosownie do 1909 art. X T I ks. Zb. Pr. (wyd. 1857 r.), zobowiązanie się, iż oświadczający cenę zgadza się na ustanowione warunki, wyraźnie wymienioną cenę najwyższą, miejsce swego zamieszkania, stan, imie i nazwisko, datę i nakoniec ewikcje prawem przepisane. Warunki, przyjęte za zasadę targów, są następujące:

1) O skutkach targów będzie przedstawiono p. ministrowi dóbr skarbowych, który zawiadomi o nich komitet p. ministrów dla wyjednania Najwyższego zatwierdzenia.

2) Targi mają się rozpocząć od summy szacunkowéj ferm, która się wylicza podług czynionego przez nie obecnie dochodu, wymienionego w załączającym się niżéj spisie.

3) W targach dla nabycia ferm wyżéj wymienionych, jako gruntow nieosiadłych, mogą brać udział osoby wszelkich w ogólności stanow.

4) Jak tylko będą otrzymane w rządzie gubernjalnym, przesłane obecnie przez izbę dóbr państwa, za pośrednictwem p. jenerał-gubernatora Nadbaltyckiego, na utwierdzenie ministerstwa warunki szczegółowe co do przedaży pomienionych 5 ferm skarbowych, o tém niezwłocznie do powszechnéj wiadomości będzie podano.

5) Za termin do wprowadzenia w posiadanie ferm nabytych, naznacza się najbliższy od utwierdzenia targów termin ekonomiczny, to jest 23 kwietnia 1861 roku.

6) Ze względu na przedwczesne zniesienie zawartych z dzierżawcami kontraktów, zostawuje się im wybór z dwóch sposobów wynagrodzenia: mogą otrzymać albo po 10 procentów od summy dzierżawczéj za każdy nieupłyniony rok kontraktu, albo za tenże przeciąg czasu po 5 procentow od wyręczonéj przy przedaniu majątków summy kapitalnéj, z potrąceniem należnéj według kontraktu opłaty dzierżawnéj.

Wynagrodzenie pierwszego lub ostatniego rodzaju, uskutecznia się jednorazowie, przy oddaniu artykułu nowemu nabywcy. Oświadczenie dzierżawców, jaki rodzaj wynagrodzenia wybierają, powinno być otrzymane przed terminem naznaczonym na targi. Nadto, co do wynagrodzenia dzierżawców, w razie potrzeby, za szczególne ulepszenia, oznaczenie tego wynagrodzenia zostawuje się kommissjom pośredniczym, do których naznaczono będzie po jednym członku z wyboru dzierżawców. Postanowienia kommisji idą do utwierdzenia ministerstwa.

Zamek Mitawa, 13 maja 1860 r.

WYJĄTEK

ze spisów taxacyjnych ferm Kurlandzkich: Mazbut, Kezhof, Elley, Bungenhof i Klein-Dirden.

N. porządkowy.	Wymienienie artykułów i w jakim powiecie.	Przestrzeni dziesięcin. W ogóle.	W téj liczbie uprawnéj.	Liczba zabudowań.	Oszacowanie zabudowań w rubli.	Oddano w dzierżawę. Do którego roku.	Za opłatę dochodu. R.	Szacunkowa wartośc drzewa wydawanego, potrącona przy ocence. W miarę płaconego dochodu. Rub.	K.	Ocenienie artykułów na ruble srébrem. Kapitalizując otrzymywany dochód podług wyliczenia 3% z potrąceniem wartości dającego się drzewa.
	W pow. Dobleńskim:									
1	Ferma Mazbut . .	125	120	4	2000	do 1867	696	85	6	20,368 rub.
2	» Kezhof . .	69	66	4	1600	do 1868	425	52	67	12,411 »
3	» Elléj . . .	160	154	8	3620	do 1867	830	113	51	23,886 »
	W pow. Bauskim:									
4	Bungenhof . . .	127,77	123,43	4	855	do 1864	310	51	5	8,632 »
5	Klein-Dirden . .	132,85	124,41	4	928	także	365	79	40	9,520 »

Podpisał: Dyrektor sekretarz stanu *Wałujew.* (341)

2. Канцелярія г. Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора объявляетъ, что чиновникъ для особыхъ порученій при Виленскомъ гражданскомъ губернаторѣ, Осипъ *Кржсивицкій* отправляется за границу.

Тит. Сов. *Зубовичъ.* (337)

2. Дисненскій земскій исправникъ объявляетъ о намѣреніи помѣщика Дисненскаго уѣзда Юстина Діонисьева Гребницкаго отправится въ чужіе края. (343)

2. Kancellarja p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jeneral-gubernatora ogłasza, iż urzędnik do szczególnych poleceń przy Wileńskim gubernatorze cywilnym Jozef *Krzywicki* wyjeżdza za granicę.

Radzca honorowy *Zubowicz.* (337)

2. Dziśnieński sprawnik ziemski ogłasza o wyjeździe za granicę obywatela Dzisnieńskiego powiatu Justyna Hrebnickiego. (343)

ОБЪЯВЛЕНІЕ.

ГЛАВНОЕ ОБЩЕСТВО
РОССІЙСКИХЪ ЖЕЛѢЗНЫХЪ ДОРОГЪ.

Сооруженіе по линіи Варшавской—2 отдѣленіе отъ Динабурга до Мергажеръ и по вѣтви до Прусской границы отъ Вильна до Ковна, на протяженіи 393 верстъ.

8 Іюня 1860 года въ управленіи общества будутъ производиться торги, на построеніе станціонныхъ и локомотивныхъ зданій, вагонныхъ сараевъ, резервуаровъ и жилыхъ домовъ, отъ Динабурга до Мергажеръ.

Подрядъ на эти работы раздѣленъ на 4 части:

1 часть, заключаетъ всѣ исчисленныя постройки отъ Динабурга до Вильна исключительно.

2 часть, заключаетъ всѣ исчисленныя постройки станціи Виленской.

3 часть, заключаетъ всѣ исчисленныя постройки отъ Вильна исключительно до Мергажеръ.

4 часть, заключаетъ всѣ исчисленныя постройки отъ Ландварова исключительно, до Ковна включительно.

Совѣтъ будетъ принимать предложенія особо и на четыре части вмѣстѣ.

Лица желающія участвовать на торгахъ, могутъ получать всѣ необходимыя свѣдѣнія и кондиціи, а также форму объявленія, ежедневно, кромѣ воскресныхъ и праздничныхъ дней, отъ 2 до 5 часовъ по полудни:

1) Въ С.-Петербургѣ въ главномъ секретаріатѣ общества, на Итальянской улицѣ, въ домѣ Гамбса, до 7 іюня включительно.

2) Въ Вильнѣ, въ канцеляріи главняго инженера г. Ванъ-Бларенберга до 4 іюня включительно.

Объявленія желающихъ участвовать въ торгахъ, должны быть написаны по формѣ находящейся въ упомянутыхъ мѣстахъ.

Каждое объявленіе должно быть сопровождаемо квитанціею о внесеніи залога въ кассу общества въ С. Петербургѣ, или къ банкиру Гейману въ Вильнѣ.

Залоговыя суммы должны быть:

для 1-й части	6,000 руб. сер.
„ 2-й „	10.000 „ „
„ 3-й „	5,000 „ „
„ 4-й „	10,000 „ „
а для всѣхъ 4-хъ вмѣстѣ	31,000 „ „

Объявленія къ которому не приложены квитанціи въ представленіи залога въ одно изъ указанныхъ мѣстъ,—считаются не дѣйствительными.

Общество, въ отношеніи залога, принимаетъ тѣ же правила, какія существуютъ для казенныхъ подрядовъ.

Объявленія съ квитанціями должны быть представляемы въ запечатанныхъ конвертахъ съ слѣдующею надписью:

„Въ совѣтъ управленія главнаго общества россійскихъ желѣзныхъ дорогъ, въ С.-Петербургѣ."

Объявленіе Г. Н. на торги (N. части) работъ построенія станціонныхъ зданій, локомотивныхъ сараевъ, резервуаровъ и жилыхъ домовъ между Динабургомъ и Мергажеръ, и отъ Вильна до Ковна по вѣтви до Прусской границы.

Объявленія должны быть поданы въ Вильнѣ въ канцеляріи главнаго инженера до полудни 4 іюня 1860 года, или въ С. Петербургѣ въ главный секретаріатъ общества до 2 часовъ по полудни 8 іюня 1860 года.

Распечатаніе объявленій будетъ сдѣлано въ засѣданіи совѣта управленія членами онаго.

Работы каждой изъ 4 частей или всѣхъ вмѣстѣ, будутъ отданы тому изъ торгующихся лицъ, предложенія котораго будутъ найвыгоднѣйшія и вмѣстѣ съ тѣмъ представятъ болѣе обезпеченія въ успѣшномъ и хорошемъ производствѣ работъ.

Рѣшеніе совѣта управленія будетъ объявлено главнымъ директоромъ лицу за которымъ утверждены работы и которое обязано въ теченіи трехъ дней представить гербовую бумагу въ главный секретаріатъ общества для написанія контракта.

На другой день послѣ торговъ квитанціи о залогахъ непринятыхъ предложеній, будутъ возвращены по принадлежности въ С. Петербургѣ изъ главнаго секретаріата общества, или отправлены къ г. Ванъ-Бларенбергу въ Вильно, если залоги были внесены въ этомъ городѣ.

Съ разрѣшенія совѣта управленія, главный секретарь *Егоровъ.* (321)

3.

OGŁOSZENIE.

GŁÓWNE TOWARZYSTWO
ROSSYJSKICH DRÓG ŻELAZNYCH.

Budowa na linji Warszawskiéj, 2-gi oddział, od Dynaburga do Mergażer i na linji do granicy Pruskiéj między Wilnem i Kownem, na przestrzeni 393 wiorst.

Podaje się do publicznéj wiadomości, iż d. 8 czerwca 1860 r. w Radzie Administracyjnéj towarzystwa, będzie się odbywać licytacja na roboty wykonać się mające na linji do granicy Pruskiéj, między Dynaburgiem i Mergażerami, a mianowicie budowle stacji, remiz dla machin i wagonów, rezerwoarów i domów mieszkalnych:

Roboty te podzielone są na 4 części:

1 część obejmować będzie wszystkie pomienione budowle mające być postawione między Dynaburgiem do Wilna wyłącznie.

2 część obejmować będzie wszystkie te, które mają być postawione na stacji Wileńskiéj.

3 część obejmować będzie wszystkie pomienione budowle mające być postawione między Wilnem wyłącznie do Mergażer.

4 część obejmować będzie wszystkie te, które mają być postawione od Lantwarowa wyłącznie do Kowna włącznie.

Rada będzie przyjmować wszelkie deklaracje do wykonania robót w tych 4-ch częściach razem lub osobno.

Przedsiębiercy życzący mieć udział w licytacji będą mogli powziąć bliższą wiadomość co do cen ustanowionych, kosztorysów i warunków obowiązujących, codzień oprócz dni niedzielnych i świątecznych, od 2 do 5 godz. po południu:

1) W St. Petersburgu, w głównym sekretarjacie towarzystwa, na Italjańskiéj ulicy w domu Hambsa do 7 czerwca włącznie.

2) W Wilnie, w biórze głównego inżyniera p. Van-Blarenberga do 4 czerwca włącznie.

Deklaracja współubiegających się powinna być napisana stosownie do wzorów złożonych w wyżéj pomienionych miejscach.

Do każdéj deklaracji ma być dołączone świadectwo o złożonéj kaucji, już to w kassie towarzystwa w St. Petersburgu, już to u p. Hejmana bankiera w Wilnie.

Summa kaucji jaka ma być wniesioną, naznacza się jak następuje:

Dla 1-éj części	6,000 rub. sr.
» 2-éj »	10,000 »
» 3-éj »	5,000 »
» 4-éj »	10,000 »
Za całość czterech części	31,000 »

Wszelka deklaracja, do któréj nie będzie dołączone świadectwo o złożeniu kaucji odpowiedniéj, będzie odrzuconą.

Główne towarzystwo przyjmować będzie kaucje, jakie są dopuszczone przez rząd przy targach skarbowych.

Deklaracja i świadectwa tyczące się kaucji powinne być przedstawione w kopertach opieczętowanych z następnym nadpisem:

»Do rady administracyjnéj głównego towarzystwa dróg żelaznych Rossyjskich, w St. Petersburgu.«

Deklaracja p. N. do licytacji części (wymienić N. części) robot budowli stacji, remiz na machiny, rezerwoarow i domów mieszkalnych w części położonéj między Dynaburgiem i Mergażerami i od Wilna do Kowna, na linji do granicy Pruskiéj.

Deklaracje mają być złożone w Wilnie, w biórze głównego inżyniera do 4 czerwca przed południem, lub w St. Petersburgu w głównym sekretarjacie towarzystwa 8 czerwca przed 2 godz. po południu.

Rozpieczętowanie deklaracji nastąpi przez prezydenta rady, w obecności członków rady administracyjnéj, zgromadzonych na posiedzeniu.

Roboty każdéj z tych dwóch części lub ich całość, będą przysądzone tym, którzy podadzą najkorzystniejsze warunki i przedstawią największą pewność co do dobrego onych wykonania.

Osoby te będą zawiadomione przez głównego dyrektora o decyzji zapadłéj w Radzie Administracyjnéj, i obowiązane będą w przeciągu trzech dni po otrzymaniu tego zawiadomienia, złożyć w głównym sekretarjacie towarzystwa papier stęplowy potrzebny do zawarcia kontraktu.

Nazajutrz po odbytéj licytacji, świadectwa o złożeniu kaucji dołączone do deklaracji nieprzyjętych, będą zwrócone osobom interessowanym w głównym sekretarjacie towarzystwa lub odesłane do p. Van Blarenberga w Wilnie dla oddania tym, którzy je złożyli w tém mieście.

Z upoważnienia rady administracyjnéj główny sekretarz *Jegorow.* (321)

1. Отъ Виленской конторы по сооруженію желѣзной дороги объявляется о выѣздѣ за границу Французскихъ подданныхъ: Эдуарда Піо, Іосифа Картье и Августа Карпантье. (347)

1. Kantor Wileński budowli drogi żelaznéj ogłasza, iż za granicę wyjeżdżają, poddani Francuzcy: Edward Pio, Józef Kartje i August Karpantje. (347)

TOWARZYSTWO DROGI ŻELAZNEJ WARSZAWSKO-WIEDENSKIEJ.

Stosownie do §§ 30, 31, 34 i następnych ustawy towarzystwa, rada zarządzająca ma zaszczyt wezwać akcjonarjuszów, na ogolne zgromadzenie w dniu 15/27 czerwca r. b. od godzinie 11 rano, w Warszawie, w sali posiedzeń, w dworcu kolei żelaznéj odbyć się mające.

Do zgromadzenia ogolnego może należeć każdy akcjonarjusz, posiadający przynajmniéj 40 akcji. Wolno dać się zastąpić na zgromadzeniu ogolném przez członka innego tegoż zgromadzenia, za wręczeniem mu przynajmniéj 40 akcji i udzieleniem prywatnego pełnomocnictwa bez stempla.

Dla zasiadania na ogólnem zgromadzeniu, akcjonarjusze winni złożyć akcje swoje i pełnomocnictwa w kassie głównéj towarzystwa, wprzód na dni 14 przynajmniéj, to jest najpóźniéj do dnia 1/13 czerwca b. r., za odbieraniem karty imiennéj wnijścia z wymieniem liczby złożonych akcji.

Warszawa d. 5/17 maja 1860 r. (327)

2.

TOWARZYSTWO DROGI ŻELAZNEJ WARSZAWSKO-BYDGOSKIEJ.

Stosownie do §§ 30, 31, 34 i następnych ustawy towarzystwa, rada zarządzająca ma zaszczyt wezwać akcjonarjuszów na ogólne zgromadzenie w dniu 16/28 czerwca r. b. o godz. 11 rano w Warszawie w sali posiedzeń w dworcu kolei żelaznéj odbyć się mające.

Do zgromadzenia ogólnego może należeć każdy akcjonarjusz posiadający przynajmniéj 20 sztuk poświadczeń na akcje;—wolno dać się zastąpić na zgromadzeniu ogolnem przez członka innego tegoż zgromadzenia, za wręczeniem mu przynajmniéj 20 sztuk poświadczeń na akcje i udzieleniem prywatnego pełnomocnictwa bez stempla.

Dla zasiadania na ogólnem zgromadzeniu akcjonarjusze winni złożyć swoje poświadczenia na akcje i pełnomocnictwa w kassie głównéj towarzystwa, wprzód na dni 14 przynajmniéj, to jest najpóźniéj do dnia 2/14 czerwca b. r., za odebraniem karty imiennéj wnijścia z wymienieniem liczby złożonych poświadczeń.

Warszawa d. 5/17 maja 1860 r. (327)

3. Potrzebny jest zarządzający, oznajomiony teoretycznie i praktycznie z wiejskiém gospodarstwem, do nieobszernego majątku położonego w Rossji. O warunkach można osobiście dowiedzieć się u Brunona Korzuna na Imbarach w d. Adamowicza. (281)

3. Отъ Виленской конторы по сооруженію желѣзной дороги объявляется о выѣздѣ за границу губернскаго секретаря Солимани. (259)

3. Wileńskie bióro budowli drogi żelaznéj ogłasza o wyjeździe za granicę sekretarza gubernialnego Solimani. (259)

3. Niżéj podpisana do wiadomości podaje, że plenipotencję wydaną w 1854 r. panu Klimentowi Downarowiczowi cofam i unikczemniam.

Kazimira Hrabini *Plater.* (318)

3. Na ulicy Pohulankowéj w domu Burhardta jest do zbycia KOCZ-KARETA rozbierany na KOCZ-FAJETON ze wszystkiemi rekwizytami i pakami za umiarkowaną cenę; bliższą wiadomość powziąć można u właściciela tego domu. (303)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

ТЕАТРЪ.

Суббота 4 іюня. Драма въ 3-хъ дѣйствіяхъ, Вл. Сырокомли: „Касперъ Карлинскій."

Пріѣхавшіе въ Вильно, съ 30-го мая по 2-го іюня.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Вил. губ.: пом.: Карлъ Тышкевичъ. Лопацинскій. Черницкій. Шумскій. Биликовичъ. г-жи: Жилинская, Паркевичова. стат. сов. Эйнаровичъ. губ. секр. Розенбергъ. г-жа Гурденъ.

Въ разныхъ домахъ. Изъ Вил. губ.: отст. полк. Моравскій. колл. асс. Левицкій. пом.: Ал. Карловичъ. Ясеньскій. Мих. Юрцевичъ. Ка. Шеткевичъ. помѣщицы Каролина Загорская. Августина Гуриновичов.. Изъ Ков. губ.: пом. Тмтъ Шишко. инжен. полк. Павловскій. дворянинъ Толочко.—Изъ С. Петербурга: Вилен. банкиръ Ал. Гейманъ. студентъ Императ. Петербург. университета Эдуардъ Богуцкій.

Выѣхали изъ Вильна, съ 30-го мая по 2-го іюня.

Въ Вил. губ.: пом. Ал. Клевщинскій. Бр. Бенеславскій. Мих. Храповицкій. надв. сов.: Садовскій. Панасевичъ. помѣщицы: Грасильда Грабовская. Паулина Мейштовичова..—Въ Ков. губ.: колл. сов. Іосифъ Щульцъ. пом. Мих. Михаловсеій. колл. сов. Добужинскій. стат, сов. Ант. Годлевскій. графъ Потоцкій. Крживицкій. г-жа Пусловская.

DZIENNIK WILEŃSKI.

TEATR.

Sóbota 4-go czerwca. Dramat w 3-ch aktach, Władysława Syrokomli: „Kasper Karliński."

Przyjechali do Wilna, od 30 maja do 2 czerwca.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z gub. Wil.: ob.: Karol Tyszkiewicz. Łopaciński. Czernicki. Szumski. Bilikowicz. panie: Zylińska. Narkiewiczowa. radz. st. Ejnarowicz. sekr. gub. Rozenberg. pani Gourdin.

W różnych domach. Z gub. Wileń.: dym. półk. Morawski. ass. koll. Lewicki. ob.. Al. Karlowicz. Jasieński. Mich. Jurcewicz. Kaz. Szetkiewicz. obywatelki: Karolina Zahorska. Augustyna Hurynowiczowa.—Z gub. Kowień.: ob. Tytus Szyszko. półk. inżen. Pawłowski. dworz. Tołoczko.—Z Petersburga: bankier Wileń. Aleks. Hejman. student uniwer, Petersburg. Edward Bogucki.

Wyjechali z Wilna, od 30 maja do 2 czerwca.

Do gub. Wil.: ob.: Aloizy Klewszczyński. Bron. Benisławski. Mich. Chrapowicki. rzdz. dw.: Sadowski. Panasewicz. obyw.: Grassylda Grabowska. Paulina Mejsztowiczowa.—Do gub. Kow.: radz. koll. Józef Szulc. ob. Mich. Michałowski. radz. koll. Dobużyński. radz. stanu Ant. Godlewski. hrabia Potocki. Krzyżanowski. pani Pusłowska,

МЕТЕОРОЛОГИЧЕСКІЯ НАБЛЮДЕНІЯ НА ВИЛЕНСКОЙ ОБСЕРВАТОРІИ. — POSTRZEŻENIA METEOROLOGICZNE NA OBSERWATORYUM WILENSKIÉM.

Мѣсяцъ и число. / Miesiąc i dzień.	Баром. по разд. Англ. / Barom. podł. podz. Ang.		Термометръ Реомюра. / Termometr Reaumura.	Направ. и сила вѣтра. / Kierunek i siła wiatru		Состояніе небa. / Stan nieba.
31 Мая 6 час. утра. / 31 Maja 6 g. z rana.	29	6,7	+ 10,0	Ю. / P.	слабый. / słaby.	ясно. / jasno
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	6,7	+ 16,5	ЮЗ. / PZ.	слабый. / słaby.	облочно. / pochmur.
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	6,9	+ 13,4	Ю. / P.	слабый. / słaby.	облачно. / pochmur
1 Іюня 6 час. утра. / 1 Czerwca 6 g. z rana.	29	7,4	+ 12,4	ЮЗ. / PZ.	слабый. / słaby.	ясно / jasno
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	7,4	+ 16,4	Ю. / P.	слабый. / słaby.	ясно / jasno
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	7,4	+ 14,8	Ю. / P.	слабый. / słaby.	ясно / jasno
2 Іюня 6 час. утра. / 2 Czerwca 6 g. z rana.	29	7,5	+ 14,0	ЮЗ. / PZ.	слебый. / słaby.	ясно / jasno
2 час. по пол. / 2 g. po poł.	29	7,4	+ 19,5	С. / P.	умѣрен. / umiar.	ясно / jasno
10 час. вечера / 10 g. wiecz.	29	6,8	+ 17,8	СВ. / PW	слабый, / słaby.	ясно. / jasno

Цѣны въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ отъ 30 мая до 2 іюня.

	р.	к.
Ржи (прив. 200 четв.)—Żyta (przyw. 200 czet.)	4	75
Пшеницы (прив. 80 чет.—Pszenicy (przyw. 80 czet)	10	—
Ячменя (прив. 40 четв.)—Jęczmieniu (przyw. 40 cz.)	4	—
Овса (прив. 180 чет).—Owsa (przyw. 180 czet.)	3	25
Гороху (прив. 30 четв.)—Grochu (przyw. 30 czet.)	4	50
Гречихи (прив. 26 четв.)—Gryki (przyw. 26 czet.)	3	—

Ceny w Wilnie na targach i rynkach od 30 maja do 2 czerwca.

	r.	k.
Картофеля.—Kartofli	3	50
Сѣна пудъ (500)—Siana pud (500)	„	25
Соломы пудъ (60)—Słomy pud (60)	„	16
Льна пудъ.—Lnu pud	3	50
Сѣмяни льнянного.— Siemie lniane	7	50
Масла пудъ—Masła pud	8	—

Печатать позволяется. ВИЛЬНО.—3 іюня 1860 г. Цензоръ, дѣйствительный статскій совѣтникъ и кавалеръ П. Кукольникъ. W Drukarni A. H. KIRKORA i sp.